

ELIMINIMI

I FORMAVE
MË TË KËQIA

TË PUNËS SË
FËMIJËVE

Udhëzues Praktik për Konventën Nr.182 të ILO-së

Eliminimi i Formave më të Këqja të Punës së Fëmijëve

Eliminimi i Formave më të Këqia të Punës së Fëmijëve

Udhëzues Praktik për Konventën Nr. 182 të ILO-së

Botimet e Zyrës Ndërkombëtare të Punës gëzojnë të drejtën e botimit nga Konventa Universale e së Drejtës së Botimit. Megjithatë, pjesë të shkurtra nga ato mund të riprodhohen pa autorizim, me kusht që burimi duhet të përmendet. **Për të drejtat e riprodhimit ose të përkthimit, kërkesat dhe aplikimet mund të bëhen drejtpërdrejt te Zyra e Botimeve (Të Drejtat dhe Lejet), Zyra Ndërkombëtare e Punës, CH - 1211 Gjenevë 22, Zvicër, apo përmes e-mail adresës: pubdroit@ilo.org.** Zyra Ndërkombëtare e Punës mirëpret aplikimet e tilla.

Bibliotekat, institucionet dhe përdorues të tjerë të regjistruar nga organizata me të drejtë riprodhimi mund të bëjnë kopje në harmoni me lejet lëshuar atyre për këtë qëllim. Vizito www.ifro.org për listën e organizatave me të drejtë riprodhimi në vendin tënd.

Eliminimi i Formave më të Këqia të Punës së Fëmijëve : Udhëzues Praktik për Konventën Nr. 182 të ILO-së / Organizata Ndërkombëtare e Punës ; Bashkimi Ndërparlamentar. – Budapest: ILO, 2005
1 v. (UDHËZUES PRAKTIK PËR PARLAMENTARËT; Nr.3-2002)

ISBN: 9789228258028; 9789228258028 (web pdf); 9789291425297 (IPU)

International Labour Organization; Inter-parliamentary Union
child labour / hazardous work / ILO Convention / text / comment / application / parliament / ratification / law reform / resource allocation / international cooperation
14.02.2

Versioni original i këtij punimi është publikuar bashkërisht nga Zyra Ndërkombëtare e Punës dhe Bashkimi Ndërparlamentar, Gjenevë, me titullin ***Eliminating the worst forms of child labour: A practical guide to ILO Convention 182. Handbook for parliamentarians No.3 -2002, 2002***

E drejta e botimit © Organizata Ndërkombëtare e Punës dhe Bashkimi Ndërparlamentar 2002
Përkthimi në shqip, e drejta e botimit © Organizata Ndërkombëtare e Punës 2011

Poashtu në dispozicion në gjuhën angleze: *Eliminating the worst forms of child labour: A practical guide to ILO Convention 182. Handbook for parliamentarians No.3* (ISBN: 92-2-112900-4 (ILO); ISBN: 92-9142-106-5 (IPU)), Geneva, 2002

Në gjuhën frengje: *Eradiquer les pires formes de travail des enfants: Guide pour la mise en oeuvre de la convention no 182 de l'OIT. Guide pratique à l'usage des parlementaires no 3* (ISBN 92-2-212900-8 (ILO), ISBN 92-9142-105-7 (IPU)), Geneva, 2002, e drejta e botimit©Organizata Ndërkombëtare e Punës dhe Bashkimi Ndërparlamentar.

Në gjuhën spanjole: *Erradicar las peores formas de trabajo infantil: Guía para implementar el Convenio núm. 182 de la OIT. Guía práctica para parlamentarios, número 3* (ISBN 92-2-312900-1 (ILO), ISBN 92-9142-114-6 (IPU)), Geneva, 2002, e drejta e botimit©Organizata Ndërkombëtare e Punës dhe Bashkimi Ndërparlamentar.

ILO Cataloguing in Publication Data

Përcaktimet e përdorura në botimet e ZNP-së, që janë në përputhje me praktikën e Kombeve të Bashkuara, si dhe prezantimi i materialit, nuk nënkuptojnë shprehjen e ndonjë opinionin nga ana e Zyrës Ndërkombëtare të Punës në lidhje me statusin ligjor të ndonjë vendi, zone apo territori apo të autoriteteve të tyre respektive, apo në lidhje me vendosjen e kufijve të tij.

Përgjegjësia për opinionet e shprehura në artikujt, studimet, apo kontributet e tjera të nënshkuara qëndron vetëm tek autorët e tyre, dhe botimi nuk përbën përkrahje nga ana e Zyrës Ndërkombëtare të Punës të opinionëve të shprehura në to.

Referencat ndaj emrave të firmave dhe produkteve e proceseve komerciale nuk përbën përkrahje të tyre nga Zyra Ndërkombëtare e Punës, dhe mospërmendja e ndonjë firme të vecantë, produkti apo procesi komercial nuk është shenjë mosaprovimi.

Botimet e ZNP-së mund të merren përmes librashitësve të fuqishëm apo në zyrat lokale të ZNP-së në shumë vende, ose drejtpërdrejt nga Departamenti i Botimeve të ILO-s, Zyra Ndërkombëtare e Punës, CH-1211 Gjenevë 22, Zvicër. Katalogjet apo listat e publikimeve të reja janë të disponueshme falas në adresën e mësipërme, ose me email pubvente@ilo.org.

Vizitoni faqen tonë të internetit: www.ilo.org/publns

Sot gati dhjetë milion fëmijë punojnë në kushte të papërshtatshme, të cilat u rrëmbejnë atyre fëmijërinë, shëndetin dhe, në disa raste, edhe jetën. Asnjë nga këta fëmijë nuk ka pasur mundësi për të realizuar potencialin e vet. Konventa Nr. 182 e ILO-së është një mundësi për të larguar këta fëmijë nga errësira në të cilën ndodhen dhe jep qëllimet për zhdukjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Parlamentarët luajnë një rol të rëndësishëm për të vënë në jetë një gjë të tillë. Si ligjvënës, ata mund të inkurajojnë ratifikimin e Konventës. Ata mund të ndihmojnë, gjithashtu, për të bërë politika, të përshtatin legjislacionin kombëtar, të votojnë buxhetin e nevojshëm dhe të ndjekin veprimet e përditshme të qeverisë.

Ky Udhëzues ka si qëllim të shërbej si një udhëzues praktik për parlamentarët në luftën kundër punës së fëmijëve. Por pa dyshim, ai dëshmon të jetë edhe një burim i vlefshëm për shumë të tjerë që dëshirojnë të shohin një zhvillim të përhershëm si dhe gëzimin e të drejtave të njeriut nga të gjithë: qeveritë, organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve, organizatat e shoqërisë civile, dhe gjithsecili që dëshiron të përfshihet në lëvizjen për zhdukjen e shfrytëzimit të fëmijëve.

Është një histori e gjatë e bashkëpunimit institucional ndërmjet Bashkimit Ndërparlamentar (IPU), Organizatës Botërore të Parlamenteve, dhe Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ILO), agjenci e specializuar e Kombeve të Bashkuara me mandat nxitjen e drejtësisë sociale. Ky Udhëzues u përgatit me kontributin dhe udhëzimet e kujdesshme të tre parlamentareve (Znj. Beth Mugo, Kenia, Z. Jim McKiernan, Australi dhe Z. Ricardo Vazquez, Argjentina) dhe zyrtarëve të lartë të IPU-s dhe ILO-së, kryesisht atyre që drejtojnë Programin Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC).

Në Qershor të vitit 1999, ILO filloi fushatën globale për ratifikimin e Konventës Nr. 182. IPU e ka mbështetur këtë fushatë që në fillimet e saj duke nxitur parlamentarët, kudo që janë, për ta ratifikuar atë dhe për të kontribuar në zhvillimin e strategjive shumë sektoriale që nevojiten për të përballuar problemin. Vetëm nëpërmjet këtyre partneriteteve do të mundësohet arritja e mobilizimit global dhe të qëndrueshëm që është i domosdoshëm për të fituar një kauzë që përmbledh nivelet e ndryshme të zhvillimit, kulturës, traditës dhe të opinionit politik.

Në fakt, Konventa Nr. 182 ka pasur shkallën më të shpejtë të ratifikimeve në historinë e ILO-së. Megjithatë, ratifikimi është vetëm fillimi. Vënia në jetë e kësaj Konvente do të kërkojë angazhim, solidaritet dhe punë të madhe nga secili vend. Gjatë kësaj sfide, ne duhet të kemi parasysh se jeta e denjë e fëmijëve nuk mund të ndahet nga puna e denjë e të rriturve.

Eliminimi i formave më të këqia të punës së fëmijëve përfshin një luftë të qëndrueshme që shkon përtej legjislacionit; ai nënkupton një vizion të shoqërisë dhe të zhvillimit. Çdo veprim që synon ndalimin dhe eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve duhet të frymëzohet, nga njëra anë nga ndërgjegjësimi për kompleksitetin e çështjeve ekonomike, sociale dhe kulturore dhe nga ana tjetër nga praktikatat të cilat janë parë të jenë të efektshme. Ky libër synon të frymëzojë dhe të udhëzojë lidhur me këtë çështje.

ILO dhe IPU janë të angazhuara për t'i dhënë fund pa vonesë shfrytëzimit të punës së fëmijëve. Ne u detyrohemi shumë fëmijëve, e ardhmja e të cilëve ka humbur tashmë, dhe atyre të cilët nuk do të kenë të ardhme nëse ne nuk veprojmë tani.

Juan Somavia
Drejtor i Përgjithshëm
Organizata Ndërkombëtare e Punës

Andres B. Jonson
Sekretar i Përgjithshëm
Bashkimi Ndërparlamentar

Çka përmban Udhëzuesi?

- Në formë të shtatë pyetjeve, udhëzuesi prezanton problemin e formave më të këqija të punës së fëmijëve, të standardeve ndërkombëtare të punës dhe standardeve tjera të traktateve që kanë lidhshmëri me problemin – dhe programet që mund të zbatohen për këtë qëllim. Nën secilën pyetje, Udhëzuesi ofron një pasqyrë të përgjithshme se çka mund të bëjnë Parlamentarët për të kontribuar në eliminimin e këtyre formave tejet neveritëse të punës së fëmijëve.
- Në shtatë pjesë prezantohen masat që duhet ndërmarrë për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve. Ato përfshijnë një gamë të gjerë të veprimeve, disa prej të cilave mund të ndërmerren drejtpërsëdrejti nga Parlamentarët. Në rastet tjera, Parlamentarët mund të veprojnë si katalizatorë në rolin e tyre si mbikëqyrës të qeverive, si figura kryesore politike dhe si liderë të opinionit publik. Secila masë është e prezantuar sipas skicës së njëjtë:

Pse? Para se të veprojnë apo para se t'i nxisin të tjerët të veprojnë, parlamentarët duhet të jenë të bindur për qëllimin dhe nevojën për të vepruar. Kuptimi dhe rëndësia e çdo veprimi të sugjeruar duhet të sqarohet.

Si? Para se të veprojnë apo para se t'i nxisin të tjerët të veprojnë, parlamentarët duhet të kenë njohuri se çka duhet bërë në kushtet e caktuara.

Cili është roli i parlamentarëve? Që parlamentarët të mund të ndërmarrin veprime të efektshme, ata duhet të dinë se ku dhe si mund të bëjë ndryshime puna e tyre në lidhje me secilën masë.

Çka mund të bëni? Lista e hapave që parlamentarët mund t'i ndërmarrin.

- Tekstet e Konventave dhe Rekomandimeve të Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ILO) në lidhje me punën e fëmijëve dhe format më të këqija të punës së fëmijëve, një model instrumenti i ratifikimit dhe materiali tjetër referues. Parlamentarëve mund t'iu duket më lehtë t'i nxisin dhe ndihmojnë qeveritë e tyre që t'i ratifikojnë Konventat përkatëse, zbatojnë dispozitat e këtyre standardeve dhe të ndërmarrin veprime kundër punës së fëmijëve dhe posaçërisht formave më të këqija të saj me ndihmën e këtyre materialeve.
- Informata praktike shtesë.

Ky udhëzues praktik u përgatit me ndihmën e parlamentarëve të mëposhtëm:

të gjithë zyrtarë të lartë të Komitetit për Çështjet Parlamentare, Juridike dhe të Drejtave të Njeriut në Bashkimin Ndërparlamentar (IPU) dhe të Komitetit për promovimin dhe respektimin e Ligjit Ndërkombëtar Humanitar: Znj. Beth Mugo (Kenja, Z. Jim McKiernan (Australia), dhe Z. Ricardo Vazquez (Argjentina).

Shkruar nga: Z. Jack Martin dhe Z. David Tajgmar

Bordi për shkrimin dhe redaktimin:

- **Zyra Ndërkombëtare e Punës:** Z. Kari Tapiola, M. Franc Roselares, Znj. Maria Angelica Ducci, Znj. Alice Ouedragogo, Z. Leonid Tchalykh, Znj. Yoshie Noguchi dhe Z. Tim De Meyer.
- **Bashkimi Ndërparlamentar:** Znj. Christine Pintat dhe Z. Rogier Hizenga

Përgatitja e këtij udhëzuesi praktik përfitoi shumë nga komentet e kolegëve të mëposhtëm të ILO-së: Znj. Ancel-Lenners, Z.E. Araujo, Znj. T. Caron, Znj. A. D'Souza, Znj. S. Gunn, Z.F. Hagemann, Z.R. Hernandez-Pulido, Z. G. Mystrad, Z.L. Picard, Z. G. Thijs, dhe Znj. A. Trebickock.

Versioni original: Anglisht

Shënim:

Ky Udhëzues Praktik ka si qëllim të jetë një ndihmesë praktike për kuptimin e problemit të punës së fëmijëve dhe formave më të këqia të saj si dhe të nxisë veprime të efektshme për ta luftuar atë. Për qëllime ligjore, mund t'u referoheni teksteve të plota të Konventave dhe Rekomandimeve të ILO-së dhe, po që se është e nevojshme, informacione të tjera mund të merren nga Zyra Ndërkombëtare e Punës.

Përvojat kombëtare janë cituar me qëllim që të ilustrojnë shembuj konkret dhe të nxisin veprimin. Referencat ndaj vendeve të ndryshme nuk lidhen me ndonjë gjykim rreth praktikave të tyre për punën e fëmijëve. Nëse vende të veçanta nuk janë përmendur kjo nuk është shenjë e injorimit të këtij vendi, por nuk ishte e mundur të paraqiteshin të gjitha nismat dhe praktikat e mira në këtë volum.

Parathënie	5
Çka përmban Udhëzuesi?	7
Përmbledhje ekzekutive	11

Shtatë pyetje lidhur me punën e fëmijëve dhe format më të këqia të saj

Pyetja 1: Çfarë kuptojmë me punën e fëmijëve dhe format më të këqia të punës së fëmijëve?	15
Pyetja 2: Cilat janë shkaqet e punës së fëmijëve?	23
Pyetja 3: Përse është e ngutshme dhe e domosdoshme ndërmarrja e veprimeve kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve?	29
Pyetja 4: Në ç'mënyrë standardet ndërkombëtare të punës dhe traktatet tjera ndërkombëtare i adresojnë format më të këqija të punës së fëmijëve?	33
Pyetja 5: Çfarë programesh duhet të përdoren për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve?	41
Pyetja 6: Kush mund të bëjë ndryshime në vend dhe në komunitetin ndërkombëtar?	51
Pyetja 7: Cili është roli i parlamentarëve?	63

Shtatë masa me anë të të cilave parlamentarët mund të ndihmojnë në eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve

Masa 1: Ratifikimi i Konventave të ILO-së Nr. 138 dhe Nr. 182.	71
Masa 2: Miratimi dhe zbatimi i legjislacionit për të ndaluar format më të këqia të punës së fëmijëve..	77
Masa 3: Hartimi i programeve për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve	85
Masa 4: Monitorimi dhe vlerësimi i përparimit për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.	95

Masa 5: Dhënia e burimeve financiare dhe njerëzore të nevojshme për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.	101
Masa 6: Mobilizimi i opinionit publik dhe krijimi i aleancave për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.	107
Masa 7: Promovimi i bashkëpunimit ndërkombëtar për të ndaluar dhe për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve.	115

Materiale Referimi

Tekstet e standardeve ndërkombëtare kryesore të punës lidhur me punën e fëmijëve dhe me format më të këqia të saj.	121
Deklarata e ILO-së për parimet kryesore dhe për të drejtat në punë.	134
Formë raporti (për Konventa të ratifikuara): Konventa Nr. 182.	138
Memorandumi në lidhje me obligimin për paraqitjen e Konventave dhe Rekomandimeve tek autoritetet kompetente	143
Letër Model lidhur me ratifikimin e një Konvente të ILO-së..	149
Si dhe ku mund të merren informata shtesë?.	152
Zyrat e ILO-së nëpër botë.	156

Shumica e shteteve kanë miratuar legjislacionin për ta ndaluar apo për të vendosur kufizime të ashpra ndaj punësimit të fëmijëve, shumica e të cilave janë stimuluar dhe udhëzuar nga Organizata Ndërkombëtare e Punës (ILO). Përkundër këtyre përpjekjeve, puna e fëmijëve vazhdon të ekzistoj në shkallë të madhe, shpesh në kushte tmerruese, posaçërisht në shtetet në zhvillim. Nëse progresi ka qenë i ngadalshëm ose jo ekzistues, kjo ka ndodhur për shkak se puna e fëmijëve është çështje jashtëzakonisht komplekse. Nuk mund të zhdukët thjesht me “një të rënë lapsi”. Ajo është ngushtë e lidhur me varfërinë.

Fëmijët punojnë sepse ekzistenca e tyre dhe e familjeve të tyre varet nga ajo punë dhe në shumë raste sepse të rriturit e paskrupullt e shfrytëzojnë gjendjen e lëndueshme të tyre. Fëmijët punojnë edhe për shkak të papërshtatshmërisë dhe dobësive të sistemeve kombëtare të arsimit. Puna e fëmijëve është thellësisht e brumosur në qëndrimet dhe traditat kulturore dhe sociale.

Për shkak të të gjitha këtyre arsyeve, edhe atëherë kur shpallet ilegale, puna e fëmijëve vazhdon të tolerohet dhe të kuptohet si gjë e natyrshme— dhe në shumicën e rasteve është e padukshme.

Puna e fëmijëve shpesh është e rrethuar me një mur të heshtjes, indiferencës dhe apatisë. Por ai mur ka filluar të shkatërrohet. Procesi i globalizimit dhe zhvillimi i mjeteve moderne të komunikimit kanë mundësuar që gjendja e vështirë e fëmijëve të cilët punojnë të jetë çështje madhore në agjendën e komunitetit ndërkombëtar. Gjersa tani gjerësisht është pranuar se **eliminimi i plotë i punës së fëmijëve** mund të jetë vetëm qëllim shumë afatgjatë në shumicën e shteteve në zhvillim, ekziston një konsensus ndërkombëtar në rritje se **format e caktuara të punës së fëmijëve janë aq të papranueshme dhe të dëmshme për mirëqenien e fëmijëve sa që ato nuk mund të tolerohen më.**

Ky Udhëzues tenton të tregoj se si veprimet e vendosura dhe të bashkërenditura me përfshirje të disa departamenteve të qeverisë, gjithashtu edhe akterëve në të gjithë sektorët e jetës – në mesin e të cilëve parlamentarët kanë një rol posaçërisht të rëndësishëm për ta luajtur – mund të sjellin eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve për një kohë relativisht të shkurt.

Baza e këtij veprimi duhet të jetë legjislacioni i cili mban eliminimin e plotë të punës së fëmijëve si qëllim final të politikave por i cili në mënyrë të hollësishme identifikon dhe ndalon format më të këqija të punës së fëmijëve të cilat duhet të eliminohen si

çështje me prioritet. Legjislacioni duhet, gjithashtu, të ofroj sanksione të duhura për shkelësit dhe kompensim të duhur për viktimat dhe t'i zbatoj ato në mënyrë rigoroze dhe të paanshme.

Edhe pse vendimtar, legjislacioni do të ketë ndikim të vogël nëse nuk është i shoqëruar me masat si në vijim:

- **sensibilizimi i opinionit publik** dhe **mobilizimi i mbështetjes publike** për masat për t'i luftuar format më të këqija të punës së fëmijëve;
- **parandalimi** që fëmijët të joshen nga format më të këqija të punës së fëmijëve;
- **largimi** i fëmijëve nga format më të këqija të punës së fëmijëve;
- **rehabilitimi** i fëmijëve të cilët janë larguar nga format më të këqija të punës së fëmijëve dhe integrimi i tyre në sistemet shkollore;
- **përmirësimi** i sistemit shkollor duke ndërtuar më shumë shkolla dhe duke rritur numrin e mësuesve dhe duke adresuar më shumë nevojat lokale;
- **ofrimi i ndihmës dhe mbështetjes në të ardhura** për fëmijët në nevoja më të mëdha dhe familjet e tyre.

Që programet shumë sektoriale me kohë të përcaktuar dhe koherente të përputhen me këto kritere duhet të përpilohen dhe financohen në mënyrë të duhur dhe zbatimi i tyre duhet të monitorohet në mënyrë rigoroze. Meqenëse ky problem është i rëndësishë ndërkombëtare, atëherë kërkohet një përpjekje madhore për bashkëpunim ndërkombëtar për t'i mbështetur përpjekjet kombëtare.

“Ne e pranojmë dhe respektojmë dinjitetin njerëzor të çdo fëmije”.

Seminari Ndër-Parlamentar për Fëmijë, shkurt 1997.

**Shtatë pyetje
lidhur me punën e fëmijëve dhe
format më të këqia të saj**

Çfarë kuptojmë me punën e fëmijëve dhe format më të këqia të punës së fëmijëve?

Çfarë kuptojmë me punën e fëmijëve?

Çfarë është e pranueshme dhe e papranueshme?

Se pari, është e nevojshme të qartësojmë çfarë *nuk* përfshihet në termin “*puna e fëmijëve*”. Pjesëmarrja e fëmijëve dhe e adoleshentëve në punë e cila nuk ndikon në shëndetin dhe zhvillimin e tyre vetjak ose nuk pengon arsimimin e tyre, është parë në përgjithësi si diçka pozitive. Kjo ka të bëjë me aktivitete që lidhen me ndihmën ndaj prindërve në shtëpi dhe në familje, me ndihmën në biznesin familjar apo me fitimin e parave të xhepit jashtë orëve të mësimit dhe gjatë pushimeve të verës. Kjo gjë kontribuon në zhvillimin e fëmijëve dhe në mirëqenien e familjeve të tyre; i pajis ata me shprehje, aftësi dhe përvojë dhe i ndihmon të përgatiten për të qenë anëtarë produktivë dhe të përshtatshëm të shoqërisë gjatë jetës së tyre si të rritur.

Në asnjë mënyrë këto veprimtari nuk mund të barazohen me punën e fëmijëve, ashtu sikurse është përdorur ky term në këtë libër. Puna e fëmijëve i referohet punës e cila:

- mendërisht, fizikisht, shoqërisht është e dëmshme dhe e rrezikshme për fëmijët; dhe
- ndërhyt në shkollimin e tyre:
 - duke i privuar ata nga mundësia për të ndjekur shkollën;
 - duke i detyruar ata të lënë shkollën para kohe; ose
 - duke i kërkuar atyre të përpiqen të kombinojnë pjesëmarrjen në shkollë me punë mjaft të rëndë dhe me orë të zgjatura.

Në format e saj me ekstreme, ajo ka të bëjë me fëmijë që janë skllavëruar, të ndarë nga familjet e tyre, të ekspozuar ndaj rreziqeve dhe sëmundjeve dhe/apo të lënë për t’u kujdesur për vetën e tyre në rrugët e qyteteve të mëdha - dhe e gjitha kjo, shpesh, në moshë shumë të vogël.

“Fëmija duhet të respektohet si një subjekt i të drejtave dhe si një qenie njerëzore që ka nevoje për një vëmendje të veçantë dhe asistencë nga ana e shtetit dhe e shoqërisë”

Seminari Ndërkombëtar për Fëmijët, Shkurt 1997.

Punë e fëmijëve do të quhet puna që privon fëmijërinë e fëmijës, potencialin dhe dinjitetin e tij dhe që është e dëmshme për zhvillimin fizik dhe mendor.

Por është e vështirë të jepet një përkufizim i saktë sipas fjalorit për termin “puna e fëmijëve” i cili të jetë i zbatueshëm në të gjitha situatat dhe në të gjitha vendet. Si mund të jepen në një fjalë format “e pranueshme” të punës së fëmijëve nga njëra anë, dhe puna e fëmijëve nga ana tjetër? Nëse format e veçanta të **punës** mund të quhen **punë fëmije** ose jo, kjo varet nga moshja e fëmijës, lloji i punës që ai bën, kushtet në të cilat kjo kryhet dhe synimet e vëna nga secili vend. Përgjigjja varion nga vendi në vend, si edhe nga sektorët e ndryshëm brenda një vendi.

Qëndrimi i ILO-së ndaj këtij problemi - vendosja e moshës minimale për t'u pranuar për punësim.

Gjatë gjithë ekzistencës së saj, veprimi i ILO-së është bazuar në vendosjen e moshës minimale për tu pranuar për punësim si një kufi për të përcaktuar dhe për të rregulluar punën e fëmijëve. Që në sesionin e parë të Konferencës Ndërkombëtare të Punës, në vitin 1919, ILO miratoi Konventën e parë ndërkombëtare për punën e fëmijëve - Konventa për Moshën më të Vogël (Industri) nr. 5, 1919, e cila ndalonte punën e fëmijëve nën moshën 14 vjeç në ndërmarrjet industriale. Gjatë pesëmbëdhjetë viteve të mëvonshme, nëntë Konventa të tjera u miratuan, duke vendosur të gjitha standarde për moshën minimale në sektorë të ndryshëm - industri, bujqësi, punime detare, punësim jo industrial, peshkim, punë nëntokësore. Miratimi i këtyre standardeve tregoi një angazhim ndërkombëtar gjithnjë në rritje për të luftuar punën e fëmijëve dhe për të bërë dallimin ndërmjet punës së fëmijëve dhe formave më të pranueshme të punës që bëjnë fëmijët.

Kutia 1

Standardet Ndërkombëtare të Punës

Standardet e ILO-së mund të marrin ose formën e Konventave ose të Rekomandimeve. Ato janë diskutuar nga partnerët trepalësh të Organizatës - përfaqësues të qeverive, punëdhënësve dhe punëtorëve të Vendeve Anëtare të ILO-së në Konferencën Ndërkombëtare të Punës, që mbledhet çdo vit. Konventat janë traktate ndërkombëtare të cilat janë të hapura për ratifikim nga Vendet Anëtare të ILO-së. Kur një shtet ratifikon një Konventë, është i detyruar të sjellë legjislacionin kombëtar dhe praktikën në përputhje me parashikimet e kësaj Konvente dhe të raportojë tek organet drejtuese ndërkombëtare për hapat e ndërmarrë për të respektuar detyrimet që rrjedhin nga ato. Rekomandimet japin orientime për veprimet e Shteteve Anëtare, por nuk janë të hapura për ratifikim. Shumë rekomandime shoqërojnë një Konventë lidhur me të njëjtën çështje dhe synojnë t'u japin orientim të detajuar Shteteve për mënyrat e zbatimit të kërkesave që dalin nga Konventa.

Vetëm në 1973 u bë i mundur miratimi i një Konvente tërësore mbi këtë çështje. — **Konventa për Moshën më të Vogël, 1973 (Nr. 138).** Kjo Konventë përfshin

të gjithë sektorët ekonomikë dhe të gjithë fëmijët që punojnë edhe nëse ata janë punësuar me pagesë apo punojnë për llogari të tyre. Ajo përfaqëson përcaktimin më tërësor dhe autoritar ndërkombëtar të moshës më të vogël për pranim në punë. Në të njëjtën kohë është dhe novatore sepse përbën një qëndrim progresiv dhe fleksibël të problemit, kryesisht për vendet në zhvillim. Kështu kjo konventë vendos mbi vendet ratifikuese detyrimin për të fiksuar një moshë më të vogël dhe të përcaktojë disa moshë më të vogla nën të cilat asnjë fëmijë nuk duhet kërkuar për të punuar. Ky minimum varion sipas nivelit të zhvillimit dhe sipas tipit të punësimit dhe të punës, si më poshtë:

Tabela 1		Moshat më të Vogla sipas Konventës Nr,138	
Mosha më e Vogël	Puna e lehtë	Punë të rrezikshme	
Në përgjithësi			
Jo më pak se mosha e plotësisht të arsimit të detyruar, dhe në çdo rast jo më pak se 15 vjeç	13 vjeç	18 vjeç (16 vjeç nën disa kushte shumë strikte)	
Kur ekonomia dhe mundësitë arsimore nuk janë zhvilluar në mënyrë të mjaftueshme.			
Jo më pak se 14 vjeç për një periudhë fillestare	12 vjeç	18 vjeç (16 vjeç nën disa kushte strikte)	

Lidhur me çështjen e moshës më të vogël

Gjatë viteve 1990, u shfaq një shqetësim i madh në komunitetin ndërkombëtar lidhur me problemin e mirëqenies së fëmijëve në përgjithësi dhe të punës së fëmijëve në veçanti. Ndër zhvillimet më të rëndësishme janë:

- Miratimi nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara në Nëntor 1989 i **Konventës së Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijëve**. - dokumenti më i plotë dhe tërësor i miratuar për të drejtat e fëmijëve, i cili është ratifikuar pothuajse nga të gjitha vendet e botës. Ndër të drejtat e shumta të fëmijëve të listuara nga kjo Konventë është edhe e **drejta për të qenë i mbrojtur nga shfrytëzimi ekonomik dhe nga çdo punë që:**
 - është e rrezikshme; ose
 - pengon arsimimin e fëmijës; ose
 - është e dëmshme për shëndetin dhe zhvillimin fizik, mendor,
 - shpirtëror, moral dhe shoqëror të fëmijës.
- Fillimi i **Programit Ndërkombëtar të ILO-së për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC)**, në vitin 1992 u bë për të mobilizuar veprime ndërkombëtare, përfshirë edhe asistencë teknike - në mbështetje të programeve kombëtare për të luftuar punën e fëmijëve.

Tabela 2 Moshë më e vogël për punësim në punë e deklaruar nga Shtetet palë të Konventës për Moshën më të Vogël, 173 (Nr. 1381)

Hyri në fuqi: 19 Qershor 1976. Statusi i gjendjes dhe ratifikimit deri me 1 Janar 2002:116 ratifikime

14 vjeç

Angola: 13.6.2001
 Argjentine: 11.11.1996
 Bahamas: 31.10.2001
 Belize: 6.3.2000
 Benin: 11.6.2001
 Bolivi: 11.6.1997
 Botswana: 5.7.1996
 Kamboxha: 23.8.1999
 Kamerun: 13.8.2001
 Republika e Afrikes Qendrore: 28.6.2000
 Kolumbi: 2.2.2001
 Rep. e Kongos: 26.11.1999
 Rep. Demokrat e Kongos: 20.06.2001
 Republika Domenikane: 15.06.1999
 Ekuador: 19.9.2000
 Egjipt: 9.6.1999
 El Salvador: 23.1.1996
 Eritrea: 22.2.2000
 Etiopi: 27.5.1999
 Gambia: 4.9.2000
 Guatëmala: 27.4.1990
 Honduras: 9.6.1980
 Malavi: 19.11.1999
 Mauritania: 3.12.2001
 Namibi: 15.12.2000
 Nepal: 13.5.1997
 Nikaragua: 2.11.1981
 Nigeri: 4.12.1978
 Panama: 31.10.2000
 Ruanda: 15.4.1981
 Sri Lanka: 11.2.2000
 Republika e bashkuar e Tanzanise:
 16.12.1998
 Togo: 16.3.1984
 Venezuel: 15.7.1987
 Jemen: 15.6.2000
 Zimbaëe: 6.6.2000
 Guinea Ekuatoriatë: 12.6.1985

15 vjeç

Austri: 18.9.2000
 Barbados: 4.1.2000
 Belgjik: 19.4.1988
 Bosnja dhe Herzegovina: 2.6.1993
 Burkina Faso: 11.2.1999
 Kili: 1.2.1999
 Kosta Rika: 11.6.1976
 Kroaci: 8.10.1991
 Kuba: 7.3.1975
 Qipro: 2.10.1997
 Danimarkë: 13.11.1997
 Dominika: 27.9.1983
 Finlandë: 13.1.1976
 Gjeorgji: 23.9.1996
 Gjermani: 8.4.1076
 Greqi: 14.3.1986
 Gujana: 15.4.1998
 Island: 6.12.1999
 Indonesi: 7.6.1999
 Irak: 13.2.1985
 Irlandë: 22.6.1978
 Izrael: 21.6.1979
 Itali: 28.7.1981
 Japoni: 5.6.2000
 Rep. Koreane: 28.1.1999
 Kuvajt: 15.11.1999
 Lesoto: 14.6.2001
 Libia Arabe Jamahiriya: 19.6.1975
 Luxemburg: 24.3.1977
 Madagaskar: 31.5.2000
 Malaisi: 9.9.1997
 Mauritius: 30.7.1990
 Marok: 6.1.2000
 Holland: 14.9.1976
 Norvegji: 8.7.1980
 Filipine: 4.6.1998
 Potoni: 22.3.1978
 Senegal: 15.12.1999
 Seiceles: 7.3.2000
 Sllovaki: 29.9.1997
 Slloveni: 29.5.1992
 Afrika e Jugut: 30.3.2000
 Suedi: 23.4.1990
 Zvicra: 17.8.1999
 Rep. Arabe Siriane: 18.9.2001
 Rep. Jugosllave: 17.11.1991
 Turqi: 30.10.1998
 Emiratët e Bashkuara
 Arabe: 2.10.1998
 Uruguat: 2.6.1977
 Jugosllavi: 24.1.1.2000
 Zambia: 9.2.1976

16 vjeç

Shqipëri: 16.2.1998
 Algjeri: 30.4.1984
 Antigua dhe Barbuda: 17.3.1983
 Azerbajxhan: 19.5.1992
 Bjellrusia: 3.5.1979
 Brazil: 28.6.2001
 Bullgari: 23.4.1980
 Burund: 19.7.2000
 Kina: 28.4.1999
 France: 13.7.1990
 Hungari: 28.5.1998
 Jordani: 23.3.1998
 Kazakistan: 18.5.2001
 Kenia: 9.4.1979
 Kirgistan: 31.3.1992
 Lituani: 22.6.1998
 Malta: 9.6.1988
 Rep. e Moldavise: 21.9.1999
 Guine e Re: 2.6.2000
 Portugali: 20.5.1998
 Rumani: 19.11.1975
 Federatë Ruse: 3.5.1979
 San Marino: 1.2.1995
 Spanje: 16.5.1977
 Taxhikistan: 26.11.1993
 Tunizi: 19.10.1995
 Ukraina: 3.5.1979
 Britania e Madhe: 7.6.2000

- Miratimi i **Deklaratës dhe Programit të Veprimit nga Samiti Botëror për Zhvillim Shoqëror** (Kopenhagë, 1995) i cili njohu ndalimin e punës së fëmijëve si një nga katër kategoritë e të drejtave bazë të punëtorëve që duhet respektuar nga të gjitha vendet.
- Miratimi nga Konferenca Ndërkombëtare e Punës në vitin 1998 i **Deklaratës për Parimet Themelore dhe të Drejtat në Punë**, që afirmoi se të gjitha Shtetet Anëtare të ILO-së, nëse i kanë ratifikuar apo jo Konventat përkatëse, kanë një detyrim të respektojnë, të promovojnë dhe realizojnë katër të drejta themelore. Së bashku me lirinë e asocimit dhe me njohjen e së drejtës për marrëveshje kolektive, eliminimin e çdo forme të punës së detyruar apo të detyrueshme dhe eliminimin e diskriminimit në çdo formë punësimi dhe profesioni është edhe e drejta për **eliminimin e efektshëm të punës së fëmijëve**.

Shqetësimi ndërkombëtar në rritje për problemin e punës së fëmijëve, i pasqyruar në këto ngjarje dhe të tjera, ka qenë rezultat i një sërë zhvillimesh, kryesisht:

- synimit drejt një liberalizimi të tregtisë dhe të lëvizjeve kryesore. Kjo ka sjell rritjen e **kërkesave që fëmijët nuk duhet të bëhen viktimë të konkurrencës në rritje** midis vendeve dhe firmave që synojnë të kenë përparim në tregjet botërore nëpërmjet punës së lirë dhe të dëlirë të fëmijëve.
- transparencës së madhe në ekonominë botërore dhe në shkatërrimin e pengesave pas mbarimit të Luftës së Ftohtë.
- indinjimit të konsumatorëve ndaj mendimit se mallrat që ata blejnë mund të jenë prodhuar në kushte abuzive, përfshirë dhe punën e fëmijëve; dhe
- i publikimit të bërë shfrytëzimit tregtar seksual të fëmijëve, kryesisht **të fëmijëve në prostitucion dhe pornografi dhe turizmit seksual**.

Në të njëjtën kohë, ky shqetësim ndërkombëtar ka arritur në një kuptim të plotë të **shkaqeve të punës së fëmijëve** dhe kryesisht të faktit që ajo i ka rrënjët të varfëria, të mungesa dhe papërshtatshmëria e **shkollës** dhe të **traditave e strukturave kulturore dhe sociale** (shih, pyetjen 2). Eliminimi i saj nuk mund të arrihet menjëherë me një të rënë të lapsit nga ana e ligjvënësve, por do të jetë një qëllim afat gjatë. Megjithatë, shqetësimi në rritje ka venë në dukje se disa situata të punës së fëmijëve janë aq të rënda dhe çnjerëzore sa që ato nuk mund të tolerohen më.

Kështu që u vu re një konsensus në vitet 1990 për t'i dhënë **përparësi eliminimit të formave më të këqia të punës së fëmijëve**, për të pasur arritje të dukshme gjatë një **periudhe të shkurtër kohë, se sa për një kohë të papërcaktuar në të ardhmen si dhe për të bashkërenduar një program veprimi** në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar me qëllim që të arrihen rezultate të shpejta.

“Konferenca u bën thirrje të gjitha parlamentëve kombëtare, qeverive dhe komunitetit ndërkombëtar...të praktikojnë konkretisht angazhimin e tyre për... eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve”

Bashkimi Ndërparlamentar, Konferenca 106, Shtator 2001.

Ç'kuptohet me format më të këqia të punës së fëmijëve?

Në kuadrin e këtij shqetësimi dhe vëmendjeje të madhe mbarëbotërore, ILO përgatiti dhe miratoi Konventën për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve (Nr. 182), si dhe një Rekomandim shoqërues (Nr. 190) në vitin 1999.

Kutia 2

Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve të përcaktuara me Konventen Nr. 182

1. Konventa Nr. 182 u kërkon shteteve ratifikuese **të marrin masa të efektshme dhe të menjëhershme për të siguruar ndalimin dhe eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve si një çështje e ngutshme.**
2. Konventa Nr. 182 nuk bën dallime ndërmjet vendeve të zhvilluara dhe vendeve në zhvillim. **Konventa është e zbatueshme për të gjitha vajzat nën moshën 18 vjeç.**
3. Ajo përcakton **format më të këqia të punës së fëmijëve, si:**
 - të gjitha format e **skllavërisë** ose praktikave të ngjashme me skllavërinë, të tilla si **shitja dhe trafikimi i fëmijëve, detyrimi skllavërues dhe bujkrobëria dhe puna pa dëshirë ose e detyruar**, përfshirë rekrutimin pa dëshirë ose i detyruar për përdorim në **konfliktë të armatosura**,
 - përdorimin, gjetjen ose dhënien e një fëmije për prostitucion, për prodhim **pornografie** ose për shfaqje pornografike;
 - përdorimin, gjetjen ose dhënien e një fëmije për **veprimtari të paligjshme**, në veçanti për **prodhimin dhe trafikimin e drogave** narkotike sikundër janë përkufizuar në traktatet përkatëse ndërkombëtare;
 - punën e cila, nga natyra e saj ose nga rrethanat në të cilat kryhet, mund të **rrezikoj shëndetin, sigurinë ose moralin e fëmijëve.**
4. Konventa Nr. 182 as nuk e rishikon Konventën Nr. 138, as është në kontradiktë me të. Ajo thekson një çështje me prioritet që është brenda qëllimit të Konventës për Moshën më të Vogël, Nr. 138.

Të parat gjëra për t'u bërë

Eliminimi i formave më të këqia të punës së fëmijëve është shpallur si një **përparësi kryesore dhe e ngutshme për veprime kombëtare dhe ndërkombëtare**. Fakti që në Shtator 2001, vetëm dy vjet pas miratimit të saj, Konventa Nr. 182 ka arritur një rekord me ratifikimet duke u ratifikuar nga 100 vende që përbëjnë gati mbi gjysmën e vendeve anëtare të ILO-së, tregon se vendet, kudo në botë, e pranojnë atë për t'u bërë një prioritet kryesor dhe urgjent.

Por miratimi dhe pranimi në masë të gjerë i Konventës Nr. 182 **nuk do të thotë se qëllimi përfundimtar i eliminimit të të gjitha formave të punës së fëmijëve është braktisur**. Dhënia e prioritetit luftës kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve është vetëm çështja për të bërë së **pari gjërat kryesore**. Ajo përbën **një pikë fillestare** për të promovuar dhe për të lehtësuar veprime të tjera për të arritur qëllimin përfundimtar.

Cilat janë shkaqet e punës së fëmijëve?

Megjithëse puna e fëmijëve është dënuar me terma të qarta dhe pa ekuivoke nga komuniteti ndërkombëtar dhe është deklaruar ilegale në shume vende, ende vazhdon të ekzistojë në shkallë të gjerë.

“Shkaqet e punës së fëmijëve i kanë rrënjët, së pari, në varfërinë e krijuar nga pabarazitë shoqërore dhe ekonomike si dhe në strukturat arsimore të pamjaftueshme”

Bashkimi Ndërparlamentar, Konferenca 96, Shtator 1996

Përse punojnë kaq shumë fëmijë shpesh në kushte të papërshtatshme?

Përgjigjja e saktë ndryshon nga vendi në vend, por është shumë e rëndësishme që çdo vend të ketë një kuptim të qartë për shtrirjen dhe shkaqet e punës së fëmijëve brenda kufijve të tij, si dhe për kushtet në të cilat kryhet ajo. Një mjekim i përshtatshëm dhe i efektshëm mund të gjendet nëse diagnostikimi **është korrekt**.

Dhe çdo diagnostikim mund të fillojë duke njohur **kompleksitetin e problemit**. Ligjvënësit dhe vendimmarrësit duhet të **kenë dijeni rreth shpjegimeve të shumta** për ekzistencën e punës së fëmijëve.

Për shembull:

- ekziston mendimi se asgjë nuk mund të bëhet për të luftuar punën e fëmijëve -se ajo është një rezultat dhe **një manifestim i varfërisë dhe mund të eliminohet vetëm kur të eliminohet vetë varfëria;**
- sipas një shkolle tjetër mendohet se puna e fëmijëve ekziston vetëm sepse **të rritur të paskrupullt shfrytëzojnë fëmijët** për të pasur përfitime të shpejta dhe për të pasur një përparësi të padrejtë ndaj konkurrentëve. Sipas kësaj shkolle, **duhet përdorur ligji kundër fajtove** dhe të dërgohen fëmijët në shkollë.

Ka shumë të vërteta në të dyja këto shpjegime, por realiteti është në përgjithësi, shumë me kompleks se sa sugjerimet e tyre. Arsyet se përse kaq shumë fëmijë janë në punë kanë të bëjnë **me ndërhyrjen e faktorëve të kërkesës dhe ofertës** të cilët duhet të kuptohen dhe të analizohen me qëllim që të merren masa të përshtatshme përmirësuese.

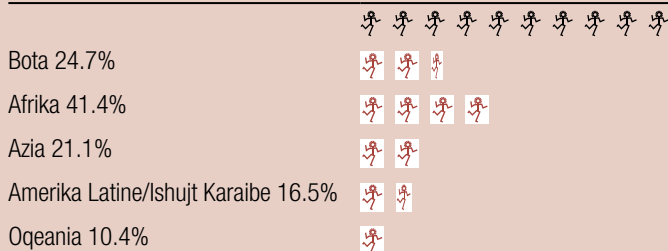
Kutia 3

Sa fëmijë punojnë?

Është vështirë të dihen shifrat e sakta të këtij problemi sepse numri i madh i punës së fëmijëve - posaçërisht format më të këqija të saj - janë të fshehura në ëmbëltoret nëntokësore, shtëpi publike dhe institucionet tjera apo në shërbime shtëpiake, gjersa pjesa tjetër në ferma të largëta, miniera dhe punëtori.

Vlerësimet e ILO-së në vitin 1997 kanë dhënë një numër prej 250 milion fëmijëve që punojnë në mes moshës 5 dhe 14, nga të cilët gjysma e tyre punojnë me orar të plotë. Afrika e zë vendin e pare sa i përket nivelit të fëmijëve që punojnë me pak më shumë se dy fëmijë në pesë prej tyre (apo 41%) nga të gjithë fëmijët e moshës së cekur më lartë. Përqindja e cekur më lartë në Azi është rreth një në pesë fëmijë (apo 21%), kurse në Amerikën Latine kjo përqindje është një në gjashtë fëmijë (apo 17%) dhe në Oqeani një në dhjetë fëmijë (10%).

Përqindja e fëmijëve që punojnë

Burimi: Byroja për Statistika e ILO-së.

Gjersa ky lloj i vlerësimit ofron një ide për madhësinë e problemit në mbarë botën, ai nuk ofron saktësisht shtrirjen e punës së fëmijëve e cila duhet zhdukur. Kjo për shkak se, siç përmendëm më lartë, ekziston një fleksibilitet i caktuar për shtetet që ta caktojnë moshën minimale dhe përpos kësaj ekzistojnë përjashtime siç janë punët e lehta që janë të lejuara, brenda kufizimeve, për fëmijët nën moshën minimale të lejuar me ligj për pranimin në punë. Veç kësaj, numri i fëmijëve që punojnë në format më të këqija është vështirë të vlerësohet. Grup moshë është më e madhe për këto forma dhe fëmijët e moshës 15-17 të përfshirë në punë të rrezikshme dhe format tjera më të këqija të punës duhet t'i shtohen numrit të vlerësuar si më lartë.

Problemi nuk është kufizuar në asnjë mënyrë në shtetet në zhvillim. Ky problem ekziston në shumë shtete të industrializuara dhe është shfaqur si problem në disa shtete të Evropës Lindore dhe Azisë, ekonomia e të cilave është në tranzicion.

Në mënyrë që të ndërmerren veprime të efektshme për eliminimin e punës së fëmijëve juve ju duhen më shumë informacione. ILO-ja po vazhdon të bëjë studime dhe analiza për të fituar informata më shumë dhe më të hollësishme për të vlerësuar shtrirjen e punës së fëmijëve dhe format e saj më të këqija për të ndihmuar projektet e programeve dhe të monitorojë efikasitetin e tyre.

Nga ana e ofertës

- **Varfëria** është padyshim forca e vetme kryesore që i shtyn fëmijët drejt vendeve të punës. Të ardhurat nga puna e fëmijës ndihen të jenë të rëndësishme për mbijetesën e tij/saj apo të familjes. Ashtu siç duket dhe në kutinë 3, ndikimi tragjik i **virusit të HIV/SIDA** ka acaruar shumë këtë problem, kryesisht në Afrikë.

“**Viktimat më tragjike mund të jenë numri gjithnjë e më i madh në rritje i fëmijëve në vendet në zhvillim, të cilët mbetën jetimë nga kjo sëmundje**”

Bashkimi Ndërparlamentar, Konferenca e 87-të, Prill 1992

Kutia 4

Ndikimi i sëmundjes SIDA në punën e fëmijëve

Përpara shfaqjes së sëmundjes së SIDA-s, rreth 2 për qind e fëmijëve në vendet në zhvillim ishin jetim. Sot proporcioni i fëmijëve që kanë humbur një ose të dy prindërit nga SIDA është 7 për qind me shume në vendet Afrikane dhe mbi 10 për qind në disa të tjera.

Afrika Sub-Sahariane është shtëpia e 90 për qind jetimëve nga SIDA në botë dhe ka shumë mundësi të mbetën jetimë nga SIDA 40 milion fëmijë afrikanë në dekadën e ardhshme.

Jo çuditërisht, është vërejtur se një numër mjaft i madh i këtyre jetimëve braktisin shkollën dhe bëhen fëmijë që punojnë sepse u duhet të gjejnë një punë për të mbijetuar. Dhe përderisa shumë prej tyre mbeten pa banesë, ata shpesh punojnë në kushte më të këqia se të rriturit.

Fëmijët vajza janë kryesisht të pambrojtur ndaj shfrytëzimit tregtar seksual dhe kështu rrezikojnë të infektohen që në moshë të hershme

- **Perceptimet popullore dhe zakonet e traditat e vendit** luajnë një rol të rëndësishëm, si për shembull:
 - mendimi se puna është e mirë për **formimin e karakterit dhe zhvillimin e aftësive** të fëmijët;
 - tradita se nga fëmijët pritet të **ndjekin gjurmët e prindërve të tyre** në një zana të caktuar dhe ta mësojnë e ta praktikojnë këtë zana që në vogëli;
 - traditat që i shtojnë familjet e varfëra të **hyjnë në borxhe** gjatë rasteve të ndryshme shoqërore ose fetare duke u mbështetur në shumicën e rasteve **në punën e fëmijëve për të paguar borxhet**. Fenomeni i **larjes së borxhit**, i njohur si një nga format më të këqia të punës së fëmijës, është akoma shumë i përhapur për shkak të pambrojtshmërisë së familjeve të varfëra ndaj këtyre presioneve;
 - mendimi mjaft i përhapur se **fëmijët vajza kanë më pak nevojë për arsim se djemtë**, bën që ato të largohen nga shkolla në një moshë të hershme dhe të merren me punët e shtëpisë ose të shiten për punë familjare apo për seks.

- Puna e fëmijëve mund të jetë e ngulur aq thellë në zakonet dhe në ritet vendore sa që as prindërit, as vetë fëmijët **nuk e kuptojnë që kjo është kundër interesave të fëmijëve dhe është ilegale;**
- Fëmijët nga **familje të mëdha** të varfëra janë më të pirur të jenë në punë se sa ata të familjeve të vogla, për arsyen e thjeshtë sepse **të ardhurat e prindërve janë të pamjaftueshme për të mbështetur familjet e tyre të mëdha.**
- **Cilësia dhe përshtatshmëria e arsimit** është ndër faktorët më të rëndësishëm:
 - shumë komunitete **nuk kanë mjedise shkollore të përshtatshme;**
 - edhe kur shkollat ekzistojnë, arsimimi i ofruar nuk perceptohet nga fëmijët apo nga prindërit si një **alternativë e saktë për punë.** Për shumë familje, shkolla është e papërbalueshme. Edhe kur është “falas” ajo përbën një **mundësi shpenzimesh** për fëmijën që është në shkollë se sa kur është në **punë;**
 - arsimi i ofruar shpesh është i një cilësie të dobët dhe/ose i konceptuar nga **prindërit dhe fëmijët si i palidhur me nevojat dhe kushtet e vendit.** Kështu që në mënyrë fare të çuditshme ata **nuk e shohin si të rëndësishme të ndjekin shkollën;**
 - zotërimi i mendimeve tradicionale se **vajzat** përgaditen më mirë për jetë duke u dërguar në punë se sa duke i investuar për shkollën e tyre;
 - si rezultat i këtyre faktorëve, një numër i madh i fëmijëve hyn shumë shpejt në tregun e pakualifikuar të punës. Ata janë shpesh **analfabetë** dhe qëndrojnë kështu gjatë gjithë jetës së tyre dhe **nuk kanë bazat arsimore** të cilat **do të mund t’i** ndihmon për të fituar aftësitë e përshtatshme për punë.

“Ne njohim rolin e rëndësishëm të familjes në rritjen dhe zhvillimin e fëmijës”

Seminari Ndërparlamentar për fëmijët, Shkurt 1997

“Në veçanti, vajzat janë më të pafavorizuara për t’u tërhequr nga shkolla për arsye pune apo për të përmbushur përgjegjësi familjare”

Raporti i Drejtorit të Përgjithshëm në Konferencën Ndërkombëtare të Punës, sesioni i 89-të, Qershor 2001

Nga ana e kërkesës

Vetë familjet janë një faktor i madh. Një numër i madh fëmijësh përbën **punëtorë të papaguar në bizneset familjare** (fermat, punishtet e sektorit joformal) dhe varet nga biznesi familjar për të jetuar. Shumë ligje kombëtare dhe akte si dhe standarde ndërkombëtare, sikurse Konventa Nr. 138, lejojnë përjashtime në këto raste. Megjithatë, edhe në bizneset familjare, fëmijët mund të ekspozohen ndaj rreziqeve serioze për shëndetin dhe sigurinë e tyre.

Përse punëdhënësit punësojnë fëmijë?

Shpjegimet më të zakonshme kanë të bëjnë me **koston e ulët** dhe me **aftësitë e pazëvendësueshme (gishtat e hollë)** të fëmijëve punëtorë krahasuar me të rriturit. Qëndrueshmëria e shumë industrive, siç pretendohet, varet nga puna e fëmijëve. Ky argument nga ana e tij ka ngjallur frikën se procesi i **globalizimit dhe konkurrenca në rritje në tregjet botërore për disa mallra** vetëm se do të rris dhe do të keqësojë fenomenin e **punës së fëmijëve**. Në të njëjtën kohë, sipas këtij argumenti, globalizimi do të **ekspozojë fëmijët që punojnë ndaj rreziqeve të mëdha** të shfrytëzimit, ndërkohë që punëdhënësit e tyre përpiqen të përballojnë konkurrencën në tregjet botërore. Sa të sakta janë këto argumente?

Ashtu siç tregon edhe kutia 4, studime serioze dhe të dhëna provojnë se puna e fëmijëve nuk është e rëndësishme për zhvillimin dhe mbijetesën e çdo industrie.

Kutia 5

Sa e pazëvendësueshme është puna e fëmijëve?

Studimet në disa industri që punësojnë një numër të madh fëmijësh kanë hedhur një masë mjaft të madhe dyshimi rreth argumentit të "gishtave të hollë". Gati të gjitha punët e kryera nga fëmijët në këto industri kryheshin gjithashtu edhe nga të rriturit. Madje edhe në thurjet me dore të qilimave - i pretenduar si një aktivitet ku puna e fëmijëve është e rëndësishme - doli se fëmijët nuk ishin më të kualifikuar se sa të rriturit dhe se disa nga qilimat më finë janë endur nga të rriturit.

Në një studim lidhur me industrinë e qilimave dhe bylyzykve të dorës në Indi, është dëshmuar se fitimet e dala nga punësimi i fëmijëve janë shumë të vogla.

Nëse argumenti i " gishtave të hollë" nuk është i vërtetë në industritë që tradicionalisht janë varur nga puna e fëmijëve, siç është industria e endjeve të qilimave, atëherë çfarë justifikimi ekonomik mund të qëndroj për punën e fëmijëve në ndonjë tjetër industri?

Kështu që arsyeja kryesore për punësimin e fëmijëve duket se nuk ka të bëjë me efektshmërinë ekonomike. Fëmijët janë më të lehtë për t'u menaxhuar se sa të rriturit - megjithëse më pak të kualifikuar, **ata janë më pak në dijeni për të drejtat e tyre, shkaktojnë më pak telashe, ankohen më pak, janë më fleksibël.**

Për disa punëdhënësit fëmijët përbëjnë **një rezervë të punës së rastit**, për t'u punësuar dhe për t'i pushuar ata nga puna sipas dëshirës. Kur puna e tyre është ilegale, ata dhe prindërit e tyre kanë më pak mundësi për t'u ankuar tek autoritetet nga frika se mos humbasin gjithë të ardhurat që u sjellin familjeve të tyre. Për më tepër, disa punëdhënësit mendojnë se ata po u bëjnë një favor fëmijëve që punësojnë duke u ofruar punë dhe të ardhura. Kështu, duke deklaruar punën e fëmijëve si ilegale, në disa raste mund të ketë efekte perverse që i privojnë fëmijët që punojnë nga mbrojtja që i sigurohet të rriturve nga legjislacioni i punës. Kjo shërben për të theksuar se **vetëm ndalimi nuk është i mjaftueshëm.** Vetëm pengesat lidhur me çështjen e punës së fëmijëve nuk janë të suksesshme në qoftë se ato nuk janë të shoqëruara nga shumë masa të tjera.

Përse është e ngutshme dhe e domosdoshme ndërmarrja e veprimeve kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve?

Me miratimin e Konventës për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, 1999 (Nr. 182), ILO kristalizoi dëshirën e komunitetit ndërkombëtar për të theksuar me terma të qarta dhe pa ekuivoke se disa forma të punës së fëmijëve duhen eliminuar si një çështje me shumë urgjencë.

Përse?

Është çështje e të drejtave të njeriut

Të gjitha qeniet njerëzore, të rriturit dhe fëmijët, kanë disa të drejta si qenie njerëzore dhe është e ditur se fëmijët kanë të drejtat e tyre. Opinioni publik mbarë botëror, gjithashtu, është në dijeni për shkeljen e disa të drejtave nëpërmjet pranimit të formave të papranueshme të punës së fëmijëve. Dhënia fund e këtyre praktikave është diçka që nuk mund të presë më.

Kutia 6

Kuptimi i Konventës së ILO-së Nr. 182

Miratimi nga ana e ILO-së i Konventës Nr. 182 është shumë i rëndësishëm:

- **Së pari**, ajo deklaron se ka disa forma të punës së fëmijëve që duhet të eliminohen me nguti. Ndërkohë që eliminimi i të gjitha formave të punës së fëmijëve është në mënyrë të pashmangshme një qëllim afat gjatë sepse i ka rrënjët thellë në varfëri, mos zhvillim dhe në qëndrimet sociale dhe kulturore - miratimi i kësaj Konvente do të thotë se nuk ka asnjë justifikim për të vonuar veprimet kundër këtyre formave të këqia.
- **Së dyti**, kjo Konvente është miratuar njëzëri nga përfaqësues të qeverive, punëdhënësve dhe punëtorëve të të gjitha vendeve Anëtare të ILO-së që morën pjesë në Konferencë.
- **Së treti**, siç u theksua edhe më parë, sasia e ratifikimeve që nga miratimi i saj ka thyer të gjitha rekordet e mëparshme për Konventat e ILO-së. Vetëm dy vjet pas miratimit të saj është ratifikuar nga më shumë se gjysma e vendeve anëtare të ILO-së - gjë që do të thotë se pjesa më e madhe e shteteve sovraane është gati për të marrë masa të ngutshme dhe të efektshme për të ndaluar dhe për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve si një përparësi.

Është çështje e të shpëtuarit të jetëve

Efektet e **punës së rrezikshme** të fëmijës mund të jenë edhe më akute nga ç'janë për të rriturit për shkak të dallimeve fiziologjike dhe anatomike, dhe, në disa raste, fëmijët janë të detyruar të punojnë në kushte me të vërtetë të rrezikshme, ku edhe vetë të rriturit nuk punojnë.

Ekspozimi i **çdo** punëtori ndaj rreziqeve të tilla ka nevojë të rregullohet me kujdes. **Fëmijët nuk duhet të ekspozohen ndaj tyre fare** edhe nëse janë, ata duhet të tërhiqen menjëherë nga këto kushte të cilat janë kërcënuese për jetën ose mund të shkaktojnë dëmtime të pakthyeshme fizike dhe psikologjike te fëmijët.

Kutia 7

Disa shembuj rreziqesh që hasin fëmijët që punojnë

- Shtyrja e vagonëve në minierat nëntokësore
- Pikturimi i qelqit të butë në të nxehtë të madh
- Kontaktet me shkrirës dhe ngjites në industrinë e lëkurës
- Helmimet në punimet me qelq
- Helmimet nga merkuri në minierat e arit
- Zhytjet thellë në det pa pajisje mbrojtëse në industrinë e peshkimit
- Ekspozimi ndaj pesticideve dhe herbicideve në bujqësi
- Mbajtja e peshave të rënda në industrinë e ndërtimit

Është çështje për të luftuar disa forma të krimit të organizuar

Kjo ka të bëjë me trafikimin dhe prostitucionin e fëmijëve, me shfrytëzimin e tyre për qëllime pornografie dhe seksuale, duke i ekspozuar ata ndaj rreziqeve të SIDA-s dhe sëmundjeve të tjera, si dhe përdorimin e tyre në trafikimin e drogës dhe në aktivitete të tjera kriminale.

“... vendet me nivel të lartë analfabetizmi, me nivel të ulët regjistrimi në shkollë dhe me mungesa serioze ushqyese janë në përgjithësi ato që kanë numrin më të lartë të fëmijëve që punojnë në situata shfrytëzuese”.

Bashkimi Ndër-parlamentar, Konferenca e 98-të, Shtator 1997

“Kontrabanda me njerëz mund të sjell, në shtetin e azilit, shfrytëzim për qëllime seksuale, punë të detyruar...duke u detyruar nga trafikantët emigrantë ilegal, posaçërisht gratë dhe fëmijët”.

Unioni Ndër-parlamentar, Konferenca e 103, maj 2000.

Është çështje që ka të bëjë me mbrojtjen e fëmijëve nga tmerret e luftës

Përdorimi me forcë i fëmijëve në konfliktet ushtarake i ekspozon ata jo vetëm ndaj rreziqeve të mëdha fizike por, gjithashtu, edhe ndaj traumave psikologjike, të cilat u mbeten atyre për jetë.

Është çështje që ka të bëjë me krijimin e së ardhmes së kombit

Është shumë e rëndësishme që fëmijëve t'u sigurohet një fëmijëri e denjë për t'i përgatitur ata për punë të denja gjatë jetës së tyre si të rritur — p.sh, punë e cila është produktive për shoqërinë dhe me perspektivë. Punësimi i fëmijëve në kushte që janë të dëmshme për dinjitetin, moralin, shëndetin, arsimimin e tyre padyshim që vë në dyshim qëndrueshmërinë ekonomike, kohezionin shoqëror dhe komprometon perspektivat e tyre afatgjata të zhvillimit.

Puna e fëmijëve duhet të shihet jo vetëm si një pasojë por në të njëjtën kohë dhe si shkak i varfërisë dhe mungesës së zhvillimit. Fëmijët që janë objekt i formave të skajshme të shfrytëzimit, më pak apo aspak arsimim bazë, janë të predispozuar të rriten si analfabetë, me mangësi fizike dhe mendore, dhe nuk kanë perspektive për të dalë nga kurthi i varfërisë në të cilin janë rritur ose për të kontribuar në zhvillimin e shoqërisë. Kështu që shanset e fëmijëve të tyre për të bërë këto gjëra janë të pakta. Në botën e sotme konkurruese, begatia e një vendi varet nga cilësia e burimeve të tij njerëzore; të tolerosh format më të këqia të punës së fëmijëve është e papajtueshme me investimet e mëdha për njerëzit që bën çdo shoqëri që të sigurojë të ardhmen e tyre.

Edhe nëse mund të arrihen disa përparësi afatshkurtra ekonomike nga puna e fëmijëve, këto duhet të konsiderohen si humbje të zhvillimit afatgjatë të kombit.

Është një çështje me interes ndërkombëtar

Nuk mund të thuhet që mënyra se si fëmijët janë trajtuar është vetëm një çështje kombëtare. Tkurrrja e globit nëpërmjet teknologjisë moderne të komunikimit ka

sjellë çështjen e fëmijëve që punojnë në vendet në zhvillim në qendër të vëmendjes së njerëzve kudo në botë dhe ka gjeneruar një shtytje ndërkombëtare për t'i dhënë fund formave më të këqia të shfrytëzimit të fëmijëve.

Kjo shtytje ka çuar, për shembull, në një bashkëpunim në rritje ndërmjet vendeve për të dënuar përgjegjësit për **prostitucionin dhe trafikimin e fëmijëve dhe për pornografinë e tyre.**

Në të njëjtën kohë kjo gjë ka bërë thirrje për **bojkote të konsumimit** të produkteve të prodhuara me punën e fëmijëve. Disa kompani që importojnë mallra nga vendet në zhvillim tani kërkojnë që furnizuesit të mos përdorin punën e fëmijëve dhe disa kompani prodhuese, për shembull të qilimave, të **sigurojnë blerësit që nuk janë bërë nga fëmijët.** Megjithëse proporcioni i fëmijëve që punojnë të përfshirë në prodhimin e mallrave për eksport mund të jetë shumë i vogël në shumë vende (sipas disa të dhënave, përfaqëson më pak se 5 për qind të të gjithë fëmijëve që punojnë), shqetësimi ndërkombëtar rreth fatit të tyre ka qenë një faktor i rëndësishëm në gjenerimin e shtytjes për t'u dhënë fund formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Prestigji ndërkombëtar dhe qëndrimi i një vendi, madje edhe pjesëmarrja e tij në tregjet ndërkombëtare, sot varet nga angazhimi i secilit vend për të goditur punën e fëmijëve, kryesisht format më të këqia të saj.

Do të shpie drejt një veprimi të gjerë për të trajtuar problemin e punës së fëmijëve në përgjithësi.

Masat e suksesshme kundër formave më të këqia shpesh kanë një efekt të shumanshëm nga i cili përfitojnë edhe fëmijë të tjerë që punojnë; ato çojnë në pyetje të bëra për pranimin e formave të tjera të punës së fëmijëve, më pak ekstreme, si dhe për dëshirën për t'i eliminuar ato.

Në ç'mënyrë standardet ndërkombëtare të punës dhe traktatet tjera ndërkombëtare i adresojnë format më të këqija të punës së fëmijëve?

Themelimi i ILO-së në vitin 1919 ishte i bazuar në besimin e themeluesve të saj se **“dështimi i secilit komb që të miratoj kushtet humane të punës është një pengesë në rrugën e kombeve të cilat dëshirojnë të përmirësojnë kushtet në shtetet e tyre”** (Preambula e Kushtetutës së ILO-së). Politika sociale në këtë mënyrë është bërë një çështje e pranuar e shqetësimit ndërkombëtar: të gjitha shtetet kishin nevojë të lëviznin së bashku në eliminimin e praktikave shfrytëzuese të punësimit në mënyrë që asnjë shtet nuk do të fitonte një përparësi të padrejtë konkurruese në tregjet botërore nëpërmjet standardeve të dobëta të punës. Vendosja dhe zbatimi i standardeve ndërkombëtare të punës mbetet sot si njëra ndër mjetet kryesore të veprimit të ILO-së. Kjo në asnjë fushë të politikave nuk është më thelbësore se sa që është në fushën e respektimit të parimeve fundamentale dhe të drejtave të punës përfshirë edhe punën e fëmijëve.

Standardet ndërkombëtare të punës në lidhje me punën e fëmijëve – veçanërisht Konventa mbi Format më të Këqija të Punës së Fëmijëve e vitit 1999 (Nr 182) tashmë është përmendur hollësisht në pjesën Pyetje 1 ku janë sqaruar definicionet e dhëna në Konventën nr 182 për termet “fëmijë” dhe “format më të këqija të punës së fëmijëve”. Por dispozitat tjera të Konventës nr 182 dhe Rekomandimet që e shoqërojnë (nr 190) janë, gjithashtu, të rëndësishme pasi ato formojnë një hartë dhe kornizë referuese ndërkombëtare për veprimet për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve. Pjesët kryesore të tyre janë të dhëna në Tabelën 3 në faqen vijuese.

“... Fëmijët dhe njerëzit e rinj duhet të mbrohen nga shfrytëzimi ekonomik dhe social. Punësimi i tyre në punën që e dëmton moralin apo shëndetin apo rrezikon jetën apo që e pengon zhvillimin e tyre normal duhet të dënohen me ligj. Shtetet duhet të caktojnë kufirin e moshës nën të cilën punësimi me pagesë i punës së fëmijëve duhet të ndalohet dhe dënohet me ligj”.

Neni 10.3 i Marrëveshjes Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore.

Tabela 3 Pjesët kryesore të Konventës (Nr. 182) dhe Rekomandimi (nr 190) në lidhje me format më të këqija të punës së fëmijëve

Hyri në fuqi: 19 Qershor 1976. Statusi i gjendjes dhe ratifikimit deri me 1 Janar 2002:116 ratifikime

Përcakton format më të këqija të punës së fëmijëve nën moshën 18 vjet në:

- të gjitha format e skllavërisë dhe praktikave të ngjashme;
- prostitucioni dhe pornografia e fëmijëve;
- aktivitete joligjore
- puna e rrezikshme.

(më shumë detaje janë dhënë në Pyetja 1)

Përcakton se puna e rrezikshme do të definohet nga ana e autoritetkompetent kombëtar pas konsultimit me organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve.

Nga shtetet ratifikuese kërkohet ndërmarrja e veprimeve si në vijim:

- të ndërmarrin masa të menjëhershme dhe të efektshme për të siguruar ndalimin dhe eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve si çështje urgjente (për definicionet “fëmijë” dhe “format më të këqija të punës së fëmijëve” në Konventën nr 182 shikoni në Pyetja 1 më lartë);
- të përpilojnë dhe zbatojnë programe të veprimit për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve, në konsultim me organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve dhe grupet tjera relevante dhe të monitorojnë zbatimin e programeve të tilla;
- të ndërmarrin masa për të zbatuar dispozitat e Konventës përfshirë edhe sanksionet penale apo tjera;
- të ndërmarrin masa për të parandaluar pjesëmarrjen e fëmijëve në format më të këqija të punës së fëmijëve dhe largimin e tyre nga aty;
- të sigurojnë qasje në arsimin themelor falas;
- të marrin parasysh nevojat e veçanta për vajzat dhe fëmijët tjerë në rrezik të veçantë;
- të ndihmojnë njëri tjetrin për jetësimin e Konventës.

Rekomandon që përkufizim i punës së rrezikshme duhet të përfshijë:

- puna gjatë së cilës fëmijët i nënshtrohen abuzimit fizik, psikologjik apo seksual;
- puna në nëntokë, nën ujë, në lartësi të rrezikshme apo në hapësira të mbyllura;
- puna me makineri, pajisje apo vegla të rrezikshme apo me bartje të peshave të rënda;
- nënshtimi i substancave, agjentëve apo proceseve të rrezikshme apo temperaturës, zhurmës apo dridhjeve që e dëmtojnë shëndetin;
- puna me orë të gjata, puna gjatë natës dhe mbyllja e paarsyeshme në godinën e punëdhënësit.

Rekomandimet tjera që:

- programet kombëtare të veprimit duhet të kenë qëllimet në vijim:
 - parandaloj pjesëmarrjen e fëmijëve në format më të këqija të punës së fëmijëve dhe largimin e tyre nga aty;
 - mbrojt fëmijët nga reprezaljet dhe ofroj rehabilitim dhe integrim social
 - identifikoj komunitetet ku fëmijët janë në rrezik të veçantë, dhe
 - sensibilizoj opinionin publik;
- të gjitha format e skllavërisë dhe prostitucioni të fëmijëve duhet të konsiderohen kundërvajtje kriminale;
- njerëzit të cilët kryejnë kundërvajtje sipas ligjeve të shteteve të tyre përfshirë edhe format më të këqija të punës së fëmijëve duhet të ndiqen penalisht në shtetin e tyre edhe nëse kundërvajtja është kryer në shtetin tjetër;
- shtetet duhet të mbledhin dhe këmbëjnë informata në lidhje me kundërvajtjet kriminale dhe të bashkëpunojnë me njëra tjetrën në zbulimin dhe ndjekjen penale të personave të përfshirë;
- duhet të përpilojnë të dhënat për natyrën dhe përhapjen e punës së fëmijëve;
- organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve dhe organizatat civile duhet të përfshihen;
- duhet t’ju gjendet vend i punës dhe të organizohen programe trajnimi për prindërit e fëmijëve të dëmtuar.

Pse është ratifikimi i rëndësishëm?

Kur një shtet ratifikon një Konventë, ai formalisht zotohet ndaj të drejtës ndërkombëtare që të veproj ashtu siç kërkohet me Konventë - dhe me ligje edhe në praktikë. Prandaj, nëse një shtet ratifikon Konventen nr 182, ai zotohet ndaj çdo veprimi që kërkohet nga Konventa, të cilat janë përmendur në kolonën e majtë të Tabelës 3 dhe në veçanti të **ndërmarr masa të menjëhershme dhe të efektshme, të siguroj ndalimin dhe eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve.**

Nëpërmjet ratifikimit, shteti, gjithashtu, obligohet t'i raportoj komunitetit ndërkombëtar për masat që ka ndërmarr për ta sjellë legjislacionin dhe praktikën në linjë me kërkesat e Konventës; dhe është përgjegjës para komunitetit ndërkombëtar për çdo supozim të shkeljes.

Prandaj ratifikimi është stimulues i fuqishëm për veprim. Ratifikimi dërgon porosi të qartë në nivelin kombëtar dhe ndërkombëtar duke demonstruar zotimin e shtetit që të ndjek politikë sociale objektive në përputhje me standardet ndërkombëtare dhe t'i paraqes veprimet e tij për shqyrtim ndërkombëtar.

Rekomandimet nuk janë për tu ratifikuar por shpesh konsiderohen nga qeveritë, parlamentarët kombëtarë, nga organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve dhe grupet tjera të interesuara si gjëra të dobishme të veprimt që mund të përdoren për jetësimin e obligimeve me rastin e ratifikimit të një Konvente.

Zbatimi i ratifikimit të Konventave është i mbikëqyrur

ILO ka njërin ndër sistemet më të vjetra dhe më të respektuara për monitorimin e zbatimit të traktateve ndërkombëtare (p.sh Konventave). Ai përmban sistemin e raportimit të rregullt nga ana e shteteve anëtare për ratifikimin e Konventave.

Përpos kësaj, ekzistojnë edhe procedura për ekzaminimin e supozimeve rreth mosrespektimit të obligimeve të shteteve anëtare që rrjedhin me ratifikimin e Konventave (shiko Kutinë 8 dhe 9).

Kutia 8

Mbikëqyrja e rregullt

Mbikëqyrja e rregullt për zbatimin Konventave të ILO-së i është **besuar Komisionit të Ekspertëve për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve** dhe më pas **Komisionit për Zbatimin e Standardeve të Konferencës Ndërkombëtare të Punës.**

Komisioni i Ekspertëve përbëhet nga 20 persona të zgjedhur për shkak të ekspertizës teknike, pavarësisë, paanshmërisë dhe objektivitetit të tyre. Të përhapur në tërë botën, anëtarët e Komisionit posedojnë përvojë të dorës së parë të sistemeve të ndryshme ligjore, ekonomike dhe sociale. Komisioni takohet në baza vjetore dhe ekzaminon raportet e dorëzuara nga qeveritë.

Komentët e Komisionit rreth atyre raportëve janë në formë të **vëzhgimit** (të publikuara dhe të raportuara tek Konferenca) ose **kërkesave të drejtpërdrejta** (kërkesa të drejtuara drejtpërsëdrejti qeverive). →

Konferenca e themelon Komisionin e Konferencës për çdo vit. Është trepalësh dhe përbëhet nga përfaqësuesit e qeverive, punëdhënësit dhe punëtorët; shqyrton vëzhgimet që janë bërë nga Komisioni i Ekspertëve dhe dëgjon mendimet e përfaqësuesve të qeverive dhe partnerëve social. Ofron rekomandime trepalëshe për Konferencën rreth veprimeve që duhet të ndërmerren sa i përket diskutimeve.

Konventat nr 138 dhe 182 janë të njohura nga ILO-ja si **Konventa me prioritet**. Kjo nënkupton se çdo shtet anëtarë që i ratifikon ato ka obligim t'i raporton ILO-së çdo dy vjet rreth zbatimit të tyre. Organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve duhet të konsultohen për përgatitjet e raporteve kombëtare dhe mund të bëjnë vëzhgimet e veta të pavarura, nëse ato këtë e dëshirojnë.

Kutia 9

Procedurat e veçanta të ILO-së

Kushtetuta e ILO-së ofron dy procedura për hetimin e supozimeve për mosrespektim të Konventave të ratifikuara: **paraqitjet dhe ankesat**.

Paraqitjet. Sipas nenit 24 të Kushtetutës së ILO-së, çdo shoqatë industriale e punëdhënësve apo punëtorëve mund të bëjë paraqitje se një shtetanëtarë ka dështuar të siguroj respektim efikas të Konventës pjesë e së cilës është. Në momentin kur supozimi i deklaruar pranohet nga Organi Drejtues i ILO-së, ato paraqitje shqyrtohen nga komisioni trepalësh të caktuar nga Organi Drejtues ndërmjet anëtarëve të tij.

Ankesat. Sipas nenit 26, çdo shtetanëtarë mund të paraqes ankesë kundër shtetit tjetër anëtarë për shkelje të Konventës të cilën e kanë ratifikuar të dy shtetet. Organi Drejtues mund të emërojë një Komision Hetues për të shqyrtuar dhe raportuar për ankesën. Organi Drejtues mund të miratoj procedurën e njëjtë me mocion të vetin apo me pranimin e ankesës nga një delegat i Konferencës Ndërkombëtare të Punës.

Obligimi universal për t'i respektuar parimet e caktuara edhe atëherë kur Konventat relevante nuk janë ratifikuar

Deklarata e ILO-së mbi Parimet Themelore dhe Drejtat në Punë, e miratuar në vitin 1998, thekson rëndësinë e respektimit të vlerave më themelore të ILO-së përfshirë edhe zhdukjen e punës së fëmijëve, në kontekst të globalizimit. Ajo deklaron se të gjithë anëtarët e ILO-së, edhe **nëse nuk i kanë ratifikuar Konventat në fjalë, kanë një obligim, nga vetit e anëtarit të Organizatës, të respektojnë, promovojnë dhe realizojnë parimet në lidhje me katër të drejta themelore:**

- (a) liria e asociimit dhe njohje efektive e të drejtës për arritjen e marrëveshjeve (ujdive) kolektive;
- (b) eliminimi i të gjitha formave të punës me forcë apo punës së detyruar;
- (c) **zhdukja efektive e punës së fëmijëve**, dhe
- (d) eliminimi i diskriminimit rreth punësimit dhe profesionit.

Prandaj, të gjitha Shtetet anëtare të ILO-së, **edhe nëse nuk i kanë ratifikuar Konventat themelore kundër punës së fëmijëve (p.sh Konventat nr. 138 dhe 182)**, janë të obliguara që të ndërmarrin përpjekjet e tyre më të mira për zhdukjen e punës së fëmijëve dhe posaçërisht format më të këqija të saj. Ndërkaq, shtetet që nuk i kanë ratifikuar Konventat duhet të raportojnë në baza vjetore rreth përpjekjeve që ato kanë bërë (shiko Kutinë 10).

Në fund, Deklarata njih obligimin e ILO-së që të ndihmoj Anëtarët e saj në përmbushjen e këtyre objektivave përfshirë edhe bashkëpunimin teknik dhe shërbimet këshilluese.

Aktivitetet e ILO-së për të ndihmuar në eliminimin e punës së fëmijëve janë të përshkruara në Pyetja 6 më poshtë.

Kutia 10

Vazhdimi i Deklaratës

Deklarata sqaron se shtetet që nuk i kanë ratifikuar njërën apo më shumë Konventa themelore duhet të raportojnë në baza vjetore rreth ndryshimeve që kanë ndodhur në ligjet dhe praktikat e tyre. Këto raporte shqyrtohen nga Organi Drejtues. Përpos kësaj, një Raport Global përgatitet për çdo vjet nga ana e Drejtorit të Përgjithshëm të ILO-së për secilin parim dhe të drejtë themelore.

Raporti i parë i tillë Global rreth zhdukjes efektive të punës së fëmijëve do të prezantohet në Konferencën Ndërkombëtare të Punës në vitin 2002 dhe më pas raportet do të përgatiten në interval katër vjeçar.

Këto raporte do të ofrojnë një pasqyrë globale dinamike në lidhje me zhdukjen e punës së fëmijëve dhe lëndën bazë për Organin Drejtues për të identifikuar prioritetet dhe veprimet për bashkëpunim teknik që duhet zbatuar gjatë periudhës katër vjeçare në vijim.

Instrumentet e Kombeve të Bashkuara që plotësojnë standardet e ILO-së

Kombet e Bashkuara kanë miratuar një numër të Konventave të cilat i plotësojnë standardet e ILO-së mbi punën e fëmijëve. Prej të gjitha Konventave dhe Marrëveshjeve, Konventa e Kombeve të Bashkuara mbi të Drejtat e Fëmijës (CRC), e miratuar në nëntor të vitit 1989, është më gjithëpërfshirëse.

Kjo Konventë rregullon një gamë të gjerë të drejtave të fëmijëve dhe disa dispozita kryesore të saj janë ngushtë të lidhura me standardet e ILO-së mbi punën e fëmijëve edhe pse gjuha që është përdorë në ato nuk është identike.

Konventa e KB-së mbi të Drejtat Fëmijës (CRC): Plotësim me Konventat e ILO-së

Neni 32 i Konventës së KB-së mbi të Drejtat e Fëmijës thotë se të drejtat e fëmijës janë të mbrojtura nga shfrytëzimi ekonomik dhe çdo punë e cila është:

- e rrezikshme;
- ndërhyr në arsimimin e fëmijës; apo
- është i dëmshëm për shëndetin e fëmijëve apo zhvillimin fizik, mendor, shpirtëror, moral apo social.

Neni 32 kërkon, gjithashtu, të ndërmerren masa legjislative, administrative, sociale dhe arsimore për të siguruar zbatimin. Shtetet në veçanti duhet, **duke pas parasysh dispozitat relevante të instrumenteve tjera ndërkombëtare**, të caktojnë moshën apo moshat minimale për praninë në punë. Prandaj, çdo punë e bërë nga fëmijët në kushte të cilat nuk janë përcaktuar nga ILO-ja apo Konventat KB-së duhet të konsiderohet si shfrytëzim ekonomik.

Nenet tjera relevante janë si në vijim:

- Neni 33, që kërkon masa për parandalimin e përdorimit të fëmijëve në prodhim ilegal dhe trafikim me drogë;
- Neni 34, që kërkon mbrojtje nga shfrytëzimi seksual;
- Neni 35, që kërkon parandalimin e rrëmbimit, shitjes dhe trafikimit të fëmijëve për çfarëdo qëllimi;
- Neni 36, që kërkon mbrojtje nga të gjitha format e shfrytëzimit të dëmshëm në çdo aspekt të mirëqenies së fëmijëve;
- Neni 28, që konfirmon të drejtat e fëmijëve për arsimim; dhe
- Neni 39, që ofron masa për promovimin e rikuperimit fizik dhe psikologjik dhe integrimi social të fëmijëve viktimë.

Instrumentet tjera të Kombeve të Bashkuara, të cilat kanë të bëjnë me disa nga aspektet më të këqija e punës së fëmijëve në mënyra specifike, mund të përfshihen si në vijim:

- Marrëveshja Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore (CESCR), e miratuar më 16 dhjetor 1966 (ka hyrë në fuqi më 7 janar 1976);
- Marrëveshja Ndërkombëtare për të Drejtat Civile dhe Politike, e miratuar më 16 dhjetor 1966 (ka hyrë në fuqi më 23 mars 1976);
- Marrëveshja Plotësuese për Zhdukjen e Skllavërisë, Tregtisë me Skllavëri dhe Praktikave të Ngjashme me Skllavërinë (CAS), e miratuar më 7 shtator 1956 (ka hyrë në fuqi më 30 prill 1957) dhe
- Konventa për Zhdukjen e Trafikimit me Njerëz dhe Shfrytëzimit të Njerëzve për Prostitucion (CSTP), e miratuar më 2 dhjetor 1949 (ka hyrë në fuqi më 25 korrik 1951).

Tri Traktatet në vijim që kanë të bëjnë me punën e fëmijëve janë miratuar nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara në fund të vitit 2000 por nuk kanë hyrë në fuqi ende:

- Konventa kundër Krimit të Organizuar Trans-nacional;

- Protokollin për Parandalimin, Zhdukjen dhe Dënimin e Trafikimit të Njerëzve posaçërisht të Grave dhe Fëmijëve; dhe
- Protokollin kundër Kontrabandës me Emigrantë nëpërmjet Tokës, Detit dhe Ajrit.

Kutia 12

Protokollet Alternative për Konventat mbi të Drejtat e Fëmijëve

Dy **Protokollet Alternative**, të miratuara në maj 2000, gjithashtu kanë të bëjnë me disa forma më të këqija të punës së fëmijëve. Ato kanë lidhshmëri me:

- **Përfshirjen e Fëmijëve në Konfliktet e Armatosura¹; dhe**
- **Shitjen e Fëmijëve, Prostitucionin e Fëmijëve dhe Pornografinë me Fëmijë².**

Këto Protokolle Alternative plotësojnë Konventën 182 duke u fokusuar në dy çështje të rëndësishme që i mbulon. Preambula e të dy Protokolleve i bënë një referencë specifike Konventës 182. Ato më tej definojnë koncepte të caktuara dhe përshkruajnë masat e sakta që duhet ndërmarrë. Protokollin Alternativ mbi Konfliktet e Armatosura, për shembull, shkon edhe më larg se Konventa 182 sepse ndalon pjesëmarrjen e fëmijëve nën moshën 18 në konfliktet e armatosura dhe drejton rekrutimin vullnetarë dhe me forcë të personave të mitur.

¹ Ka hyrë në fuqi më 12 shkurt 2002. Është ratifikuar me 11 dhjetor 2011 nga 12 shtete: Andorra, Bangladeshi, Kanada, Republika Çeke, Republika Demokratike e Kongos, Deti i Shenjtë, Islanda, Monako, Zelanda e Re, Panama, Rumania dhe Shri Lanka.

² Ka hyrë në fuqi më 18 janar 2002. Është ratifikuar më 11 dhjetor 2011 nga 13 shtete: Andorra, Bangladeshi, Kuba, Republika Demokratike e Kongos, Deti i Shenjtë, Islanda, Kazakistani, Maroku, Norvegjia, Panama, Rumania, Sera Leone dhe Uganda.

Ratifikimi i instrumenteve të Kombeve të Bashkuara dhe mbikëqyrja e tyre

Marrëveshjet dhe Konventat e Kombeve të Bashkuara të përmendura më lartë janë ratifikuar shumë kurse Konventa për të Drejtat e Fëmijëve ka thyer të gjitha rekordet duke siguruar gati **ratifikim universal** (Somalia nuk e ka nënshkruar e as ratifikuar Konventën përderisa Shtetet e Bashkuara e kanë nënshkruar por nuk e kanë ratifikuar). Shtetet dhe ratifikimet e tyre mund të gjenden në faqen e internetit: <http://www.unhcr.ch>.

Sikur në rastin e ILO-së, Traktatet e Kombeve të Bashkuara kërkojnë nga Shtetet që e kanë ratifikuar Konventën të dorëzojnë raporte rreth masave që ato kanë ndërmarrë në përputhje me kërkesat e Konventës. Por Konventat e KB-së dhe ILO-së që merren apo kanë lidhshmëri me punën e fëmijëve janë të pavarura. Shteti që e ratifikon një Konventë nuk është i lidhur të ratifikoj një Konventë tjetër dhe mekanizmat për mbikëqyrjen e zbatimit të konventave të KB-së dhe ILO-së operojnë në mënyrë të pavarur me njëra tjetrën. Sidoqoftë, ato e plotësojnë njëra tjetrën dhe kanë fusha të rëndësishme të bashkëpunimit:

- Në kohën kur instrumentet e reja negociohen apo përpilohen, fushëveprimi dhe mbulimi i instrumenteve ekzistuese merret në konsiderim.

Tabela 4

Ratifikimet e Konventave të Kombeve të Bashkuara

që nga 18 dhjetor 2001

	CRC	CESCR	CCPR	CAS	CSTP
Numri i ratifikimeve	191	145	147	119	73

- Mbikëqyrja e instrumenteve të ILO-së përfiton nga mbikëqyrja e instrumenteve të OKB-së dhe anasjelltas. Informacioni i marrë nga Komiteti i OKB-së për të Drejtat e Fëmijës është i paçmueshëm për mbikëqyrjen e Konventave të ILO-së 138 dhe 182 nga organet mbikëqyrëse të ILO-së. Dhe Komiteti për të Drejtat e Fëmijës merr plotësisht parasysh rezultatet e shqyrtimit të hollësishtëm nga organet ILO zbatimin e Konventave të ILO-së për punën e fëmijëve.
- Në aspektin e plotësueshmërisë së Konventave të OKB-së dhe ILO-së, Komiteti i OKB-së për të Drejtat e Fëmijës në mënyrë sistematike rekomandon ratifikimin e Konventave 138 dhe 182 të ILO-së për ato vende që nuk i kanë ratifikuar ende ato. Ai i është referuar gjithmonë Konventave të ILO-së si **kuadri i referencës në vlerësimin e gjendjes kombëtare të punës së fëmijëve**.
- Komiteti për të Drejtat e Fëmijëve nuk ka ndonjë procedurë për të shqyrtuar pretendimet e mosrespektimit, ndërsa ILO ka procedura të tilla (që janë tri-palëshe) edhe jashtë ciklit të raportimit të rregullt (shih Kutinë 9).

Në këtë mënyrë, ratifikimi i Konventës së OKB-së për të Drejtat e Fëmijës, e rëndësishme ashtu siç është, nuk mjaftojnë e vetme për të shprehur angazhimin e një vendi për të eliminuar punën e fëmijëve dhe veçanërisht format e saj më të këqija. Ratifikimi i Konventave të ILO-së, siç janë Nr. 138 dhe 182, përfshin hyrjen në angazhime të ndryshme dhe në disa rastë më specifike, dhe marrëveshjen për një sistem tjetër të mbikëqyrjes.

Kutia 13**Roli i Komiteti të OKB-së për të Drejtat e Fëmijës**

Komiteti për të Drejtat e Fëmijës, i përbërë nga dhjetë ekspertë me një shumëllojshmëri të kualifikimeve profesionale, shqyrton raportet e paraqitura çdo pesë vjet nga palët Shtetërore. Komiteti harton një "listë të çështjeve", para diskutimit me Qeverinë në fjalë. Në fund të procesit, Komiteti miraton "observimet përfundimtare" për Qeverinë për t'i implementuar. Këto observime shpesh i referohen qartë situatave të punës së fëmijëve, duke përfshirë format e saj më të këqija.

Çfarë mund të bëjnë parlamentarët?

- Parlamentarët mund të marrin pjesë ose të interesohen në hartimin e raportit të Shtetit dhe të sigurohen që ai raport përfshin një rishikim të masave të ndërmarra për të luftuar punën e fëmijëve.
- Parlamentarët mund të nxisin Qeverinë që të marrë masat e duhura në lidhje me "listën e çështjeve", si dhe me observimet përfundimtare të Komitetit në lidhje me eliminimin e punës së fëmijëve, dhe sidomos formave të saj më të këqija.

Çfarë programesh duhet të përdoren për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve?

Ratifikimi i Konventave Ndërkombëtare përbën një **nxitje** për veprime kombëtare; **në asnjë mënyrë ai nuk zëvendëson** veprimin kombëtar. Konventa Nr. 182 u kërkon vendeve ratifikuese të ideojnë dhe të vënë në praktikë programe veprimi për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve dhe të monitorojnë zbatimin e këtyre programeve.

Përmbajtja dhe zbatimi i këtyre programeve duhet të përgatitet qartë sipas situatave specifike, nevojave dhe kushteve të secilit vend, si dhe të rajoneve brenda vendeve.

Nuk mund të ketë formula zgjidhjeje për veprimet kundër punës së fëmijëve. Megjithatë, duhet theksuar se programet për të luftuar format **më të këqia** të punës së fëmijëve, në përgjithësi, përmbajnë elementë të nevojshme për të luftuar të **gjitha** format e punës së fëmijëve. Bëhet fjalë për t'u dhënë përparësi fëmijëve më në rrezik dhe formave me abuzive dhe të rrezikshme të shfrytëzimit.

Pavarësisht nga dallimet e tyre, të gjitha programet kombëtare duhet të kenë **tre objektiva bazë**:

- të parandalohet përfshirja e fëmijëve në format më të këqia të punës së fëmijëve;
- të tërhiqen fëmijët nga format më të këqia të punës së fëmijëve;
- të ofrohet **rehabilitimi** dhe **integrimi shoqëror** për këta fëmijë.

Për të arritur këta objektiva, kërkohet veprim në pese fronte:

- **sensibilizim i opinionit publik;**
- **legjislacioni;**
- **zbatimi i tij;**
- **arsimi; dhe**
- **mbështetja për fëmijët dhe familjet e tyre.**

“Puna e fëmijëve kërkon një përgjigje nga një aleancë e gjerë e organizatave kombëtare dhe ndërkombëtare, të dyja publike dhe private”

Bashkimi Ndërpametar, Konferenca 98, Shtator 1997.

Çfarë mbron Rekomandimi Nr. 190 (1999) që plotëson Konventen mbi Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve:

“Programet e veprimit që përmenden në Nenin 6 të Konventës, duhet të hartohen dhe zbatohen në konsultim me institucionet përkatëse qeveritare, me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve dhe sipas rastit, me grupe të tjera të interesuara. Ato duhet të synojnë ndër të tjera:

- (a) identifikimin dhe denoncimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve;
- (b) parandalimin e përfshirjes së fëmijëve në format më të këqia të punës së fëmijës, ose heqjen e tyre nga këto punë, duke i mbrojtur ata nga ndëshkimet dhe duke u siguruar riaftësim dhe riintegrim shoqëror, me anën e masave që trajtojnë nevojat e tyre arsimore, fizike, emocionale dhe psikologjike;
- (c) vëmendje të veçantë për;
 - (i) fëmijët më të vegjël;
 - (ii) vajzat;
 - (iii) problemin e situatave të punës së fshehtë, ku vajzat janë në rrezik të veçantë;
 - (iv) grupe të tjera fëmijësh me dobësi ose nevoja të veçanta;
- (d) identifikimin dhe lidhjen me bashkësitë ku fëmijët janë në rrezik të veçantë;
- (e) informimin, ndërgjegjësimin dhe mobilizimin e opinionit publik dhe të grupeve të interesuara, përfshirë fëmijët dhe prindërit e tyre.”

(Rekomandimi Nr. 190, Paragrafi 2)

Natyra e saktë dhe përzjerja e këtyre masave janë paraqitur në mënyrë të tillë që të jenë specifike për secilin vend, madje dhe për komunitetet brenda vendeve dhe grupeve të ndryshme të fëmijëve që punojnë në rajone dhe fshatra. Megjithatë, veçoria kyçe për çdo program veprimi të suksesshëm është që ai duhet të jetë tërësor dhe të kombinojë legjislacionin e zbatimin e tij me veprime praktike në fusha të ndryshme. **Veprimet e izoluar rrezikojnë të kenë ndikim të ulët dhe, më e keqja, të mos jenë produktive.**

Për shembull, duke u mbështetur vetëm në masat legjislative dhe shtypëse mund t'i keqësojnë gjerat për fëmijët në qoftë se ato nuk shoqërohen nga masa për të ofruar rehabilitimin dhe riintegrimin e tyre në sistemin arsimor.

Kështu që forma të **ndryshme** veprimi duhet të **planifikohen dhe bashkërendohen me kujdes** me qëllim që të plotësojnë njëra - tjetrën dhe të jenë në përputhje me **plane** të gjera **kombëtare për zhvillimin e ekonomisë**.

Eliminimi i formave më të këqia të punës së fëmijëve nuk duhet të konsiderohet si një çështje anësore, por si një veçori kryesore e politikave të zhvillimit të një vendi.

Krijimi i profilit të lartë të një njësie për punën e fëmijëve në administratën kombëtare është gjetur si i përshtatshëm në shumë vende për të përgatitur një program veprimi koherent dhe të bashkërenduar, për të monitoruar zbatimin e tij dhe për t'u siguruar

që ka një angazhim të lartë nga departamente të ndryshme të qeverise. Një njësi e tillë **mund** të jetë efektive në qoftë se nuk shihet vetëm si **një krijim burokratik por si një mënyrë për të përfshirë shumë seksione të shoqërisë** – departamente qeveritare, punëdhënëse, sindikata, NGO, fëmijë dhe familje të fëmijëve — në formulimin, zbatimin dhe monitorimin e politikave dhe të programeve. Në **fakt, krijimi i një aleance me pjesëmarrjen e forcave të ndryshme politike, ekonomike dhe shoqërore kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve, është kyçi i gjithë kësaj ndërmarrjeje të madhe.**

Sensibilizimi i opinionit publik

Lufta kundër punës së fëmijëve është kryesisht çështje e ndryshimit të qëndrimeve. Akterët kryesorë në shoqëri, duke filluar me vetë fëmijët dhe prindërit e tyre – **sikurse politikanët, partitë politike, autoritetet vendore, nëpunësit, punëtorët dhe mësuesit duhet** së pari, **të binden se puna e fëmijëve është një problem i të gjithëve.** Shpesh duket sikur ajo është vetëm një burim të ardhurash për familjet e varfëra **apo një mënyrë për të mësuar një zanat.** Edhe kur njerëzit mund të binden **që ka** diçka negative kur fëmijët **neglizhojnë** arsimin për të vajtur në punë, ata duhet të binden se ka alternativa të ndryshme për të punuar. **Kapërcimi i apatisë dhe i rezistencës për masat kundër punës së fëmijëve është një nga detyrat më të vështira.**

Kutia 15

Mobilizimi i mbështetjes publike

Fushatat ndërgjegjësuese duket të kenë më shumë ndikim në qoftë se janë të fokusuara qartë dhe, kryesisht të fokusuara në format më të këqia të punës së fëmijëve. Komunitetet vendore mund të mobilizohen në mënyrë më të efektshme për të mbështetur dhe për të marrë pjesë në masat e favorshme në qoftë se janë të bindura se;

- disa forma të punës së fëmijëve janë aq të rrezikshme, sa që ato duhet të eliminohen si një çështje e ngutshme;
- eliminimi i formave më të këqia të punës së fëmijëve është thelbësore jo vetëm për mirëqenien e fëmijëve, por, gjithashtu, edhe për zhvillimin e komunitetit të tyre;
- fëmijët e tërhequr nga këto punë, familjet e tyre dhe komunitetet në të cilat jetojnë do të marrin përfitime të shpejta, si: shërbime të përmirësuara, arsimim më të mirë dhe burime të ardhurash alternative.

Nëse ata janë të bindur për nevojën dhe domosdoshmërinë e këtyre masave, individë dhe grupe vendore mund të bashkëpunojnë për identifikimin e vendeve të punës ku fëmijët janë të ekspozuar ndaj rreziqeve dhe shpërdorimeve dhe ata mund të raportojnë më shpejt për shkelje. Gjithashtu fokusimi të format më të këqia të punës së fëmijëve, logjikisht çon në një mbështetje më të madhe popullore për eliminimin e të gjitha formave të punës së fëmijëve.

Legjislacioni

Eliminimi i formave më të këqia të punës së fëmijëve nuk mund të arrihet vetëm me legjislacion, por në të njëjtën kohë nuk mund të arrihet edhe pa të. Baza më e domosdoshme e çdo programi legjislativ për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve duhet të përmbajë:

- **përkufizime ligjore të qarta për moshën më të vogël nën të cilën fëmijët nuk duhet të angazhohen në disa tipe të veçanta punësh;**
- përcaktime të qarta **për rreziqet ndaj të cilave asnjë fëmijë nën 18 vjeç, të mos ekspozohet;**
- ligje të cilat dënojnë praktika të papajtueshme, siç janë **puna e detyruar, tregtia dhe trafikimi i fëmijëve**, përdorimi dhe shitja e fëmijëve për prostitucion dhe pornografi, të cilat parashikojnë **dënime për praktikimin, inkurajimin dhe bashkëpunimin në këto veprimtari.**

Do ishte e nevojshme të siguroheshim, jo vetëm që ligjet ekzistuese bëjnë një mbulim adekuat dhe që duhet të plotësohen nëse nuk kryejnë këtë mbulim, por, gjithashtu, të siguroheshim se ato përmbajnë **sanksione kundër protektorëve që shfrytëzojnë fëmijët.**

Mbi të gjitha, mbrojtja e ofruar nga ligji duhet të njihet dhe të kuptohet nga të gjithë dhe duhet t'i komunikohet gjithë shoqërisë në një mënyrë që të jetë e kuptueshme për të gjithë — për shembull me anë të posterave dhe gazetave në gjuhët vendase, me anë të radios, të mbledhjeve të fshatit, të sindikatave, të OJQ-ve dhe grupeve vendore të komunitetit.

Zbatimi i ligjit

Një problem kompleks ka të bëjë me faktin se në shumë vende, legjislacioni mbrojtës i punës, duke përfshirë edhe legjislacionin për moshën më të vogël, nuk përfshin të gjithë sektorët ose punët në qëllimin e tij. Bëhet fjalë për sektorët e bujqësisë, të shërbimeve shtëpiake dhe të punishteve të vogla në sektorin joformal të cilët janë sektorët ku punojnë shumë fëmijë dhe ku ata janë të punësuar në kushte shumë të rrezikshme dhe në disa rastë abuzive. Edhe kur këta sektorë janë të mbuluar nga legjislacioni, **zbatimi i tij** është shumë i vështirë.

Shumë nga **tipet abuzive të punës së fëmijëve janë të fshehura** dhe përfituesit e këtyre akuzave (për shembull; puna skllavëruese, puna për shlyerjen e borxheve dhe forma të tjera të skajshme të shfrytëzimit) bëjnë të pamundurën që të mos zbulohen.

Shërbimet e inspektoratit të punës shpesh nuk janë të mbuluara me staf të përshtatshëm dhe kanë shumë pak mundësi për të zbuluar dhe për të luftuar

format më të këqia të punës së fëmijëve. Kur ata tentojnë për të tërhequr fëmijët nga punët e rrezikshme dhe kushtet abuzive, inspektorët e punës hasin shumë rezistencë nga grupe të interesuara të fuqishme ekonomikisht dhe nga vetë fëmijët dhe prindërit e tyre. Inspektorët e punës vetëm nuk janë në gjendje të ofrojnë alternativa për arsim ose alternativa të tjera për fëmijët ose të ardhura për familjet.

Megjithatë, shumë nga format më të këqia të punës së fëmijëve, siç është trafikimi i fëmijëve, përdorimi i fëmijëve në prostitucion dhe trafikimin e drogës, janë akte kriminale që kërkojnë ndërhyrjen e **policisë** dhe jo vetëm të inspektorëve të punës - ose të paktën, kërkojnë bashkëpunimin ndërmjet tyre.

Përmirësimi i zbatimit të ligjit duhet të jetë një nga përparësitë kryesore për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve. Kjo ka të bëjë jo vetëm me forcimin e shërbimeve të inspektoratit të punës dhe trajnimin e inspektorëve të punës për të zbuluar rastet më serioze të punëve më të rrezikshme dhe abuzive - shpesh në bashkëpunim me policinë - por edhe me zhvillimin e qëndrimeve të reja ndaj problemit. Inspektorët e punës kanë më shumë mundësi të kenë mbështetjen dhe bashkëpunimin e familjeve dhe të komuniteteve vendore nëse ata e shohin rolin e tyre jo vetëm si policë të vendeve të punës, por edhe për të dhënë këshilla dhe asistencë për fëmijët që punojnë, për prindërit e tyre dhe punëdhënësit.

Rezultate të dukshme mund të arrihen kur të vendoset dhe të funksionoj një bashkëpunim dhe partneritet i ngushtë ndërmjet agjencive zyrtare të zbatimit të ligjit dhe të strukturave të tjera publike, si dhe atyre joqeveritare – përfshirë edhe organizatat e biznesit, sindikatat, punonjësit social, komunitetet vendore.

Kutia 16

Partneritet për zbatimin e ligjit: një shembull

Në **Filipine**, shumë agjenci qeveritare, një OJQ dhe një sindikatë kanë kombinuar përpjekjet për krijimin e “qendrave të përgjigjes së shpejtë”, të cilat mund t’i përgjigjen menjëherë raportimeve të rasteve serioze për punën e fëmijëve.

Këto operacione, duke përfshirë këtu edhe dënimin ligjor të fajtoveve dhe shërbimet psikosociale për viktimat, kanë përfunduar me një shtim të numrit të fëmijëve të tërhequr nga situata të rrezikshme.

Arsimi

Alternativa e dukshme për punën e fëmijëve është arsimi ashtu siç është bërë e qartë në instrumente ndërkombëtare të punës për moshën më të vogël për t’u pranuar në punë. Ligjet dhe rregulloret për ta bërë shkollën të detyrueshme për të gjithë fëmijët deri në moshën më të vogël për t’u pranuar në punë, në qoftë se zbatohen plotësisht, përbëjnë një ndihmë madhore për të eliminuar shumë nga format më të këqia të punës së fëmijëve.

Frekuentimi i rregullt i shkollës mund të bëjë të pamundur ekzistencën e shumë formave shfrytëzuese të fëmijëve. Në të njëjtën kohë ai do të pengojë punësimin e fëmijëve në shumë industri dhe profesione të rrezikshme, të cilat kërkojnë praninë e tyre me turn të plotë në vendet e punës. Përveç këtyre përfitimeve të menjëhershme, edukimi i mirë cilësor sjell shumë përfitime afatgjata për fëmijën dhe shoqërinë në tërësi. Arsimi çon në zhdukjen e plotë të të gjitha formave të punës së fëmijëve.

“Konferenca u kërkon Shteteve të njohin të drejtat e të gjithë fëmijëve, djem dhe vajza, për t’u arsimuar”

Bashkimi Ndërparlamentar, Konferenca e 98 -të, Shtator 1997

Megjithatë, shumë shpesh, **sistemi shkollor ka qenë më shumë pjesë e problemit se sa e përgjigjes.** Mungesa e lehtësive shkollore në shumë komunitete dhe mungesa e mësuesve dhe arsimit jociësor në shumë të tjera kanë qenë ndër faktorët që kanë çuar fëmijët drejt punës. **Angazhimi për një shkollë të lirë dhe të detyrueshme për të gjithë fëmijët (vajza dhe djem), investimi i plotë në arsim, trajnimi i mësuesve si dhe rishikimi i plotë i kurrikulës për t’iu përshtatur më shumë nevojave dhe situatave vendore** përbëjnë kërkesat themelore bazë **për ta bërë shkollën sa më tërheqëse dhe të përbalueshme për të gjithë,** si dhe për të eliminuar format më të këqija të punës së fëmijëve.

Ndihma për fëmijët dhe familjet e tyre

Përmirësimi i cilësisë së shkollimit formal nuk është i mjaftueshëm. Duhet shumë vite që të duken rezultatet, madje edhe në vendet që kanë pasur përparim të madh dhe përqindje të lartë të frekuentimit të shkollës, ka ende fëmijë nga grupe të varfëra të popullsisë që nuk përfitojnë nga ky përparim. Presioni dhe sanksionet mbi familjet e varfëra për t’i detyruar ato t’i dërgojnë fëmijët e tyre në shkollë nuk është një qëndrim i efektshëm.

Kutia 17

Një shembull i rehabilitimit në Nepal

QNLPF (Qendra e Nepalit në Lidhje me Punëtorët Fëmijë) është një organizatë e aktivistëve të të drejtave të njeriut e cila ka iniciuar programe për fëmijët që janë viktime të shkeljes së të drejtave të njeriut – punëtorët fëmijë në pronat e çajit dhe fabrikat e qilimave, fëmijët e rrugës dhe fëmijët e varfër që punojnë në bazë të marrëveshjeve të detyrueshme për punë. Ajo synon të rehabilitojë fëmijët në fjalë, përmes programeve arsimore për fëmijët dhe familjet e tyre si dhe një gamë të tërë të shërbimeve mbështetëse siç janë mbrojtja ligjore. Ajo përqipet t’i rehabilitojë familjet e varfëra, duke siguruar burime alternative të të ardhurave dhe të strehimit për fëmijët e pastrehë. Aktivitetet e saj arsimore përfshijnë trajnimin e shkrim-leximit dhe programet e vetëdijesimit për fëmijët që nuk kanë qenë kurrë në shkollë, ose të cilët janë detyruar ta braktisin atë në një moshë të re. Pas pjesëmarrjes në këto programe, fëmijët ndihmohen me anë të bursave për të ndjekur shkollën zyrtare. Ajo ka filluar gjithashtu të ofrojë disa trajnime për përfitimin e aftësive – riparime të biçikletave dhe instalime elektrike. Fëmijët më të rritur janë pajisur me mjete pune në mënyrë që ata të mund të fillojnë të pavarur.

Një mësim i rëndësishëm i nxjerrë nga përvoja është se **vetëm tërheqja e fëmijëve nga puna dhe përpjekja për t'i futur ata në shkollë të rregullt nuk është shpesh e suksesshme për të paktën dy arsye:**

- Fëmijët të cilët kanë qenë objekt i shumë formave të papranueshme të shfrytëzimit kanë nevojë për rehabilitim para se të përfitojnë nga arsimi i rregullt, kanë nevojë për shëndet, përkujdesje, trajnim, këshillim, për një ambient të sigurt, si dhe për ndihmë ligjore dhe mbrojtje nga ana e policisë. Po japim një shembull ekstrem: një fëmijë që ka qenë i detyruar të bëjë një vrasje, të rrëmbejë, të torturojë dhe të përfshihet në një konflikt të armatosur - shpesh nën ndikimin e rrogës - nuk mund të pritët që menjëherë të bëhet një nxënës i disiplinuar dhe i rregullt në shkollë.
- Format më të këqia të shpërdorimit të punës së fëmijëve ndodhin ndërmjet grupeve më të varfëra dhe të pambrojtura të shoqërisë. Fëmijët e këtyre grupeve do të vazhdojnë të dërgohen në punë për sa kohë familjet e tyre varen nga të ardhurat e tyre për të mbijetuar. Në këto rastë, **përfshirja e këtyre fëmijëve në arsim ka nevojë të shoqërohet me shtytje të ndryshme** si: pagesa, ushqim falas, tekste shkollore, kujdes shëndetësor dhe veshje për fëmijët, si dhe trajnime apo programe për rritjen e të ardhurave të prindërve.

Organizatat joqeveritare luajnë një rol të rëndësishëm për t'iu përgjigjur këtyre nevojave: shiko kutinë 10

Kutia 18

Puna me fëmijët dhe Familjet e tyre: Shtëpia e Shpresës, Panama

Shtëpia e Shpresës është një OJQ që punon me fëmijët e rrugës në Panama.

Ajo ka një program të integruar për fëmijët dhe për prindërit, duke i ofruar atyre ushqim dhe ndihmë të parë shëndetësore, programe edukimi për fëmijët dhe trajnim profesional për të rriturit. Në të njëjtën kohë, ajo ka organizuar programe për familjet me qëllim që të përmirësohet kapaciteti i familjeve për përkujdesjen ndaj fëmijëve duke e kombinuar atë me trajnime për aktivitetet rigjeneruese dhe ndihme ekonomike. Ajo bashkëpunon me agjenci të ndryshme shtetërore dhe me disa organizata që ofrojnë shërbime sociale. Nëpërmjet këtij rrjeti forcohet hyrja e fëmijëve dhe e prindërve të tyre në shërbime të shumta ndihmese.

Ndërgjegjësimi i mësuesve rreth punës fëmijëve: Provinca e Srisaket-i në Tailandë

Duke parë migrimin e madh të fëmijëve të kësaj province për në qytetë për të kërkuar punë, filloi një projekt në 22 shkolla me përqindje të lartë mos frekuentimi. Ky filloi me një fushatë sensibilizuese përmes mësuesve dhe fëmijëve për t'i inkurajuar fëmijët që të qëndronin në shkollë në vend që të punonin. Pas një periudhe trajnimit të mësuesve, fëmijët u informuan me ane të njetëve të ndryshme rreth efekteve të punës së fëmijëve në shëndetin e tyre, rreth sigurisë dhe ligjeve për këtë çështje. Mësuesit, gjithashtu, punuan me prindërit për t'i bindur ata se do të ishte me përfituese që fëmijët e tyre të arsimoheshin dhe ta shtynin futjen e tyre në punë. Arritja e këtij programi ishte se shumë fëmijë në 22 shkolla e mbaruan arsimin baze deri në nivelin e dytë dhe Ministria e Arsimit zhvilloi një kurrikul mbi punën e fëmijëve për t'u përdorur në arsimin fillor dhe në vende të tjera të vendit.

Masa të tjera ndihmëse mund të jenë të **natyrës parandaluese**. Është e rëndësishme të identifikohen fëmijët që janë në rrezik të madh dhe të përfshirë në format më të këqia të punës së fëmijëve, si dhe të motivohen ata për të qëndruar në shkollë para se të jetë vonë. Për shembull, një grup i veçantë i pambrojtur janë vajzat e reja që mund të përfshihen në prostitucion dhe që mund të përfundojnë në burg. Programet për t'u ofruar këtyre vajzave arsim, aftësi dhe mundësi për të punuar jo në forma shfrytëzuese mund të jenë të efektshme. Masa parandaluese ndaj prindërve, gjithashtu, janë me shumë rëndësi - për shembull paralajmërimi i prindërve për teknikën që përdorin trafikantët për t'i tërhequr fëmijët në rrjetet e tyre.

Masat parandaluese përfshijnë, gjithashtu, programe për të motivuar fëmijët (dhe prindërit e tyre) që në moshë të ulët, të vlerësojnë arsimin dhe të njohin të drejtat e tyre dhe rreziqet që kanos puna në moshë të vogël. Shiko kutitë 11 dhe 12.

Forcimi i edukimit para-shkollorë Republika e Bashkuar e Tanzanisë

Shumë fëmijë nga familje fermerësh në Republikën e Bashkuar të Tanzanisë fillojnë të punojnë shumë të vegjël, gjë që pengon ata të hyjnë në shkollë apo të mbarojnë arsimin të tërë. Ministria e Arsimit filloi një program që synonte t'i sillte fëmijët e familjeve të varfëra në shkollë që në moshë të vogël duke i motivuar ata për të qëndruar në shkollë dhe duke u ngjallur interesin për shkollën. Projekti u ndërmor në pesë rajone ku braktisja e shkollës ishte e lartë. Komitetet e shkollave u ndërgjegjësuat për problemin e punës së fëmijëve. Mësuesit u trajnuan dhe u përgatit një manual mbi punën e fëmijëve. Projekti ishte i suksesshëm në ngjalljen e entuziazmit të prindërve dhe të fëmijëve për shkollën. Ministria e Arsimit ka përgatitur një manual për të drejtat e fëmijëve, për ligjet e punës dhe punën e fëmijëve për t'u përdorur në shkollat të tërë vendit.

Një masë tjetër parandaluese është që të sigurohemi që vendet e punës, industritë nga ku fëmijët janë tërhequr të mbetën të **lira nga puna e fëmijëve**, kështu që fëmijë të rinj të mos zënë vendet e atyre që u tërhoqën. Për të arritur këtë synim, duhet të krijohen **mekanizma monitorues të vendeve të punës** dhe të komunitetit me pjesëmarrjen

aktive të punëdhënësve, drejtuesve, kontraktorëve dhe nënkontraktorëve, si dhe të sindikatave, të autoriteteve vendore dhe të grupeve të komunitetit. Kjo është e rëndësishme sepse angazhimi për të zhdukur punën e fëmijëve nga një industri e tërë do mund të kërkojë ndryshime në proceset e prodhimit, si dhe një përpjekje të përqendruar për të dhënë alternativa edukative dhe aktivitete ndihmëse që të rriten të ardhurat për fëmijët dhe familjet e tyre.

Kutia 21

Industria e veshjeve në Bangladesh

Shembujt në vijim tregojnë për:

- **rrezikun e veprimit të ngutshëm** për largimin e fëmijëve nga puna pa i ofruar atyre alternativë të duhura;
- çka mund të arrihet me një **program shumë sektorial** të rehabilitimit dhe shkollimit duke përfshirë aktorë të ndryshëm lokal, kombëtar dhe ndërkombëtarë.
- një **mekanizëm monitorues** që ndërton një industri të tërë pa punë të fëmijëve.

Në vitin 1992, disa punëdhënës në industrinë e veshjeve u ndjenë të detyruar t'i largojnë nga puna një numër të madh të fëmijëve të punësuar në atë industri në mënyrë që t'i parandalojnë sanksione eventuale.

Asnjë nga fëmijët në fjalë nuk u kthyen në shkollë; në vend të kësaj, ata kërkuan të punësohen në sektorin joformal ku kushtet e punës ishin edhe më të rrezikshme për shkak të natyrës së parregulluar të asaj pune.

Kjo përvojë fatkeqe ka shtyre Shoqatën e Prodhuesve të Veshjeve dhe Eksportit në Bangladesh (BGMEA) ta nënshkruajë një memorandum të mirëkuptimit me ILO dhe UNICEF në vitin 1995 me qëllim të tërheqjes së 10.500 fëmijëve nga puna, rehabilitimin e tyre nëpërmjet arsimit, vendosjen e dispozitave për kompensim apo mundësi fitimi alternativë për familjet e prekura dhe vendosja e një sistemi monitorues dhe verifikues.

Deri në vitin 1998, mbi 8.000 fëmijë që kishin punuar më herët u regjistruan në shkolla dhe disa shkolla organizuan programe për trajnime profesionale. UNICEF ka ndihmuar në fuqizimin e sistemeve të shkollës apo në ofrimin e arsimit joformal me qëllim të ndihmesës së OJQ-ve lokale.

Sistemi monitorues, i vendosur nga ILO-ja, ka ndërmarrë inspektime në fabrika.

Në vitin 1998 këto inspektime kanë treguar se vetëm 2.5% e fabrikave (prej 43% në vitin 1995) ende punësonin fëmijë. Numri aktual i fëmijëve të punësuar ishte zvogëluar nga 10.500 në vitin 1995 në 1.500 në vitin 1998. Prodhuesit që bëjnë shkelje raportohen nga BGMEA, e cila mund të shqiptojë gjopa apo marrjen e lejes për eksport.

Kush mund të bëjë ndryshime në vend dhe në komunitetin ndërkombëtar?

Akterët ndërkombëtar

Në pyetjet e mëparshme, u dhanë shembuj të roleve që mund të luajnë akterë të ndryshëm të shoqërisë. Përfundimet kryesore që mund të nxirren janë:

- **lufta kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve është shumë e gjerë për t'ia lënë vetëm autoriteteve qeveritare.** Ajo kërkon pjesëmarrjen dhe angazhimin e shumë akterëve politikë, ekonomikë dhe shoqërorë; por
- **qeveritë duhet të përmbushin një përgjegjësi kryesore.**

Qeveria

Qeveritë duhet:

- **të japin drejtim moral dhe politik** duke informuar dhe duke edukuar shoqërinë rreth rreziqeve dhe pasojave të pranimit të shfrytëzimit të fëmijëve dhe rreth kushteve degraduese dhe të rrezikshme të punës;
- **të japin kuadrin e politikave dhe kornizat administrative** për një program kombëtar veprimi të përqendruar dhe tërësor; dhe
- të përcaktojnë qartë vendosmërinë e tyre për të shfarosur format më të papranueshme të punës së fëmijëve, për shembull, **përmes përfshirjes së fondeve publike** për këtë qëllim.

Është shumë e rëndësishme, gjithashtu, që qeveria të mobilizohet për të trajtuar problemin **në mënyrë koherente dhe të bashkërenduar**. Zhdukja e punës së fëmijëve shqetëson jo vetëm ministrinë e punës, megjithëse ato luajnë një rol drejtues në veprimet e autoriteteve publike lidhur me këtë çështje. Ajo shqetëson, gjithashtu, edhe ministri të tjera të cilat poashtu përgjigjen për zhvillimin kombëtar, politikat ekonomike, zhvillimin rural dhe industrial, shëndetin publik, mbrojtjen sociale, arsimin dhe zbatimin e ligjit. Në fakt, shqetësimi për zhdukjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve **duhet të ndërthuret në të gjitha fushat e politikave ekonomike dhe sociale**.

Ajo ka të bëjë, gjithashtu, dhe me të gjitha nivelet e qeverisë, kryesisht të qeverisë lokale, e cila është më afër realitetit të jetës në vendet e punës dhe në komunitetet në të cilat jetojnë dhe punojnë fëmijët. Ashtu siç u sugjerua më lart, krijimi i **një njësie**

të punës së fëmijëve në disa pozicione qendrore të qeverisë mund të ndihmojë në një qëndrim të bashkërenduar të ministrive të ndryshme; dhe, nëse ka autoritete të mjaftueshme, një njësi e tillë mund të sigurojë që të gjitha departamentet dhe nivelet e qeverisë t'u japin programeve të kësaj fushe përparësinë dhe angazhimin që meriton dhe mund të luajnë një rol në mobilizimin e mirëkuptimit popullor dhe në mbështetjen e veprimeve të qeverisë.

Parlamentarët dhe udhëheqësit politik të të gjitha niveleve

Roli i tyre do të trajtohet në detaje në pyetjen vijuese. Si mbikëqyrës të politikave dhe të veprimeve qeveritare, si ligjvënës dhe përfaqësues të popullit dhe udhëheqës të opinionit publik, roli i tyre është i madh.

Punëdhënësit dhe organizatat tyre

Kontributi i parë që pretendohet të japin punëdhënësit është **të ndalojnë punësimin e fëmijëve** - kryesisht në kushtet e rrezikshme dhe shfrytëzuese. Punëdhënësit po ndërgjegjësohen për dëmin afatgjatë që sjell puna e fëmijëve dhe shfrytëzimi i tyre në shoqëri. Bizneset përparimtare e dinë, më mirë se kushdo se zhvillimi i ardhshëm i një vendi **varet nga aftësia për të përvetësuar dhe për të përdorur teknologjinë e re** dhe së puna e fëmijëve, efektivisht, privon lindjen e një force pune të edukuar dhe të aftësuar, për të cilën ka shumë nevojë një ekonomi e përparuar. Për më tepër, disa ndërmarrje kryesisht ato të përfshira në prodhimet për eksport — janë nën **presionin** për të pushuar së punësuarit fëmijët. Shumë nga ata kanë kundërvepruar **duke tërhequr fëmijët** nga puna ose, të paktën, nga format më të rrezikshme të punës dhe janë duke bashkëpunuar me programet kombëtare për të lehtësuar dhe për të zhdukur punën e fëmijëve - jo vetëm duke mos punësuar më fëmijë, por edhe **duke këmbëngulur që nënkontraktorët e tyre dhe furnizuesit të bëjnë të njëjtën gjë**.

Megjithatë, jo të gjithë punëdhënësit përshtatin të njëjtën politikë. Ata që janë më pak të ekspozuar ndaj konkurrencës ndërkombëtare dhe presionit, si dhe ata që veprojnë në zona të thella ose në sektorin joformal, janë **më pak të motivuar** dhe, në disa raste, më **pak në dijeni** të nevojës për të pakësuar dhe, mundësisht, për të eliminuar punën e fëmijëve. Dhe janë ata që veprojnë në kushte **klandestine dhe të paligjshme** dhe që aktivitetet e tyre varen nga shfrytëzimi i fëmijëve. **Këta të fundit duhet të identifikohen në mënyrë të qartë, të bëhen të ditur dhe të dërgohen në organet gjyqësore.** Por në rastin e shumë ndërmarrjeve dhe punëtorive të vogla, theksi duhet të vihet më pak në sanksionet ndëshkuese dhe më shumë në ndërgjegjësimin për rëndësinë e ndihmës për asimimin e fëmijëve dhe të mbrojtjes së tyre nga rreziqet në punë.

Kështu, organizatat e punëdhënësve të luajnë një rol në mobilizimin e mbështetjes dhe të pjesëmarrjes së bizneseve të vogla dhe të mëdha në programet kombëtare kundër

formave më të këqia të punës së fëmijëve. Si një nga partnerët shoqëror, ata duhet të konsultohen në formulimin e programeve kombëtare, të politikave dhe të objektivave lidhur me çështjet e përgjithshme të zhvillimit, duke përfshirë edhe punën e fëmijëve. Ata janë në gjendje të ndikojnë të ndërmarrjet e vogla dhe të mëdha, si dhe t'u japin informacion dhe ndihmesë atyre; dhe në disa raste ata janë të përfshirë në veprime të drejtpërdrejta të ndihmës ndaj fëmijëve që punojnë dhe familjeve të tyre.

Kutia 22

Praktikat e mira të Punëdhënësve: Disa shembuj

Federata e Punëdhënësve të Pakistanit (EFP)

Federata e Punëdhënësve të Pakistanit filloi me ngritjen e vetëdijesimit për çështjen në fjalë dhe pasojat e punës së fëmijëve në mesin e anëtarëve të tij përfshirë edhe përkthimin e instrumenteve ndërkombëtare dhe legjislacionit kombëtar në gjuhët vendore. Pastaj Federata krijoi një rrjet të punëdhënësve vendor për mbrojtjen e fëmijëve të cilët punonin, e mbështetur nga njësisia për punë të fëmijëve në Shtabin Kryesor të EFP-së në Karachi që përbëhej nga 20 pika referuese anembanë shtetit. EFP-ja është, gjithashtu, e përfshirë edhe në Këshillin për Zhvillimin e Aftësive që promovon zhvillimin e programeve trajnuese fleksibile dhe profesionale duke i përfshirë fëmijët të cilët e kishin braktisur shkollën, rininë e paarsimuar dhe fëmijët stazhier.

Federata e Punëdhënësve në Keni (FKE)

FKE momentalisht është e angazhuar në këto aktivitete:

- në asistimin e grupit planifikues të kompanive të zgjedhura për formulimin dhe zbatimin e politikave dhe planit veprues për punën e fëmijëve;
- në identifikimin e masave dhe aktiviteteve të cilat punëdhënësit mund t'i ndërmarrin në luftë kundër punës së fëmijëve;
- në ofrimin e këshillave dhe mbështetjes për kompanitë e zgjedhura që kanë dëshirë të iniciojnë masa për ta luftuar punën e fëmijëve;
- në bashkëpunimin me Qeverinë, sindikatat e punëtorëve dhe OJQ-të në luftë kundër punës së fëmijëve.

Federata u bënë vizita në terren kompanive të zgjedhura që janë të përfshira në program për të vlerësuar kushtet e punës dhe rrezikun me të cilën ballafaqohen fëmijët dhe ka themeluar Komisionin për Mirëqenien e Fëmijëve në Punë i cili vëzhgon zbatimin e planit të veprimit të përpiluar nga secila kompani. FKE ka themeluar njësinë e punës së fëmijëve dhe ka përpiluar udhëzuesin për punëdhënës rreth punës së fëmijëve.

Konfederata Turke e Shoqatave të Punëdhënësve (TISK)

TISK ka qenë e fokusuar në punën e fëmijëve në ndërmarrjet e vogla dhe të mesme në industrinë e metalit ku hulumtimi i bërë nga inspektorët e punës ka treguar se fëmijët në punë kishin në një rrezik potencial të lartë. Ajo i ka inkurajuar punëdhënësit t'i regjistrojnë fëmijët në programe formale të stazhit, organizuar nga Ministria e Arsimit. Ajo, gjithashtu, ishte e fokusuar edhe në rrezikun ndaj të cilit fëmijët ishin të ekspozuar në këtë sektor dhe ka publikuar një broshurë që përmban udhëzime për këtë temë.

Veprimet që mund të ndërmarrin punëdhënësit kundër punës së fëmijëve

- të sigurojnë të drejtat e fëmijëve;
- të nxitin qeveritë për ratifikimin e Konventës Nr. 182;
- të ndërgjegjësojnë për koston njerëzore të punës së fëmijëve dhe të ndihmojnë në identifikimin e llojeve të punës që janë të dëmshme për shëndetin, sigurinë dhe për moralin e fëmijëve;
- të sigurojnë përfshirjen kolektive të punëdhënësve për eliminimin e punës së fëmijëve në mbledhjet kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare;
- të zhvillojnë politika dhe të fillojnë programe konkrete;
- të institucionalizojnë veprimtaritë duke ngritur një pike kryesore brenda organizatës për të siguruar angazhimin dhe qëndrueshmërinë;
- të bëjnë fushata për politikatat me qëllim që të praktikohen në legjislacionin kombëtar, i cili mund të lehtësojë ratifikimet, dhe të ndihmojë në ideimin
- dhe në zbatimin e mekanizmave monitorues;
- të marrin pjesë aktive në Komitetet Drejtuese Kombëtarë të IPEC-ut; të bashkëpunojnë me sindikatat dhe OJQ-të dhe të ndërmarrin së bashku veprime për rikthyerjen e fëmijëve nga puna në shkollë dhe në mësim; të sigurojnë qëndrueshmëri në angazhimin e punëdhënësve lidhur me çështjen e punës së fëmijëve;
- dhe të dokumentojnë “ praktikat më të mira” që mund të shërbejnë si shembuj për kompani të tjera.

Burimi: An Employers' Initiative for ratification of the Worst Forms of Child Labour Convention, 1999 (Mr. 182), ILO Bureau for Employers' Activities in cooperation with the International Organization of Employers, Geneva, June 1999.

Për lexime të tjera: Employers' Handbook on Child Labour: A guide for taking action, International Organization of Employers in cooperation with the Bureau for Employers' Activities and the International Programme for the Elimination of Child Labour (IPEC) of the International Labour Office, Geneva revised edition 2001.

Sindikatat

Tradicionalisht, sindikatat kanë qenë pionieret e lëvizjes për parandalimin dhe eliminimin e punës së fëmijëve, dhe në shumë vende, kjo gjë vazhdon ende sot. Në industrinë dhe në ndërmarrjet ku sindikatat janë të pranishme në vendet e punës, mund të ushtrojnë presion në organet drejtuese për eliminimin e punës së fëmijëve ose, të paktën, të sigurohen që ata nuk punojnë në kushte të rrezikshme dhe çnjerëzore, **Format më të këqia të punës së fëmijëve, nuk gjenden shumë në sektorin e organizuar, ku sindikatat kanë më shumë ndikim**

Përveç veprimeve të drejtpërdrejta në vendet e punës, sindikatat ndihmojnë në luftën kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve nëpërmjet:

- **ndërgjegjësimit** të anëtarëve të tyre dhe të punëtorëve të rritur përmes publikimeve, posterave dhe fushatave të tjera, seminareve dhe ngjarjeve edukative. Ata mund të ndikojnë, gjithashtu, në qëndrimet e familjeve të punëtorëve, të fëmijët dhe prindërit e tyre dhe të bashkojnë forcat me të tjerët, si me organizatat e punëdhënësve, me organizatat e konsumatorëve dhe OJQ-të për të organizuar fushata kundër punës së fëmijëve;
- **monitorimit** të zhvillimit të punës së fëmijëve, shpesh në bashkëpunim me shërbimet qeveritare dhe me organizatat e punëdhënësve; në mbledhjen e të dhënave në nivel vendor dhe kombëtar, të cilat janë të nevojshme për identifikimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve, si dhe në vlerësimin e programeve për të luftuar atë;
- **angazhimit në** debatin **kolektiv** me punëdhënësit rreth mënyrave për të shmangur dhe për të eliminuar punën e fëmijëve;
- **pjesëmarrjes në** diskutimet **trepalëshe** me organizatat qeveritare dhe të punëdhënësve për përcaktimin e politikave dhe të programeve për të luftuar format më të këqia të punës së fëmijëve, si dhe në monitorimin e zbatimit të tyre;
- **dhënies së ndihmës** së drejtpërdrejtë **për fëmijët që punojnë dhe prindërit e tyre**;
- **mbikëqyrjes** duke vënë në dukje rastet e shpërdorimeve;
- **ngritjes së** strukturave, p.sh., pikave kyçe, njësive dhe komitetetve brenda organizatës së tyre;
- **pjesëmarrjes në programe dhe institucione kombëtare** për të luftuar punën e fëmijëve;
- përdorimit të **organeve mbikëqyrëse të instrumenteve ndërkombëtare** në rastet e dhunimeve të vazhdueshme.

- Federata Kombëtare e Punëtorëve në Bujqësi (CONTAG) në **Brazil** ka mbajtur kurse të trajnimit për udhëheqësit e sindikatave se si t'i përfshijnë dispozitat për të drejtat e fëmijëve, duke përfshirë punën e fëmijëve, në marrëveshjet e tyre kolektive. Marrëveshjet ekzistuese janë analizuar po ashtu për të parë se si dispozitat e punës së fëmijëve mund të përfshihen. Dispozitat në lidhje me punën e fëmijëve fokusoheshin në ndalimin e punësimit të fëmijëve nën moshën 14 vjeçare. Marrëveshjet e tjera përfshijnë sigurimin e arsimit për fëmijët e punëtorëve të plantacioneve. Kjo nismë ishte aq e suksesshme sa që edhe sindikatat e tjera e kanë ndjekur shembullin CONTAG-ut.
- Federata e Ndërtimit dhe Punëtorëve të Drurit e **Bangladeshit** u siguron 300 fëmijëve që punojnë qasje në shkolla të sponsorizuar nga qeveria dhe programi ushqim-për-arsim. Ajo gjithashtu ngritë vetëdijen në mesin e punëtorëve të ndërtimit, sindikalistëve dhe prindërve të fëmijëve që punojnë në lidhje me rreziqet e punës së fëmijëve dhe përparësitë e arsimit.
- Unioni i Punëtorëve të Metalit të **Bangladeshit** është i përfshirë në një program për të larguar fëmijët punëtorë nga kushtet e rrezikshme në punëtoritë e automobilave, saldimit dhe inxhinieringut. Ajo ka siguruar arsimin jo-formal dhe trajnim për fëmijë të tillë të cilëve po ashtu u është dhënë edhe ushqim dhe paga, pasi që ata ishin tërhequr nga puna.
- Kongresi i Sindikatës i **Filipineve** ka ndihmuar tri OJQ që të ndihmojnë fëmijët punëtorë vendor të abuzuar. Kur një telefon i linjës për ndihmë ka identifikuar një problem të rëndë, avokatët e sindikatës kanë asistuar në largimin e fëmijëve nga shtëpitë e punëdhënësve të tyre.
- Unioni i Punëtorëve Rural nga Petrolina në **Brazil** ka organizuar ndihmë për fëmijët që punojnë në bujqësi të cilët punonin me orar të gjatë dhe trajtonin agro-kemikale të rrezikshme. Këta fëmijë janë larguar nga puna, u është siguruar arsimim plotësues dhe, së bashku me prindërit e tyre, janë trajnuar për kopshtari.

Pavarësisht nga roli thelbësor që ata duhet të luajnë, njihet që **sindikatat ndonjëherë nuk janë në gjendje të jenë kontribuuesit kryesor** në luftën kundër punës së fëmijëve. Në disa vende, **anëtarët e tyre nuk janë të motivuar** ose simpatizantë të kësaj kauze. Në disa të tjera, puna e fëmijëve nuk është një nga përparësitë e tyre. Shumë sindikata nuk kanë fonde për të ndërmarrë veprimtari në këtë fushë. Disa hasin kufizime në të drejtat e tyre për t'u organizuar dhe për t'u angazhuar në debate kolektive. Dhe, në përgjithësi, zhvillimi i formave të paorganizuara të punës — sektori joformal, dhe përdorimi i nënkontraktimit dhe punës në shtëpi ka paraqitur një sfidë për sindikatat. Duke demonstruar shqetësimin për rritjen e punës së fëmijëve në këta sektorë dhe duke ofruar disa zgjidhje konstruktive të problemit, ata, ndoshta, mund të forcojnë autoritetin dhe ndikimin e tyre.

Për më tëpër lexime: Veprimtaritë e Zyrës së Punëtorëve - *ILD, Trade Unions and Child Labour - Children out of Work and into school, adults into Work*, Gjeneva, 2001.

Mësuesit

Mësuesit luajnë një rol të rëndësishëm në luftën kundër punës së fëmijëve. Rëndësia e rolit të tyre ka të bëjë jo vetëm me arsimimin dhe me zhvillimin e aftësive bazë të fëmijëve:

- ata duhet **t'i brumosin fëmijët me dëshirën për të mësuar dhe për t'u zhvilluar;**
- ata mund t'i ndihmojnë fëmijët (si dhe prindërit e tyre) të njohin të drejtat e tyre dhe **t'i motivojnë ata** për të qëndruar në shkollë në vend që të përfshihen në format e punës që pengojnë zhvillimin e tyre në jetë (shih shembujt e kutisë 14);
- ata janë partnerët kryesorë për autoritetet vendore në **identifikimin e rasteve të punës së fëmijëve;** mund t'i informojnë ata kur një fëmijë nuk vjen më në shkollë ose kur një fëmijë është i përfshirë në punë - shpesh në punë të rrezikshme dhe të rëndë - gjë që ndodh paralelisht me shkollën dhe që i pengon shumë për mbarëvajtjen në mësim;
- ata luajnë një rol të madh në mënyrën e dhënies së mësimit për të **qenë cilësor dhe i përshtatshëm me nevojat dhe kushtet e fëmijëve,** të prindërve dhe të komuniteteve të tyre ku jetojnë;
- ata mund të ndikojnë në politikat kombëtare arsimore, në programet dhe në buxhetet;
- ata mund të luajnë një rol në ndërgjegjësimin për rëndësinë e arsimimit dhe të mësimit si alternativa të punës së fëmijëve.

Autoritetet publike mund të ndihmojnë në motivimin e mësuesve për të luajtur siç duhet rolin e tyre. Cilësia e arsimit dhe e ndihmës që ata japin për fëmijët dhe për prindërit e tyre varet nga kualifikimi që mësuesit marrin dhe nga kushtet e punësimit (gjithashtu edhe nga cilësia e infrastrukturës dhe pajisjeve të shkollës). **Rekrutimi, kualifikimi, dhe motivimi i mësuesve duhet të jetë ndër përparësitë e çdo programi kundër punës së fëmijëve.**

Kutia 25

Roli i sindikatave të arsimit

Sindikatat e arsimit mund të jenë, dhe shpesh janë, partnerë shumë të fortë në mobilizimin e mbështetjes për reformimin e sistemit arsimor dhe në luftën kundër formave më të këqija të punës së fëmijëve. Në **Brazil**, Konfederata Kombëtare e Sindikatave të Arsimit, e shoqëtuara nga mosfrekuentimi i lartë nga ana e fëmijëve brazilianë, ndërroi një studim për fëmijët që kombinonin shkollën me punën. Bazuar në informacionin e marrë, ajo fillon një fushatë për uljen e këtij mosfrekuentimi duke pakësuar numrin e fëmijëve që fillojnë të punojnë që në moshë të vogël. Ajo zhvilloi një numër materialesh ndërgjegjësimi për mësuesit, për familjet e fëmijëve që punonin dhe për komunitetet e tyre. Si rezultat i kësaj fushate, shumë mësues janë përfshirë në punën për ndërgjegjësimin e prindërve dhe të komuniteteve vendore për rreziqet e punës së fëmijëve dhe i nxitin ata për t'i lënë fëmijët e tyre në shkollë.

Për më shumë lexime: ILO/IPEC, *An information Kit for Teachers, Educators and their Organizations*, Gjeneva, 1998.

“ Ne i njohim OJQ-të si kontribuues kryesore të zhvillimit shoqëror, dhe do të përkrahim bashkëpunimin aktiv dhe partneritetin ndërmjet komunitetit të OJQ-ve dhe strukturave shtetërore”

Seminari ndërparlamentar për fëmijët, shkurt, 1997.

Grupet e komunitetit dhe organizatat joqeveritare

Në shumë vende, organizatat joqeveritare (OJQ-të) dhe organizatat me bazë komunitare (OBK) luajnë një rol të rëndësishëm dhe të dukshëm në fushatat kundër punës së fëmijëve:

- ato luajnë një rol thelbësor në **zbulimin dhe publikimin** e rasteve konkrete të punës së fëmijëve. Në këtë drejtim ato bashkërendojnë punën e tyre me organe “me zyrtarë” si inspektorët e punës të cilët veprojnë, kryesisht, në sektorin formal të ekonomisë, sepse ata shpesh janë në gjendje të **identifikojnë vendet e punës ku fëmijët janë në rrezik serioz në punëtori të vogla, në ndërmarrje private dhe në situata të tjera “jo të dukshme”**, ku rregulloret zyrtare nuk zbatohen. Duke qenë se ato janë më pak të ndikuara nga interesa të pushtetshme dhe presione grupesh, ato janë në gjendje të paraqesin dhunimet pa frike dhe në mënyrë më fuqishme se sa organet publike;
- ato mund të ndikojnë në shqetësimet dhe vlerat e familjeve dhe të komuniteteve meqenëse janë të përfshira dhe të pranueshme në komunitetet vendore. Ato mund të nxitin ndryshime në kulturën vendore, gjë që mund të çojë në një **kuptim më të mirë të rreziqeve për punën e fëmijëve dhe për vlerat e arsimimit;**
- ato janë në gjendje të ndërmarrin programe veprimi të **efektshme, përsëritëse dhe me kosto të ulët në dobi të fëmijëve që punojnë**. Duke qenë pranë këtyre fëmijëve, njohin nevojat e tyre të veçanta dhe, në përgjithësi, gëzojnë besimin e komuniteteve vendore ku fëmijët jetojnë. Shumë nga nismat e tyre kanë dëshmuar të jenë të vlefshme dhe të qëndrueshme, sepse ato janë **zhvilluar dhe janë zbatuar më pjesëmarrjen e fëmijëve dhe të prindërve të tyre**. Kutia 15 jep një shembull, nga mijëra të tjerë që mund të përmendim, të veprimit të një OJQ-je të efektshme kundër një forme të shfrytëzimit të fëmijëve.

Kutia 26

Nepal: Veprimet e komunitetit kundër trafikimit të fëmijëve

Një OJQ e quajtur **Maity Nepal** ka ngritur grupe mbikëqyrëse në rajonet më të prekura nga trafikimi i fëmijëve. Ka ngritur, gjithashtu, edhe kampe të parandalimit në pikat e kalimit të cilat ofrojnë strehim, arsim bazë dhe kualifikim profesional për vajzat që rrezikojnë të shitën për prostitucion, si dhe për ato që kanë qenë të rrezikuara. Në fund të kualifikimit të tyre, vajzat janë ndihmuar të gjejnë punë ose të ngrejnë biznese të tyre të vogla. Maity Nepal bashkëpunon me OJQ në Indi për rreziqet e vajzave në shtëpitë publike të Indi-së dhe riatdhesimin e tyre në Nepal. Kjo OJQ në Nepal punon me policinë dhe me autoritetet të tjera për ndjekjen e fajtoreve dhe për rehabilitimin e fëmijëve viktimë, shumë prej të cilave janë të traumatizuar dhe vuajnë nga sëmundje serioze duke pasur nevojë për mjekime dhe këshillim psikologjik.

OJQ-të dhe OBK-të veprojnë në kushte të vështira e shpesh të rrezikshme dhe vlera e punës së tyre është njohur në nivel kombëtar dhe ndërkombëtar. Ndhimesa e tyre për zhdukjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve është shumë e vlerësuar, kryesisht (sikurse është rasti i shembullit të kutisë 15), **kur ka partneritet ndërmjet tyre dhe autoritetëve publike.**

Prindërit dhe fëmijët

Shpesh prindërit akuzohen për qëndrime të papërgjegjshme dhe të paligjshme (që mund të gjobiten dhe të marrin sanksione të tjera) kur heqin fëmijët e tyre nga shkolla dhe i detyrojnë të punojnë. Një qëndrim i drejtë dhe më i efektshëm është sigurisht:

- të **diskutohet** me ta për problemin;
- të binden ata për **rreziqet që i kanosen shëndetit të fëmijëve të tyre** - kryesisht nëse punojnë në kushte shumë të rrezikshme dhe shpërdoruese;
- të binden ata për përparësitë që mund të kenë nga **tërheqja e fëmijëve nga këto punë dhe nga kthimi i tyre në shkollë;**
- të përfshihen në vendimmarrje lidhur me masat që duhen marrë për tërheqjen e fëmijëve nga puna dhe për rehabilitimin e tyre shoqëror.

Nëse janë të motivuar dhe të rikompensuar dhe jo të trajtuar si shkelës të mundshëm ose aktiv të ligjit, sigurisht **prindërit janë partnerët kryesorë në fushatën kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve.**

Në mënyrë të ngjashme, vetë fëmijët duhet të **kuptojnë të drejtat e tyre** dhe të motivohen për të kërkuar **të drejtat e tyre për t'u arsimuar dhe për të pasur një fëmijëri të pashfrytëzuar.** Masat e tërheqjes së tyre nga format më të këqia të punës së fëmijëve dhe riintegrimi i tyre shoqëror nuk mund të jenë të suksesshme **nëse vetë fëmijët nuk janë të motivuar dhe plotësisht të përfshirë në proces.** Dhe kjo mund të ndodhë vetëm nëse fëmijët janë në dijeni të **të drejtave të tyre** dhe nuk duhet të trajtohen si objekt.

Komuniteti ndërkombëtar

Presioni më i madh për zhdukjen e punës së fëmijëve, kryesisht të formave më të këqia të saj, ka ardhur nga komuniteti ndërkombëtar se sa nga burime të brendshme — ky presion është ngritur në formën e Konventave të ILO-së ose të Konventave të Kombeve të Bashkuara, të raportimeve të medias ose të kërcënimeve me sanksione.

Por roli i komunitetit ndërkombëtar nuk mund të kufizohet vetëm në moralizime ose në presione që u bëhen vendeve. Vendet të cilat janë angazhuar vetë në rrugën për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve meritojnë ndihmën dhe asistencën e komunitetit ndërkombëtar.

ILO-ja bashkëpunon ngushtë me organizatat tjera në zbatimin e programeve të saj. **Partner natyral i saj është, natyrisht, edhe UNICEF-i**, i cili ka përvojë të madhe në veprime të llojeve të ndryshme në të mirë të fëmijëve anembanë botës, duke filluar nga intervenimet e drejtpërdrejta në rritjen e ndërgjegjësimit. Puna e UNICEF-it e plotëson veprimin e ILO-së për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve sepse mundëson vendosjen e programeve në lidhje me punën e fëmijëve në një kontekst më të gjerë të mbrojtjes së të gjitha aspekteve të drejtave dhe mirëqenies së fëmijëve. Programet gjithëpërfshirëse të UNICEF-it në nivelin kombëtar, të cilat kanë të bëjnë me tema të ndryshme- duke filluar nga regjistrimi i lindjeve deri të dispozitat e arsimit themelor cilësor- në shumë raste kanë ofruar politikë shumë të dobishme dhe kornizë operative për zhvillimin dhe zbatimin e projekteve të ILO-së duke e adresuar problemin e punës së fëmijëve dhe posaçërisht Programet me Kohë të Përcaktuar të përmendura më lartë.

Bashkëpunimi i ILO-së me UNICEF-in, gjithashtu, përfshinë edhe fushat e vendosjes së standardeve. Siç është përmendur në Pyetja 4 më lartë, Konventa e KB-së për të Drejtat e Fëmijëve përmban një numër të dispozitave në lidhje me shqetësimet e ILO-së për punën e fëmijëve. Ndryshimi është, gjithashtu, i vërtetë: Konventat e ILO-së në lidhje me punën e fëmijëve janë me interes për UNICEF-in dhe organizatat tjera dhe shpesh merren si pikë referuese për diskutimet në Komisionin e KB-së për të Drejtat e Fëmijëve. Shumë zyra të UNICEF-it kanë qenë aktive në promovimin e ratifikimit dhe zbatimit të Konventës së ILO-së 182.

ILO/IPEC ka bashkuar forcat me UNICEF-in dhe Bankën Botërore për të zhvilluar projektin e përbashkët "Zhvillimi i Strategjive të Reja për Njohjen e Punës së Fëmijëve dhe Ndikimit të saj". Projekti ka qëllim: (a) të përmirësoj hulumtimin e punës së fëmijëve, mbledhjen e të dhënave dhe analizat, (b) të rris kapacitetin e mbledhjes së të dhënave dhe hulumtimin e punës së fëmijëve, posaçërisht në nivele lokale dhe kombëtare dhe (c) të përmirësoj vlerësimin e ndikimit të intervenimeve kundër punës së fëmijëve.

Në këtë Udhëzues janë dhënë edhe disa shembuj të tjerë për bashkëpunimin e ILO-së me UNICEF-in përfshirë edhe këto rastë:

- projekti i **industrisë së veshjeve në Bangladesh** (Kutia 21 në fund të pyetjes 5);
- ndihma e të dy organizatave në **Brazil** (Kutia 37 e titulluar **organet monitoruese të nivelit të lartë** të Masa 3);
- zhvillimi i **metodologjisë së shpejtë vlerësuese** (Kutia 40 të Masa 4).

Programi Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC)

Ky Program filloi në vitin 1992 për t'i dhënë **një përmasë operative veprimeve të ILO-së në luftën kundër punës së fëmijëve**, të cilat deri në atë kohë ishin të përqendruara në vendosjen e standardeve ndërkombëtare dhe në mbikëqyrjen e zbatimit të tyre. Qeveria e Gjermanisë ishte dhuruesi i parë i programit, i cili filloi me gjashtë vende pjesëmarrëse. Sot numri i dhuruesve të programit është rritur në 25, duke mbështetur programe në disa nga 75 vende, IPEC -u punon në mënyra të ndryshme, përmes:

- **programeve me bazë vendore**, të cilat mbështesin politikën e reformave dhe marrin masa konkrete për t'i dhënë fund punës së fëmijëve;
- fushatave kombëtare dhe ndërkombëtare që synojnë **ndryshime në qëndrimet** shoqërore dhe mbështesin ratifikimin dhe zbatimin e Konventave të ILO-së; dhe
- **kërkimeve shkencore, ekspertizave Ligjore, analizave të politikave dhe vlerësimeve të programeve të ndërmarra në terren** dhe në nivel rajonal e ndërkombëtar.

Dëshira politike dhe përfshirja e qeverive kombëtare për të trajtuar problemin e punës së fëmijëve - në aleancë me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve, të OJQ-ve dhe të aktoreve të tjerë të shoqërisë civile- është themeli i veprimtarisë së IPEC-ut. Që në fillimet e tyre, programet e IPEC-ut në vendet pjesëmarrëse kanë patur një ndikim të madh në tërheqjen e qindra dhe mijëra fëmijëve nga vendet e punës dhe në, përgjithësi, në ndërgjegjësimin për këtë çështje. Shumë nga shembujt e dhënë në kutitë e këtij libri lidhen me përfundimet që janë arritur në nivelet kombëtare dhe vendore me bashkëpunimin e IPEC-ut.

Kutia 28

Çfarë janë programet me kohë të përcaktuar?

Me ratifikimin e Konventës Nr. 182, shtetet anëtare duhet të vendosin ligje kombëtare, politika dhe programe që të përmbushin angazhimin e tyre për të ndaluar dhe për të eliminuar format më të këqija të punës së fëmijëve. IPEC-u po ndihmon vendet që të përmbushin këto detyrime nëpërmjet programeve **që formulojnë politika konkrete dhe veprime për zhdukjen e formave më të këqija të punës së fëmijëve brenda një kohe të përcaktuar.**

Qëllimi i këtyre programeve është të përqendrohen në fusha ku masat e bashkërenduara mund të japin ndryshime të dukshme dhe të qëndrueshme të situatave të fëmijëve të përfshirë në format më të këqija të punës së fëmijëve.

Përfshirja e të gjitha forcave të shoqërisë, në një vend ose në një rajon, në këto programe me kohë të përcaktuar është thelbësore për suksesin e tyre.

Programet me kohë të përcaktuar përmbajnë zhvillimin e një sistemi monitorues dhe vlerësues, duke përfshirë objektiva dhe tregues, për të përcaktuar ndikimin, koston e efektshme dhe qëndrueshmërinë e programit. Ata janë ideuar në mënyrë të tillë që të lidhen ngushtë me të gjithë zhvillimin e politikave dhe të strategjive kombëtare, kryesisht me zhdukjen e varfërisë, me arsimimin dhe nxitjes e punësimit.

IPEC -u punon me organizata partnere vendore - publike dhe private — në vendet që duan të zhvillojnë dhe të zbatojnë masa që synojnë:

- **parandalimin** e punës së fëmijëve;
- **tërheqjen** e fëmijëve nga puna e rrezikshme dhe shpërdoruese dhe **paraqitjen e alternativave** për ata dhe për familjet e tyre; dhe
- **përmirësimin e kushteve të punës** si një mase kalimtare drejt eliminimit të plotë të punës së fëmijëve.

Miratimi dhe ratifikimi i gjerë i **Konventës Nr. 182** ka çuar në një strategji të re për IPEC -un - **programet më kohë të përcaktuar** (shiko kutinë 16)

ILO-ja, për programet e saj, bashkëpunon ngushtë me organizatat ndërkombëtare - kryesisht me UNICEF-in.

Kutia 29

Shembuj tjerë të bashkëpunimit

- ILO/IPEC i ofron të dhëna **Komisionit për të Drejtat e Njeriut** rreth aktiviteteve të saj në lidhje me punën e fëmijëve. Në Sesionin e saj të 57, Komisioni ka miratuar rezolutat kundër Trafikimit të Grave dhe Vajzave (nr. 2001/48) dhe për të Drejtat e Fëmijëve (nr. 2001/75) dhe të dy këto organizata bënë thirrje për ratifikim të hershëm të Konventës së ILO-së për Format më të Këqija të Punës së Fëmijëve.
- ILO/IPEC merr pjesë aktivisht **në takimet e nivelit të lartë** në sistemin e OKB-së duke dhënë kontribut teknike p.sh në *Forum Botëror për Arsim (Dakar, 2000)*, *Samiti i Mileniumit (New York, 2000)*, *Konferenca Botërore kundër Racizmit (Durban, 2001)*, *Kongresi i Dytë Botëror kundër Shfrytëzimit Seksual dhe Ekonomik të Fëmijëve (Yokohama, 2001)* dhe *Sesioni Special i Asamblesë së Përgjithshme të Kombeve të Bashkuara për Fëmijë (New York, 2002)*.
- **Marrëveshja Globale** është një platformë e vlerave themelore që i bashkon përfaqësuesit e bizneseve dhe organizatat ndërkombëtare të punës dhe organizatat e shoqërisë civile për të ndihmuar ndërtimin e shtyllave sociale dhe mjedisore të nevojshme për të mbështetur ekonominë e re globale dhe globalizimin e punës për të gjithë njerëzit në botë. Sekretari i Përgjithshëm i OKB-së ka kërkuar nga bizneset botërore të përkrahin nëntë parimet, njëri nga të cilët është të promovoj zhdukjen efikase të punës së fëmijëve. ILO/IPEC ka ofruar të dhëna teknike për shqyrtimin e politikave të kompanive sipas Marrëveshjes Globale.

Cili është roli i parlamentarëve?

Në zemër të zhvillimit: fëmijët e sotëm janë të rriturit e nesërm

Parlamentarët përfaqësojnë interesat e popullit dhe janë përgjegjës të popullit për:

- **mbrojtjen e të drejtave të qytetarëve;**
- **përmirësimin e mirëqenies së tyre;**
- **një përparim të qëndrueshëm në zhvillimin e një vendi**

Si përfaqësues të zgjedhur nga populli, politikanët nuk mund të jenë indiferent ndaj këtyre synimeve:

Format më të këqia të punës së fëmijëve janë një pengesë për arritjen e të triave këtyre synimeve:

- **ato nënkuptojnë që fëmijët janë trajtuar si qenie jonjerëzore.** Asnjë shoqëri nuk mund të lejojë që fëmijët e saj të trajtohen në këtë mënyrë. Është një fyerje e dinjitetit njerëzor dhe e nder të një kombi tolerimi dhe injorimi i abuzimeve flagrante ndaj të drejtave të fëmijëve;
- ato janë një shkak, **si dhe** një pasojë e varfërisë. Ndërsa është e vërtetë se fëmijët nga familje të varfëra shpesh nuk kanë alternative tjetër përveç punës, nuk është më pak e vërtetë se puna në kushte degraduese dhe çnjerëzore bën që fëmijët e përfshirë të jenë të sigurtë që do të mbetën në varfëri. Ata do të jenë moralisht, fizikisht dhe mendërisht të rritur të cenuar dhe nuk do të kenë mundësi për të shpëtuar nga varfëria. Edhe fëmijët e tyre kanë mundësi të lindin dhe mbesin në varfëri. **Tolerimi i shfrytëzimit të vazhdueshëm të fëmijëve do të thotë dënim të brezave të tashëm dhe të ardhshëm në të gjithë sektorët e shoqërisë duke i çuar drejt një varfërie të mëtejshme;**
- **ato kompromentojnë përpjekjet për zhvillim të një vendi.** Aftësia e një vendi për t'u zhvilluar dhe begatuar sot në botë varet më shumë se kur, nga cilësia e burimeve të tij njerëzore. Duke privuar një numër të madh fëmijësh dhe të rinjsh nga mundësia për të mësuar, për të fituar aftësi dhe për t'u bërë qytetarë produktivë do të thotë të privosh vendin shumë nga potenciali i tij i zhvillimit.

Objektivi përfundimtar duhet të jetë eliminimi i **të gjitha** formave të punës së fëmijëve. Në shumë vende do të marrë shumë kohë arritja e një qëllimi të tillë. Por eliminimi i formave më të këqia nuk duhet të jetë një qëllim afatgjatë. Nisur nga

dëshira politike, ai duhet të arrihet në një kohë relativisht të shkurtër. **Parlamentarët kanë një rol të rëndësishëm për të krijuar dhe për të siguruar dëshirën e nevojshme politike.** Ata kanë një detyrë morale dhe politike për të vënë këtë çështje në krye të programit kombëtar. Stabiliteti dhe begatia e tashme dhe e ardhshme e vendeve të tyre dhe qëndrimi i vendeve të tyre në komunitetin botëror varet nga kjo.

Është në kapacitetin e tyre si **ligjvënës**, si **mbikëqyrës të politikave dhe të programeve të qeverisë dhe si mobilizues të opinionit publik** që parlamentarët të luajnë një rol të rëndësishëm.

“Konferenca u kërkon të gjitha Shteteve që nuk kanë ratifikuar Konventën Nr. 182 të ILO-së dhe Konventën Nr. 138 t’i ratifikojnë ato dhe t’i përfshijnë në legjislacionin e tyre kombëtar”

Bashkimi Ndërparlamentar, Konferenca 106, Shtator 2001

Hapi i parë: Ratifikimi i instrumenteve ndërkombëtare

Ratifikimi i Konventave ndërkombëtare është një mënyrë e rëndësishme për t’i demonstruar komunitetit ndërkombëtar dhe opinionit publik vendës angazhimin qeveritar për objektivat e politikave të veçanta. Parlamenti dhe deputetët e tij në shumë vende kanë pushtetin si vendimmarrës për të ratifikuar ose jo një Konventë ndërkombëtare, dhe për më tepër janë aktorë të rëndësishëm në vendosjen e procesit të legjislacionit që ka të bëjë me zhdrukjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Instrumenti kryesor për t’u ratifikuar është Konventa për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, 1999 (Nr. 182). Kjo Konventë është përshkruar në Pyetjen 1 dhe procedurat e ratifikimit do të shqyrtohen në Masën 1 më pas.

Angazhimi për të marrë masa kundër shfrytëzimit të fëmijëve forcohet më shumë nëse instrumentet përkatëse të Kombeve të Bashkuara janë ratifikuar. Të një rëndësie të veçantë janë:

- Konventa për të Drejtat e Fëmijëve (e cila është ratifikuar tashmë nga të gjitha vendet e botës përveç dy);
- Dy Protokollat e Padetyrueshme të kësaj Konvente të miratuara në Maj 2000 përkatësisht: Përfshirja e Fëmijëve në Konfliktet e Armatosura dhe Shitja e Fëmijëve, Prostitucioni i fëmijëve dhe Pornografia e Fëmijëve; si dhe
- Konventa kundër Krimit të Organizuar Ndërkombëtar dhe Protokollin për të Parandaluar, Ndaluar dhe Dënuar Trafikimin e Njerëzve, kryesisht Gratë dhe Fëmijët të miratuar në Dhjetor 2000.

Krahasimi i legjislacionit kombëtar me Konventat Ndërkombëtare

Ratifikimi i një Konvente ndërkombëtare sjell edhe detyrimin për ta vënë ligjin kombëtar dhe praktikën në të njëjtën linjë me parashikimet e kësaj Konvente dhe për të raportuar tek institucionet e prore ndërkombëtare për masat që janë marrë lidhur me këtë gjë. Kështu që, ratifikimi i Konventës Nr. 182 të ILO-së do të thotë që legjislacioni i një vendi ratifikues duhet të paraqesë dispozita për mbrojtjen e të gjithë fëmijëve nën moshën 18 vjeç kundër të gjitha formave të shfrytëzimit dhe të punës së dëmshme siç jepet në përkufizimin e Konventës mbi Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, si dhe të paraqesë dispozita për dënime adekuate për ata që shkelin ligjet për këto çështje.

Me ratifikimin e Konventës Nr. 182, roli i parlamentareve është të sigurohen nëse legjislacioni ekzistues mbulon në mënyrë adekuate të gjitha detyrimet e vëna nga Konventa Nr. 182 ose në qoftë se nuk është bërë një gjë e tillë, të sigurohet nëse qeveria ka shprehur qartë qëllimin për të harmonizuar ligjet e saj me kërkesat e Konventës brenda një periudhe të caktuar kohe. Vetë parlamentarët mund të nxjerrin projektligjin e tyre me qëllim që të stimulojnë veprimin e qeverisë.

Në të njëjtën kohë, parlamentarët duhet të sigurohen nëse ka mekanizma adekuatë dhe fonde për zbatimin e këtij legjislacioni.

Sigurimi i programeve të veprimit dhe i fondeve adekuate

Konventa Nr. 182 i kërkon Shteteve ratifikuese të “ideojnë dhe të zbatojnë programe veprimi për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve duke u konsultuar me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve dhe me grupe të tjera të interesuara si dhe të monitorojnë zbatimin e këtyre programeve”. Edhe nëse ende Konventa nuk është ratifikuar, parlamentarët mund të përmbushin funksionin e tyre për t’u siguruar që programe adekuate veprimi kanë filluar të luftojnë format më të këqia të punës së fëmijëve, kryesisht në këto fusha:

- masa për të parandaluar përfshirjen e fëmijëve në format më të këqia të punës së fëmijëve dhe për t’i tërhequr ata nga këto forma.;
- masa për mbështetje me të ardhura për fëmijët e tërhequr nga format më të këqia të punës së fëmijëve dhe për familjet e tyre, mundësisht duke përfshirë disa veprimtari që sjellin të ardhura për prindërit;
- Mundësi për arsimin e lirë bazë për të gjithë fëmijët.

Në të njëjtën kohë, parlamentarët duhet të sigurohen që organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve - si dhe OJQ-të dhe komunitetet vendëse - janë të përfshira plotësisht

në zhvillimin e këtyre programeve dhe në zbatimin e tyre; dhe se parapërgatitje adekuate janë bërë për veprimet koordinuese të të gjitha departamenteve qeveritare që lidhen më këtë çështje (për shembull krijimi i njësisë qendrore të punës së fëmijëve).

Së fundi kur shqyrtohet buxheti kombëtar, parlamentarët duhet të sigurohen nëse fonde adekuate janë akorduar për veprimtari dhe struktura publike që janë me rëndësi kryesore për programet e eliminimit të formave më të këqia të punës së fëmijëve. Shembuj të qartë janë:

- buxheti për **arsimin**, i rëndësishëm për forcimin e sistemit shkollor duke i bërë shkollat të frekuentueshme në çdo komunitet dhe që të jenë të pajisura me një numër të mjaftueshëm mësuesish të trajnuar;
- buxheti për shërbimet sociale bazë për fëmijët dhe familjet e tyre;
- buxhetet për **agjencitë e zbatimit të ligjeve**, duke përfshirë këtu jo vetëm **forcat e policisë** dhe gjyqësorin, por gjithashtu edhe inspektoratin **e punës dhe shërbimet inspektuese të shkollave**.

Donatorët ndërkombëtarë mund të japin ndihmesën e tyre në financimin e një numri veprimtarish në favor të fëmijëve që punojnë, **por varësia e vazhdueshme nga fondet e jashtme duhet mënjanuar**. Shumë aktivitete që varen nga mbështetja e jashtme mund të rreshtin më heqjen e fondeve. Çdo vend duhet të përgatitet për të bërë rirregullimet e nevojshme, përfshirë edhe sakrificat e mundshme financiare për mirëqenien e fëmijëve të tij. Në fakt, sa më të mëdha të jenë përpjekjet e bëra nga një vend aq më shumë asistencë financiare mund të tërheqë për të mbështetur përpjekjet e tij.

Sigurimi se drejtësia është administruar për të trajtuar format më të këqia të punës së fëmijëve

Parlamentarët nuk duhet të ndërhyjnë në administrimin e drejtësisë, por ata mund të sigurohen se:

- gjyqësori po funksionon në mënyrë të përsosur, objektive dhe të paanshme;
- gjyqësori nuk bie pre e presionit dhe e ndërhyrjes nga ana e Ekzekutivit ose e individëve me influencë apo e grupeve që mund të përfshihen në forma të egra të shfrytëzimit të fëmijëve;
- çështjet gjyqësore administrohen brenda një kohe të arsyeshme;
- gjyqësori zotëron mënyrat njerëzore dhe financiare për të kryer misionin e tij për të trajtuar format më të këqia të punës së fëmijëve.

Mobilizimi i opinionit publik dhe forcimi i aleancave kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve

Parlamentarët mund të ndihmojnë shumë në mobilizimin e opinionit publik kundër punës së fëmijëve, kryesisht, duke denoncuar shpërdorimet më flagrante kundër fëmijëve. Më shumë se kushdo ata mund të ndikojnë goxha në qëndrimet e publikut lidhur me këtë problem, duke përfshirë edhe qëndrimet e prindërve që ndihen të detyruar ose preferojnë të dërgojnë fëmijët e tyre për të punuar se sa në shkollë.

Ndër nismat që ata mund të ndërmarrin, për shembull, janë:

- Të ngulin këmbë që asnjë fëmijë të mos punësohet në programe ose institucione që forcohen nga fondet publike ose që punësimi i fëmijëve në këto aktivitete duhet të konsistojë në punë shumë të lehta për periudha të kufizuara dhe që nuk ndërhyjnë në arsimimin e tyre;
- Të ndërmarrin nisma në zonat e tyre për të larguar fëmijët nga puna, kryesisht, nga kushtet shfrytëzuese dhe të rrezikshme apo të përmirësojnë kushtet e fëmijëve që punojnë dhe të prindërve të tyre.

Gjithashtu, për parlamentarët është e rëndësishme të mbajnë dhe të zhvillojnë kontaktet me punëdhënësit, me sindikatat dhe autoritetet vendore brenda zonave të tyre dhe t'i nxisin ata për të identifikuar fusha ku mund të bashkëpunojnë për eliminimin e disa formave më të dëmshme të punës së fëmijëve. Në të njëjtën mënyrë, do të ishte e rëndësishme të vendoseshin marrëdhënie pune të ngushta në nivel kombëtar me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve si dhe të OJQ-ve të cilat e kanë provuar vetën në veprime për të mbrojtur fëmijët që punojnë. Është theksuar, gjithashtu, në këtë libër se sa i rëndësishëm është forcimi i aleancave ndërmjet strukturave publike dhe private, ndërmjet grupeve me interesa të ndryshme, të cilat kanë të përbashkët dëshirën për të çrrënjësuar punën e fëmijëve. Parlamentarët mund të jenë shumë mirë forca drejtuese për krijimin e këtyre aleancave.

Veprimi në skenën ndërkombëtare

Puna e fëmijëve po bëhet një problem ndërkombëtar në rritje. Kjo është e vërtetë jo vetëm sepse ka tërhequr vëmendjen e opinionit publik, por edhe sepse ka marrë përmasa ndërkombëtare, për shembull, nëpërmjet turizmit seksual dhe trafikimit të fëmijëve përmes kufijve kombëtar. Për më tepër, konsumatorët kanë filluar të ndërgjegjësohen rreth produkteve që blejnë, edhe nga vende të pazhvilluara, që të mos jenë prodhuar nga fëmijët. Lufta kundër punës së fëmijëve po nxjerr në pah rëndësinë e bashkëpunimit ndërkombëtar, siç dëshmohet, për shembull, nga zgjerimi gjithnjë në rritje i Programit Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC) i përshkruar më pas. Parlamentarët mund të luajnë një rol të rëndësishëm në këtë përpjekje ndërkombëtare, për shembull, nëpërmjet veprimeve të drejtpërdrejta për të bashkëpunuar me vendet të tjera për problemin e trafikimit të fëmijëve, për të dënuar aktet e shfrytëzimit seksual të fëmijëve dhe duke patur mbështetjen e organizatave të tilla, si ILO, UNICEF dhe Bashkimi Ndërparlamentar që trajtojnë këtë problem.

**Shtatë masa me anë të të
cilave parlamentarët mund
të ndihmojnë në eliminimin
e formave më të këqia të
punës së fëmijëve**

Ratifikimi i Konventave të ILO-së Nr. 138 dhe Nr. 182

Përse?

Ratifikimi i çdo Konvente të ILO-së është një tregues i qartë për komunitetin ndërkombëtar — dhe për opinionin publik vendës- që një vend është angazhuar për të pasur disa synime, dhe për të zbatuar disa politika dhe është i përgatitur për t'i paraqitur politikat dhe legjislacionin e tij shqyrtimit të institucioneve ndërkombëtare me qëllim që të shihet përmbushja e tyre ndaj detyrimeve të konventave. Ratifikimi shërben, gjithashtu, edhe si një portë sigurie ndërkombëtare në kuptimin që ai angazhon jo vetëm qeverinë që e ka firmosur, por edhe qeveritë e tjera të ardhshme për të mos lejuar cenimin e zbatimit të saj nga ndryshimet e qeverive dhe të partive politike.

Shpjegime të detajuara lidhur me përmbajtjen e këtyre dy Konventave dhe me sistemin e ILO-së për monitorimin dhe zbatimin e Konventave të ratifikuara, janë dhënë pas Pyetjes 1. Konventa Nr. 138 përcakton moshën më të vogël nën të cilën asnjë fëmijë nuk duhet të pranohet në punë (shih Tabelën 1 pas Pyetjes 1), Strukturat mbikëqyrëse të ILO-së kanë pranuar se arritja e qëllimit për shkatërrimin e të gjitha formave të punës së fëmijëve nën moshat e përshkruara në Konventë është një qëllim afatgjatë që mund të kërkojë shumë vite për t'u arritur. **Kjo nuk është arsye për të mos ratifikuar Konventen Nr. 138; kjo jep një synim për politikat dhe një kuadër për veprim.** Nga ana tjetër, Konventa Nr. 182 i kërkon shteteve ratifikuese të eliminojnë disa forma të rrezikshme dhe të papranueshme të punës së fëmijëve brenda një kohe të shkurtër. Ajo pasqyron pikëpamjen ndërkombëtare që ky qëllim mund dhe duhet të arrihet në të gjitha vendet “si një çështje e ngutshme”, pavarësisht nivelit të zhvillimit.

Si?

Kushtetuta e ILO-së i kërkon Shteteve Anëtare t'i paraqesin “autoritetit dhe autoriteteve në kompetencat e të cilave hyn kjo çështje” (që për shume vende do të thotë parlamenti kombëtar) tekstet e Konventave dhe Rekomandimet brenda një viti (ose, në rrethana të veçanta, brenda 18 muajve) nga data e miratimit nga Konferenca

Ndërkombëtare e Punës. Vendimi për ratifikimin e një Konvente dhe për detyrimin e një vendi për zbatimin e saj duhet të merret me pëlqimin e autoriteteve kompetente (përsëri, në shumë vende, autoritetin për të marrë këtë vendin e ka parlamenti kombëtar). Sapo merret ky vendim, një instrument për ratifikim, që normalisht merr formën e një letre të nënshkruar nga Kryetari i Shtetit ose Qeverisë ose Ministri i Punëve të Jashtme, depozitohet te Drejtori i Përgjithshëm i ILO-së. Modele të letrës dhe të instrumentit për ratifikimin i janë bashkangjitur këtij libri.

Cili është roli i parlamentarëve?

- Roli i tyre kryesor si përfaqësues të popullit është t'i japin një mbështetje popullore aktit të ratifikimit nga ana e Shtetit.
- Nëse Konventa nuk ka qenë e ratifikuar, parlamentarët mund të kërkojnë arsyen e mos ratifikimit dhe të urdhërojnë që kjo gjë të bëhet.
- Parlamentarët duhet të pyesin Ekzekutivin se çfarë veprimi nevojitet të kryhet për ta sjell legjislacionin kombëtar dhe praktikat në përputhje me kërkesat e Konventave.

Tabela 5

Konventa për format me të këqia të punës se fëmijëve (Nr. 182], 1999

Hyrë në fuqi: 19 Nëntor 2000

Statusi i Ratifikimit deri me 1 Janar 2002: 113 ratifikime

Shqipëri	2.8.2001	Rep. Demokratike e Kongos	20.6.2001
Algjeri	9.2.2001	Danimarkë	14.8.2000
Angola	13.6.2001	Rep. Dominikane	15.10.2001
Argjentine	2.2.2001	Ekuador	19.9.2000
Austri	4.12.2001	El Salvador	12.10.2000
Bahamas	14.6.2001	Guineja Ekuatoriale	13.8.2001
Bahrain	23.3.2001	Estonia	24.9.2001
Bangladesh	12.3.2001	Finlanda	17.1.2000
Barbados	23.10.2000	Franca	12.9.2000
Belarus	31.10.2001	Gabon	23.8.2001
Belize	6.3.2000	Gambia	13.6.2001
Benin	6.12.2001	Gana	13.6.2001
Bosnja e Hercegovine	5.10.2001	Greqi	6.11.2001
Botswana	3.1.2000	Guatëmala	11.10.2001
Brazil	2.2.2000	Guiana	15.1.2001
Bullgari	28.7.2000	Honduras	25.10.2001
Burkina Faso	25.7.2001	Hungari	20.4.2001
Kanada	6.6.2000	Island	29.5.2001
Kapo Verde	23.10.2000	Indonesi	28.3.2000
Çad	6.11.2000	Irak	9.7.2001
Kili	17.7.2000	Irlandë	20.12.1999
Kosta Rika	10.9.2001	Itali	7.6.2000
Kraci	17.7.2001	Japoni	18.6.2001
Qipro	27.10.2000	Jordani	20.4.2000
Republika Çeke	19.6.2001	Kenia	20.4.2000

Republika Koreja	29.03.2001	Sveti Kits i Nevis	12.10.2001
Kuvajt	15.8.2001	Sveta Lusija	6.12.2000
Liban	11.9.2001	Sv. Vinsent i Grenadini	4.12.2001
Lesoto	14.6.2001	San Marino	15.3.2000
Libija	4.10.2000	Saudi Arabija	8.10.2001
Luksemburg	21.3.2001	Senegal	1.6.2000
Madagaskar	4.10.2001	Sejšeli	28.9.1999
Malavi	19.10.1999	Singapur	14.6.2001
Malezija	10.11.2001	Slovačka	20.12.1999
Mali	14.7.2000	Slovenija	8.5.2001
Malta	15.6.2001	Južna Afrika	7.6.2000
Mauritanija	3.12.2001	Španija	2.4.2001
Mauricijus	8.6.2000	Šri Lanka	1.3.2001
Meksico	30.6.2000	Švedska	13.6.2001
Mongolija	26.6.2001	Švajcarska	28.6.2000
Maroko	26.1.2001	Ujedinjena Republika Tanzanija	12.9.2001
Namibija	15.11.2000	Tajland	16.2.2001
Novi Zeland	14.6.2001	Togo	19.9.2000
Nikaragva	6.11.2001	Tunis	28.2.2000
Niger	23.10.2000	Turska	2.8.2001
Norveška	21.12.2000	Uganda	21.6.2001
Oman	11.6.2001	Ukrajina	14.12.2000
Pakistan	11.10.2001	Ujedinjeni Arapski Emirati	28.6.2001
Panama	31.10.2000	Velika Britanija	22.3.2000
Papua Nova Gvineja	2.6.2000	SAD	2.12.1999
Paragvaj	7.3.2001	Urugvaj	3.8.2001
Filipini	28.11.2000	Vijetnam	19.12.2000
Portugal	15.6.2000	Jemen	15.6.2001
Katar	30.5.2000	Zambija	10.12.2001
Rumunija	13.12.2000	Zimbabve	11.12.2000
Ruanda	23.5.2000		

Pikat që duhet të merren në konsideratë për të sjellë legjislacionin kombëtar dhe praktikrat në përputhje me detyrimet e Konventës Nr. 182

Neni 1

- A i ndalon legjislacioni format më të këqia të punës së fëmijëve?
- A po merr shteti masa të efektshme për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve?
- A po vepron shteti për ketë gjë si për një çështje të ngutshme?

Neni 2

- Ndalimi dhe lufta kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve, a përfshin të gjithë fëmijët - djem dhe vajza-nën moshën 18 vjeç?

Neni 3

- A janë marrë masa legjislative ose masa të tjera për të ndaluar ose për të eliminuar:
 - të gjitha format e skllavërisë për fëmijët dhe praktikrat e ngjashme;
 - tregtinë dhe trafikimin e fëmijëve;
 - punën me forcë dhe të detyruar të fëmijëve;
 - rekrutimin e detyruar të fëmijëve në konflikte të armatosura;
 - përdorimin e fëmijëve në prostitucion;
 - përdorimin e fëmijëve për pornografi fëmijësh;
 - përdorimin e fëmijëve në veprimtari ilegale, kryesisht në prodhimin e drogës dhe në trafikim;
 - punën e cila është e dëmshme për shëndetin, sigurinë dhe moralin e fëmijëve?

Neni 4

- A janë përcaktuar nga legjislacioni ose nga mënyra të tjera cilat janë punët e dëmshme për shëndetin, sigurinë dhe moralin e fëmijëve?
- A janë konsultuar organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve në përcaktimin e këtyre lloj punëve?
- A janë marrë parasysht paragrafët 3 dhe 4 të Rekomandimit, për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve të vitit 1999 (NO. 190) për përcaktimin e këtyre lloj punëve?
- A ka identifikuar shteti vendet se ku kryhen këto lloj punësh?
- A është konsultuar me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve për identifikimin e vendit ku kryhen këto lloj punësh?
- A është parashikuar si i nevojshëm rishikimi periodik i listës së llojeve të punëve që dëmtojnë shëndetin, sigurinë dhe moralin e fëmijëve?

Neni 5

- A janë vendosur mekanizmat për monitorimin e zbatimit të Konventës?
- A janë konsultuar organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve për vendosjen e këtyre mekanizmave? →

Neni 6

- A ka projektuar dhe a ka filluar shteti zbatimin e programeve të veprimit për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve?
- A janë konsultuar institucionet qeveritare përkatëse dhe organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve për projektimin dhe zbatimin e këtyre programeve?
- A janë marrë parasysh mendimet e grupeve të tjera lidhur me këtë çështje?

Neni 7

- A po merr shteti të gjitha masat e nevojshme për zbatimin e Konventës?
- A ka marrë shteti sanksione penale apo sanksione të tjera të përshtatshme për të zbatuar Konventën?
- A janë zbatuar këto sanksione?
- A janë marrë masa të efektshme dhe me kohë të përcaktuar:
 - për të parandaluar përfshirjen e fëmijëve në format më të këqia të punës së fëmijëve;
 - për të dhënë asistencë të drejtpërdrejtë për tërheqjen e fëmijëve nga format më të këqia të punës së fëmijëve;
 - për të dhënë asistencë të drejtpërdrejtë për rehabilitimin dhe integrimin social të fëmijëve të implikuar;
 - për të siguruar arsim bazë të lirë dhe, mundësisht, arsim profesional për këta fëmijë;
 - për të identifikuar dhe për t'u zgjatur dorën fëmijëve në rrezik;
 - për të marrë parasysh nevojat e veçanta të vajzave?.
- A ka caktuar shteti autoritetet kompetente përgjegjëse për zbatimin e Konventës?

Neni 8

- A po bashkëpunon shteti me vende të tjera për efektshmërinë e detyrimeve të Konventës?
- *(Për vendet e zhvilluara në veçanti)* A jep shteti asistencë për vendet e tjera për:
 - zhvillimin ekonomik dhe shoqëror;
 - programe për zhdukjen e varfërisë;
 - arsim të përgjithshëm?

Pyetje ndërsektorale për të gjitha nenet

- A janë trajtuar të gjitha pyetjet e mëparshme si për djemtë, dhe për vajzat?

Çfarë mund të bëni ju?

Sigurohuni që vendi juaj ka ratifikuar Konventat e mëposhtme të ILO-së:

- Konventen për Moshën më të Vogël, 1973 (Nr. 138)
- Konventen për Format më të Këqja të Punës së Fëmijëve, 1999 (Nr. 182)

Nëse vendi juaj nuk ka ratifikuar ende të dyja Konventat, shikoni në ka ratifikuar të paktën, Konventen Nr. 182.

Nëse vendi juaj nuk e ka ratifikuar Konventen Nr. 182:

- kërkoni te shërbimet qeveritare përkatëse arsyen përse nuk është ratifikuar;
- shikoni nëse ratifikimi është duke u marrë në konsideratë;
- kërkoni raportin kombëtar paraqitur nga Qeveria si vazhdim i Deklaratës së ILO-së për Parimet dhe të Drejtat në Punë për të parë se çfarë pengesash janë përmendur, për ratifikimin.

Nëse Konventa Nr. 182 është ratifikuar apo ratifikimi është duke u marrë në konsideratë:

- pyetni Qeverinë se çfarë hapash janë ndërmarrë apo ka ndërmend të ndërmarrë për të përbushur kërkesat e Konventës.

Nëse Konventa Nr. 182 nuk është ratifikuar apo ratifikimi nuk është duke u marrë parasysh; OSE është ratifikuar, por hapa adekuatë nuk janë marrë për të përbushur kërkesat e Konventës:

- bëni pyetje Qeverisë;
- hapni një debat parlamentar;
- propozoni një ligj ju si deputet;
- mobilizoni opinionin publik.

Miratimi dhe zbatimi i legjislacionit për të ndaluar format më të këqia të punës së fëmijëve.

Përse?

Vet ratifikimi i Konventës Nr. 182 nuk mund të eliminojë format më të këqia të punës së fëmijëve. Akti i ratifikimit përbën një zotim nga ana e vendit ratifikues **për të arritur qëllimin**. Legjislacioni jep bazat e domosdoshme për veprim.

“Çdo anëtar që ratifikon këtë Konventë duhet të marrë masa të efektshme për të siguruar ndalimin dhe eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve si një çështje e ngutshme”

ILO Konventa Nr. 182 - Neni 1

Kutia 31

Roli i legjislacionit

- përkthen qëllimet dhe parimet e standardeve ndërkombëtare në legjislacionin kombëtar;
- vendos parimet, objektivat dhe përparësitë për veprime kombëtare në luftën kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve;
- krijon makinerinë për të vënë në praktikë këtë veprim;
- krijon të drejta dhe përgjegjësi specifike;
- vendos autoritetin e shtetit për mbrojtjen e fëmijëve;
- krijon një mirëkuptim ndërmjet gjithë aktorëve të përfshirë;
- paraqet një kuadër për vlerësimin e situatës;
- paraqet një bazë dhe një ecuri për ankimet dhe hetimet;
- paraqet një mbrojtje ligjore për viktimat; dhe
- paraqet sanksione për keqbërësit.

Si?

Hapi i parë

Hapi i parë është rishikimi i **gjithë** legjislacionit ekzistues për të përcaktuar nëse:

- ai ndalon në mënyrë të efektshme të gjitha format më të këqia të punës së fëmijëve siç janë përcaktuar në Konventën Nr. 182 (vendi është i detyruar të ndërmarrë një rishikim të tillë nëse Konventa Nr. 182 është ratifikuar ose është duke u ratifikuar). Kjo ka të bëjë me rishikimin e një sërë llojesh të legjislacionit.

Për shembull:

A ndalojnë **ligjet kriminale**:

- të gjitha format e skllavërisë së fëmijëve;
- shitjen dhe trafikimin e fëmijëve;
- detyrimin ndaj huas, punën e detyruar;
- përdorimin dhe dërgimin e fëmijëve në punë të paligjshme, kryesisht për prodhim droge dhe trafikim;
- përdorimin apo dërgimin e fëmijëve për prostitucion dhe pornografi?

A ndalojnë **ligjet ushtarake** rekrutimin e detyruar të fëmijëve nën moshën 18 vjeç për përdorim në konfliktet e armatosura?

A parashikojnë **ligjet e punës** një moshë minimale për pranim në punësim, në përgjithësi, dhe veçanërisht në llojet më të rrezikshme të punësimit? A janë konsultuar organizata e punëdhënësve dhe e punëtorëve për identifikimin e formave më të rrezikshme të punësimit ndaj të cilave asnjë fëmijë nën moshën 18 vjeç nuk duhet të ekspozohet?

Ligjet për mbrojtjen e fëmijëve a përputhen me ligjet e punës?

- a parashikojnë mundësi për arsim bazë të lirë dhe kualifikim profesional për të gjithë fëmijët;
- a parashikojnë kompensim adekuat për fëmijët që kanë qenë objekt i formave më të këqia të punës së fëmijëve dhe për familjet e tyre;
- a parashikojnë sanksione adekuate për ndëshkuesit;
- a parashikojnë një autoritet kompetent për zbatimin e legjislacionit;

Në kuadrin e këtij rishikimi, **projekti i legjislacionit duhet të paraqitet në Parlament për të plotësuar çdo mangësi në legjislacionin ekzistues më qëllim që të përputhet me kërkesat e Konventës Nr. 182.**

Ky proces i rishikimit, i amendimit dhe i projektimit të legjislacionit ka nevojë gjithashtu për të trajtuar çështjen e **punëve të rrezikshme**. Konventa Nr. 182 përfshin në format më të këqia të punës së fëmijëve” punën e cila, nga natyra dhe rrethanat në të cilat kryhet, është e dëmshme për shëndetin, sigurinë dhe moralin e fëmijëve” por i lë përgjegjësin çdo vendi të përcaktojë këto lloj punësh me anë të ligjeve kombëtare ose të rregulloreve pas konsultimeve me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve, si dhe të Identifikojnë ku ekzistojnë ato.

Kur trajtohet kjo çështje, do të jetë mire të kemi parasysh që **Rekomandimi Nr. 190** thekson:

“II. Puna e rrezikshme

3. Në përcaktimin e llojeve të punës ose të veprimtarisë së parashikuar në Nenin 3(d) të Konventës dhe në identifikimin e ekzistencës së tyre, vëmendje duhet t'i kushtohet, ndër të tjera:
 - (a) punës dhe veprimtarive që ekspozojnë fëmijët ndaj abuzimit fizik emocional ose seksual;
 - (b) punës nën tokë, nën ujë ose në lartësi të rrezikshme ose në hapësira të kufizuara;
 - (c) punës me makineri, me pajisje dhe me vegla të rrezikshme ose asaj që përfshin përpunimin ose transportin me dorë të ngarkesave të rënda;
 - (d) punës në një mjedis të pashëndetshëm, i cili mund të ekspozojë për shembull, fëmijët ndaj lëndëve, faktorëve ose proceseve të rrezikshme ose ndaj temperaturave, niveleve të zhurmës ose vibracioneve të rrezikshme, që dëmtojnë shëndetin e tyre;
 - (e) punës në kushte veçanërisht të vështira, siç është puna me orë të zgjatura ose gjatë natës ose puna që nuk lejon kthimin në shtëpi çdo ditë, ose puna në të cilën fëmija është i mbyllur në mënyrë të paarsyeshme në premizat e punëdhënësit.
4. Për llojet e punës të cilat përmenden në Nenin 3 (d) të Konventës dhe në Paragrafin 3 më sipër, ligji ose rregulloret kombëtare ose autoriteti kompetent, pas konsultimit me organizatat e punëtorëve dhe të punëdhënësve të interesuara, mund të autorizojë punësimin ose punën duke filluar nga mosha 16 vjeç me kusht që shëndeti, siguria dhe morali i fëmijëve të interesuar të jenë plotësisht të mbrojtura, dhe që fëmijët të kenë marrë edukim profesional të përshtatshëm në degën e caktuar të veprimtarisë.

(Rekomandimi Nr. 190. Paragrafi 3 dhe 4)

Legjislacioni nuk ka kuptim po qe se nuk zbatohet

Makineria për zbatimin e ligjit ka nevojë për t'u riparë: shërbimet inspektuese (inspektimi i punës dhe inspektimi i shkollës), policia dhe gjyqësori. Pengesat kryesore për zbatimin e plotë të ligjeve lidhur me çështjen e punës së fëmijëve duhet të identifikohen.

Kjo ndodh sepse:

- shumë nga format më të këqia të punës së fëmijëve janë **të fshehura nga sytë e publikut**; ose sepse
- fëmijët punëtorë janë të ekspozuar ndaj disa rreziqeve serioze në punishtet të vogla të sektorit joformal dhe në ndërmarrjet familjare që **synojnë të jenë jashtë legjislacionit të punës dhe të shërbimeve të inspektoratit të punës**.

Në rastin e parë, shërbimet për zbatimin e ligjit kanë nevojë, jo vetëm të forcohen, por edhe të përmirësojnë marrëdhëniet me komunitetet vendore me qëllim që të zbulojnë se ku janë format më të këqia të punës së fëmijëve. Në rastin e dytë, theksi duhet vënë në edukimin dhe në informimin e gjithë të interesuarve për rreziqet e substancave të veçanta ose të llojeve të punëve për fëmijët dhe të rinjtë se sa të merren me dënimin e punëdhënësit.

Një pyetje tjetër që mund të kërkojë vëmendje të veçantë është për mënyrën se **si zbatohet ligji për fëmijët dhe për familjet e tyre**. Fakti që këta fëmijë nuk janë në shkollë, nuk duhet parë si një krim, por si një problem të cilit duhet t'i ofrojmë angazhim dhe ndihmë. Dhe fëmijët e përfshirë në veprimtari kriminale (edhe nëse ata janë joshur, shitur apo futur me forcë në këto veprimtari) rrezikojnë të jenë të penalizuar dyfish: **për mosndjekje të shkollës dhe për të qenurit kriminel**. Padyshim, prostitucioni i fëmijës mund të jetë një çështje kriminale - jo për fëmijën, por për personin që e përdor, e shtyn apo e ofron fëmijën për qëllime prostitucioni. Po kështu, nuk është fëmija i cili ka qenë i detyruar të futet në veprimtari ilegale si trafikimi i drogës i cili duhet të konsiderohet si kriminel, por personi i cili e përdori atë për këtë qëllim. Shumë shpesh kjo pikë e rëndësishme harrohet: **fëmijët e gjejnë vetën të burgosur bashkë me të rriturit** kriminel, gjë që është me pasoja shkatërruese për zhvillimin e së ardhmes së tyre, ndërkohë që **ajo që i nevojitet** janë **disa forma** rehabilitimi.

Bashkëpunimi ndërkombëtar për zbatimin e ligjit po bëhet gjithnjë e më i rëndësishëm - për shembull kur bëhet fjalë për turizmin seksual, transmetimin e pornografisë femërore përmes kufijve, përfshirë dhe internetin, si dhe për problemin e fëmijëve të shitur në prostitucion dhe të trafikuar në vende të tjera. Bashkëpunimi ndërmjet gjyqësorëve kombëtarë dhe agjencive për forcimin e ligjit (p.sh. dhënia e dosjeve kriminale dhe gjyqësore, ekstradimi i fajtorëve, riadhesimi dhe bashkimi i familjeve të viktimave të trafikimit...) ka nevojë të forcohet për të trajtuar këto forma të skajshme të shfrytëzimit të fëmijëve. Duhet shtuar se shërbimet e Interpolit duhet të thirrën për të lehtësuar identifikimin dhe arrestimin e fajtorëve.

Kutia 33

Parlamentarët në veprim: Shembulli i Kenias

- Parlamenti i Kenias organizoi një seminar parlamentar në vitin 2000 për të parë mënyrat e luftimit të punës së fëmijëve në vend.
- Gjithashtu, në vitin 2001, Ministria e Punës paraqiti një letër sesionale kundër punës së fëmijëve që u debatua në Parlament dhe u mbështet nga të gjithë anëtarët e partive të ndryshme politike.
- Në Tetor të vitit 2001 u paraqit për diskutim në Parlament një ligj i cili kërkonte të mbronte fëmijët nga puna dhe përfshirja e tyre në konflikte të armatosura. Ky ligj do të mbronte fëmijët edhe nga çdo shfrytëzim ekonomik dhe nga çdo lloj pune tjetër që është e rrezikshme, që pengon arsimimin e fëmijëve ose që është e dëmshme për shëndetin, për fizikun dhe për zhvillimin mendor, shpirtëror dhe moral të fëmijëve.

Cili është roli i parlamentarëve?

Pa dyshim që parlamentarët kanë një rol të rëndësishëm në luftën kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve. **Si ligjvënës**, ata duhet të sigurohen që legjislacioni i vendit të tyre ndalon në mënyrë të efektshme të gjitha format e këqia të punës së fëmijëve të përcaktuara në Konventën Nr. 182 të ILO-së dhe që përmban një kuadër ligjor për veprim për të zburuar ligjin. Nëse jo, ata duhet të jenë për një legjislacion të ri apo të rishikuar. Ata duhet të sigurohen se **sanksionet** e parashikuara për shkelje të këtij legjislacioni janë të ashpra dhe se fëmijëve të rrezikuar dhe familjeve të tyre u jepet shpërblimi i përshtatshëm. Kur ata nuk mund të ndërhyjnë në zbatimin e ligjit, duhet të sigurohen se **sistemi për zbatimin** e tij është i financuar në mënyrë të përshtatshme dhe operon në mënyrë të efektshme dhe njerëzore.

Çfarë mund të bëni?

Sigurohuni që legjislacioni ekzistues është rishikuar - nga shërbime kompetente të qeverisë, nga një komitet i specializuar parlamentar ose nga disa struktura të tjera zyrtare - për të përcaktuar nëse ai ndalon të gjitha format më të keqja të punës së fëmijëve që pasojnë (për të gjitha vajzat dhe djemtë nën moshën 18 vjeç):

- të gjitha format e skllavërisë ose praktikave të ngjashme me skllavërinë, të tilla si shitja dhe trafikimi i fëmijëve, detyrimi i skllavërues dhe bujkrobëria dhe puna pa dëshirë ose e detyruar;
- rekrutimi pa dëshirë ose i detyruar për përdorim në konflikt të armatosura;
- përdorimin, gjetjen ose dhënien e një fëmije për prostitucion, për prodhim pornografie ose për shfaqje pornografike;
- përdorimi, prokurimi ose ofrimi i një fëmije për aktivitete të paligjshme, në veçanti për prodhimin dhe trafikimin e drogës.

Sigurohuni që legjislacioni ekzistues ndalon punësimin e fëmijëve nën moshën 18 vjeç në punë që janë të dëmshme për shëndetin, sigurinë dhe moralin e fëmijëve dhe që këto lloje punësh janë përcaktuar në një listë, në konsultim me organizata kombëtare të punëdhënësve dhe të punëtorëve.

Nëse rishikimi i legjislacionit ekzistues ka mangësi ose dobësi në lidhje me kërkesat e paraqitura në Konventën Nr. 182 apo ka dublime ose papajtueshmëri me ligjet ekzistuese, duhet kërkuar një legjislacion ri për të rregulluar këto mangësi.

Lidhur me legjislacionin e ri:

- shikoni nëse organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve janë konsultuar;
- insistoni që ato duhet të konsultohen për legjislacionin ose për rregulloret lidhur me llojet e punëve më të rrezikshme ndaj të cilave fëmijët nën moshën 18 vjeç nuk duhet të ekspozohen;
- sigurohuni që konsultimet trepalëshe për këto lloje të punëve të rrezikshme i konsiderojnë këto lloje punësh:
 - punë që ekspozojnë fëmijët ndaj abuzimit fizik, emocional ose seksual;
 - punë nën tokë, nën ujë ose në lartësi të rrezikshme ose në hapësira të kufizuara; →

- punë me makineri, me pajisje dhe me vegla të rrezikshme ose asaj që përfshin përpunimin ose transportin me dorë të ngarkesave të rënda;
 - punë në një mjedis i cili mund të ekspozojë, fëmijët ndaj lëndëve, faktorëve ose proceseve të rrezikshme, ose ndaj temperaturave, niveleve të zhurmës ose vibracioneve të rrezikshme, që dëmtojnë shëndetin e tyre;
 - punë me orë të zgjatura ose gjatë natës ose puna në të cilën fëmija është i mbyllur në mënyrë të paarsyeshme në premisat e punëdhënësit.
- sigurohuni që ligjet për zbatimin e arsimit profesional, për programet e trajnimit dhe të praktikave i mbrojnë të rinjtë nga punët e rrezikshme;
 - sigurohuni që ligjet lidhur me arsimin profesional, me programet e trajnimit dhe të praktikave i japin përparësi pranimit të fëmijëve të tërhequr nga format më të këqia të punës së fëmijëve;
 - sigurohuni që i gjithë legjislati që ndalon format më të këqia të punës së fëmijëve është shtrirë në të gjithë sektorët e ekonomisë, duke përfshirë kryesisht sektorët që janë të njohur për ekspozimin e fëmijëve ndaj kushteve të rrezikshme dhe shpërdoruese, si: bujqësia, shërbimet familjare dhe sektori joformal;
 - sigurohuni që fëmijët e vetëpunësuar janë të mbrojtur;
 - nëse mbulimi me anë të këtij legjislati nuk është i mundur për të gjithë sektorët, sigurohuni që disa programe inspektimi dhe mbrojtëse më pak formale në këta sektorë janë të mundshme për fëmijët.

Sigurohuni që ligjet paraqesin:

- masa penale dhe financiare të përshtatshme për ata që shkelin ligjet;
- masa administrative të përshtatshme për shkelësit, si dhe
- shpërbim të përshtatshëm për viktimat e tyre.

Sigurohuni që parashikimet e legjislatit për të ndaluar format më të këqia të punës së fëmijëve, duke përfshirë edhe sanksionet për shkelje, janë bërë të njohura dhe janë në mundura për të gjithë popullsinë me gjuhë të ndryshme vendore dhe me dialektë të ndryshme, përmes radios, televizionit dhe mediave të tjera.

Lidhur me sistemin e zbatimit të ligjit:

- sigurohuni që shërbimet e inspektimit, shërbimet policore dhe gjyqësorë janë plotësisht të informuara për parashikimet e legjislatit që ndalon format më të këqia të punës së fëmijëve, si dhe për mënyrën se si të identifikojnë shkeljet dhe se ato janë në gjendje të përbushin detyrat e tyre;
- sigurohuni që viktimat e formave më të këqija të punës së fëmijëve përfitojnë mbrojtje të përshtatshme policore dhe ndihmë ligjore, mund t'i drejtohen drejtësisë dhe të kalojnë përmes një procesi ligjor miqësor, siç është ai i mbrojtjes së dëshmitarit;
- sigurohuni që gjyqësori funksionon në mënyrë të efektshme dhe të paanshme dhe që nuk është objekt i presionit dhe administrohet për vonesa;
- sigurohuni që fëmijët e detyruar të marrin pjesë në veprimtari kriminale nuk janë trajtuar si kriminele, por përfitojnë nga forma të përshtatshme rehabilitimi; →

- sigurohuni që komisionet kombëtare për të drejtat e njeriut dhe struktura të tjera të ngjashme janë në gjendje të monitorojnë zbatimin e ligjit dhe të proceseve ligjore.

Pyesni nëse qeveria e vendit tuaj bashkëpunon me qeveri të tjera:

- lidhur me masat për të forcuar zbatimin e legjislacionit dhe të konventave ndërkombëtare kundër shfrytëzimit të fëmijëve dhe formave me të këqia të punës së fëmijëve;
- lidhur me dhënien e asistencës, duke përfshirë edhe atë financiare, në hartimin dhe zbatimin e programeve për reformën ligjvënëse dhe në forcimin e sistemit të zbatimit të legjislacionit.

Hartimi i programeve për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve

Përse?

Masa ligjore, sado thelbësore qoftë, nuk është e mjaftueshme për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve. Ligji duhet të plotësohet me programe të përcaktuara dhe të bashkërenduara me kujdes me masa parandaluese dhe përmirësuese që trajtojnë shkaqet e punës së fëmijëve - kryesisht varfërinë e familjeve të fëmijëve dhe të komunitetit në të cilin ata jetojnë, si dhe sistemin shkollor joadekuat. Ekzistenca e këtyre programeve do të shërbeje si një sinjal për opinionin publik - kombëtar dhe ndërkombëtar -që autoritetet publike janë angazhuar seriozisht në eliminimin e të gjitha formave më të këqia të punës së fëmijëve si një çështje urgjente. Për këtë arsye, Konventa Nr-182 shpesh i kërkon vendeve ratifikuese të **“përpilojnë dhe të zbatojnë programe veprimi për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve si një çështje parësore”**. Në të njëjtën kohë kërkohen **masa të efektshme dhe me kohë të përcaktuara**.

Si?

Qeveria duhet të luajë një rol udhëheqës në përgatitjen e këtyre programeve; por duhet t'i përgatisë ato në konsultim **me organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve** dhe të marrë parasysh mendimet e **shoqërisë civile** duke përfshirë edhe fëmijët e afektuar nga format më të këqia të punës së fëmijëve edhe familjet e tyre, mbështetja dhe pjesëmarrja e të cilëve në zbatimin e programeve do të jetë me rëndësi të veçantë për suksesin e tyre. Në fakt, ky konsultim kërkohet nga Konventa.

Hapi i parë që duhet të merret është përcaktimi i një strukture **që do të ketë përgjegjësi kryesore** përgatitjen dhe monitorimin e zbatimit të një programi të integruar apo të programeve të veprimit për eliminimin e formave më të këqia të **punës së fëmijëve**. Kjo përgjegjësi mund t'i besohet **një njësie zbatuese për çështjet e punës së fëmijëve** ngritur posaçërisht për këtë qëllim ose një sistemi ekzistues, pjesë e qeverisë, siç është Ministria e Punës. Kudo që të jetë kjo njësi, me qëllim që të jetë e efektshme, ka nevojë të jetë në pozicionin e një autoriteti dhe të jetë në gjendje **të ngjallë respekt dhe të nxisë bashkëveprimin** e shumë degëve të qeverisë, duke përfshirë edhe qeverinë vendore, si dhe partnerë joqeveritarë.

Ndalimi dhe veprimi i menjëhershëm për eliminimin formave më të Këqia të punës fëmijëve:

Çfarë mbron Rekomandimi Nr. 190 (1999) që mbështet Konventen për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve.

“ III. Zbatimi

5. (1) Përpilohet informacion i hollësishëm dhe të dhëna statistikore për natyrën dhe shtrirjen e punës së fëmijëve dhe rifreskohen ato për të shërbyer si një bazë për përcaktimin e përparësive për veprim kombëtar, për heqjen e punës së fëmijëve, veçanërisht, për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave të saj më të keqja.
 - (2) Ky informacion dhe këto të dhëna statistikore përfshijnë sa më shumë të jetë e mundur, edhe kujdesin e nevojshëm për ruajtjen e fshehtësisë, të dhëna të ndara sipas gjinisë, grup moshës, profesionit, degës së veprimtarisë ekonomike dhe statusit të punonjësit, ndjekjen e shkollës dhe vendndodhjen gjeografike. Duhet marrë parasysh rëndësia e një sistemi të efektshëm për regjistrimin e lindjeve, duke përfshirë lëshimin e certifikatave të lindjes.
 - (3) Duhet të përpilohen dhe të rifreskohen të dhënat përkatëse lidhur me shkeljet e dispozitave të brendshme për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijëve,
6. Përpilimi dhe përpunimi i informacionit dhe i të dhënave të përshkruara në Paragrafin 5 më sipër duhet të kryhet me vëmendjen e duhur ndaj fshehtësisë së të dhënave private,
7. Zyrës Ndërkombëtare të Punës duhet t'i komunikohet rregullisht informacioni i përpiluar në bazë të Paragrafëve 4 dhe 5.
8. Anëtarët krijojnë ose caktojnë organizma të përshtatshëm kombëtarë për të verifikuar zbatimin e dispozitave të brendshme për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijëve, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve.
9. Anëtarët duhet të sigurojnë që autoritetet kompetente, të cilat kanë përgjegjësi për zbatimin e dispozitave të brendshme për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijëve, të bashkëpunojnë dhe të bashkërendojnë veprimtaritë e tyre.
10. Ligjet ose rregulloret kombëtare ose autoriteti kompetent përcaktojnë personat përgjegjës në rast të mosrespektimit të dispozitave për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.
11. Anëtarët bashkohen me përpjekjet ndërkombëtare, për aq sa kjo nuk bie në kundërshtim me legjisllacionin e brendshëm, që kanë për synim ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijëve, me anën e:
 - (a) mbledhjes dhe të shkëmbimit të informacionit lidhur me kundërvajtjet penale, duke përfshirë ato që kanë të bëjnë me rrjetët ndërkombëtare;
 - (b) zbulimit dhe të ndjekjes penale të atyre që janë të implikuar në shitjen dhe trafikimin e fëmijëve ose në përdorimin, gjetjen dhe dhënien e fëmijëve për veprimtari të paligjshme, për prostitucion, për prodhim pornografie ose për shfaqje pornografike;
 - (c) regjistrimit të autorëve të këtyre shkeljeve. →

12. Anëtarët duhet të parashikojnë që janë vepra penale format më të këqia të punës së fëmijëve si më poshtë:
- (a) të gjitha format e skllavërisë ose praktikave të ngjashme me skllavërinë, të tilla si shitja dhe trafikimi i fëmijëve, puna pa dëshirë ose e detyruar, detyrimi skllavëruar dhe bujkrobëria, duke përfshirë rekrutimin e detyrueshëm të fëmijëve për t'u përdorur në konfliktet të armatosura;
 - (b) përdorimi, gjetja ose dhënia e një fëmije për prostitucion, për prodhim pornografie ose për shfaqje pornografike; dhe
 - (c) përdorimi, gjetja ose dhënia e një fëmije për veprimtari të paligjshme, në veçanti, për prodhimin dhe trafikimin e drogave narkotike dhe të lëndëve psikotropike, sikundër janë përkufizuar në traktatet përkatëse ndërkombëtare.
13. Anëtarët duhet të sigurojnë që dënimet, duke përfshirë dënimet penale, kur është rasti, të jepen për shkelje të dispozitave të brendshme për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të çdo lloji pune ose veprimtarie të përmendur në Nenin 3 (d) të Konventës.
14. Anëtarët duhet të parashikojnë menjëherë mjete të tjera penale, civile ose administrative, kur është rasti, për të siguruar zbatimin e efektshëm të dispozitave të brendshme për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijëve, të tilla si kontrolli i ndërmarrjeve që kanë përdorur format më të këqia të punës së fëmijëve, dhe, në rastë të përsëritura shkeljesh, të shqyrtojnë heqjen e përkohshme ose të përhershme të licencave,
15. Masa të tjera për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijëve mund të përfshijnë si më poshtë:
- (a) informimin, sensibilizimin dhe mobilizimin e publikut të gjerë, duke përfshirë udhëheqësit politikë kombëtarë dhe vendorë, parlamentarët dhe gjykatësit;
 - (b) angazhimin dhe kualifikimin e organizatave të punëdhënësve dhe të punonjësve dhe të organizatave shoqërore;
 - (c) sigurimin e kualifikimit të duhur për zyrtarët qeveritarë të interesuar, sidomos të inspektorëve dhe të zyrtarëve të zbatimit të ligjit dhe të specialistëve të tjerë përkatës;
 - (d) vënien për ndjekje penale në vendin e tyre të shtetasve, të cilët kryejnë kundërvajtje sipas dispozitave të brendshme për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të të gjitha formave të punës së fëmijëve, madje edhe kur këto shkelje bëhen në një vend tjetër;
 - (e) thjeshtimin e procedurave ligjore dhe administrative dhe sigurimin se ato janë të përshtatshme dhe të sakta;
 - (f) nxitjen e zhvillimit të politikave të ndërmarrjeve për të promovuar qëllimet e Konventës.
 - (g) ndjekjen dhe publikimin e praktikave më të mira për eliminimin e punës së fëmijëve;
 - (h) publikimin e dispozitave ligjore ose të dispozitave të tjera për punën e fëmijëve në gjuhë dhe në dialektet të ndryshme;
 - (i) krijimin e procedurave të veçanta të ankesave dhe marrjen e masave për mbajtjen e atyre që ekspozojnë ligjërisht shkeljet e dispozitave të Konventës më anën e diskriminimit dhe reprezaljeve si dhe krijimin e linjave të ndihmës dhe të funksionarëve për mbrojtjen e të drejtave të qytetarëve;
 - (j) përshtatjen e masave për përmirësimin e infrastrukturës arsimore dhe për kualifikimin e mësuesve për të përbushur nevojat e djemve dhe të vajzave;
 - (k) brenda mundësive, të marrin parasysh në programet kombëtare të veprimit: →

- (i) nevojën për të krijuar vende pune dhe për të kualifikuar profesionalisht prindërit dhe të rriturit e familjeve të fëmijëve që punojnë në kushtet e paraqitura nga Konventa; dhe
- (ii) nevojën për të sensibilizuar prindërit për problemin e fëmijëve që punojnë në kushte të tilla.

16. Bashkëpunim dhe/ose ndihma ndërkombëtare e përmirësuar ndërmjet Anëtarëve për ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijëve duhet të plotësojë përpjekjet kombëtare dhe mundet, kur është e përshtatshme, të zhvillohen dhe të zbatohen në këshillim me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve. Ky bashkëpunim dhe/ose ndihma ndërkombëtare duhet të përfshijë:

- (a) mobilizimin e burimeve për programe kombëtare ose ndërkombëtare;
- (b) ndihmë të ndërsjellë juridike;
- (c) ndihme teknike, duke përfshirë shkëmbimin e Informacionit;
- (d) mbështetje për zhvillimin ekonomik e shoqëror, programe për (rrënjosjen e varfërisë dhe arsimimin universal”,

(Rekomandimi Nr .190 Paragrafi 5-16)

“Konferenca u kërkon parlamenteve kombëtare, qeverive dhe komunitetit ndërkombëtar të fillojnë një debat të hapur për marrjen e masave që kanë të bëjnë me shkaqet kryesore të punës së fëmijëve”.

Bashkimi Ndërparlamentar, Konferenca e 96-të, Shtator 1996.

Kutia 35

Njësitë zbatuese të punës së Fëmijëve: Turqia

Turqia ngriti një Njësi Zbatuese të Punës së Fëmijëve në Ministrinë e Punës dhe të Sigurisë Sociale për të bashkërenduar veprimtaritë e punës së fëmijëve në vitin 1992. Njësia ka këto funksione:

- të administrojë një qendër burimore për çështjen e punës së fëmijëve (duke përfshirë përkthimin e librave në turqisht dhe botimin e një periodiku);
- të bashkërendojë veprimtaritë e ndërgjegjësimit për punëdhënësit dhe fëmijët që punojnë;
- t’u përgjigjet me shpejtësi gjendjeve kritike (p.sh. njësia ngriti një qendër në provincën Yalova për të ndihmuar fëmijët që punonin në shkatërrimet e tërmetit);
- të organizojë mbledhje rajonale;
- të organizojë programe kualifikimi lidhur me punën e fëmijëve për stafin e Ministrisë dhe Sigurisë Sociale (kryesisht inspektorët), dhe të forcojë kapacitetin e shërbimeve qeveritare, organizatave të punëdhënësve dhe të punëtorëve, si dhe OJQ-ve për të trajtuar me efektshmëri punën e fëmijëve;
- të studiojë dhe të monitorojë çështjet e punës së fëmijëve (p.sh. efektet e kimikatëve të fëmijët që punojnë në Industrinë e lëkurës);
- të përgatisin projekt ligjin mbi punën e fëmijëve;
- të shërbejë si sekretariat i Komitetit Kombëtar Drejtues në kuadrin e IPEC-ut dhe të monitorojë programet e IPEC-ut.

Programet e veprimit duhet të jenë të formave të ndryshme. Për shembull, mund të jetë një dokument i vetëm që përmbledh në detaje objektivat që duhet të arrihen, veprimet që do të ndërmerren në nivele të ndryshme si dhe përgjegjësitë e akterëve të ndryshëm (shërbimet qeveritare dhe ministritë, autoritetet vendore, partnerët socialë, OJQ-të dhe organizatat me bazë komunitare) që do të ndërmarrin këto veprime. Ose mund të jetë një **master plan** që përmbledh të gjithë strategjinë dhe objektivat të cilat mund të plotësohen nga programe më specifike lidhur me, për shembull, sektorë ose rajone specifike. Kryesisht në vende të mëdha, duhet të bëhet shumë për **decentralizimin e përgjegjësiave** në nivele vendore lidhur me vendimet për projekte konkrete; për projekte që do të zbatohen si dhe për mënyrën e zbatimit të tyre. Në këtë sistem të decentralizuar, funksionet e njësisë kryesore mund të lidhen me hedhjen e bazave të politikave, me monitorimin e zbatimit dhe me dhënien e ndihmës në nivel vendor, kur është e nevojshme.

Çfarëdo forme që të marrë, programi kombëtar i veprimit duhet **të jetë i bindshëm:** duhet të japi qartë **vendosmërinë** e qeverisë për t'i dhënë fund praktikave **njerëzore verifiko dhe të papajtueshme** të formave më të **këqia** të punës së fëmijëve; duhet të **përqendrojë veprimin** te palë të ndryshme — **qeveritare dhe joqeveritare** — për t'i ardhur në ndihmë fëmijëve **më në rrezik**; dhe duhet të **ketë ndihmën dhe angazhimin e një aleance të gjerë të forcave shoqërore, ekonomike dhe politike.**

Duke u varur nga praktika kombëtare kushtetuese, programe të tilla mund të paraqitën në parlament për debate para miratimit. Aprovimi nga ana e Parlamentit duhet, pa dyshim, të jetë i domosdoshëm për disa çështje lidhur me legjislacionin dhe me dhënien e fondeve publike shtesë. Sapo programet janë miratuar, duhet të publikohen në shkallë të gjerë në të gjithë vendin dhe **të jenë të kuptueshme për të gjitha shtresat e shoqërisë.**

Kutia 36

Bazat për veprim në partneritet: shembuj nga shtetet Arabe

Programi Ndërkombëtar i ILO-së për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC) ka ndihmuar shtetet për të krijuar bazën e veprimit kundër punës së fëmijëve jo vetëm brenda qeverisë por edhe në mesin e përfaqësuesve të bizneseve dhe punës në mënyrë që të rriten përpjekjet e bashkërenditura mes tyre në lidhje me politikat, strategjitë dhe planet e veprimit. Shembujt në vijim tregojnë për aleancat e tilla:

Në **Egjipt**, Ministria e Fuqisë Punëtore dhe Migracionit (MOMM) ka themeluar Departamentin e Punës së Fëmijëve (CLD) me përgjegjësitë kryesore për të shqyrtuar dhe siguruar zbatimin e legjislacionit, të shpien përpara propozimet e programeve dhe ndihmojë institucionet tjera në këtë çështje. Federata e Industrisë në Egjipt (FEI) ka emëruar një ekip referues për punën e fëmijëve dhe ka mbajtur një seminar për ngritjen e ndërgjegjësimit deri sa Federata e Sindikatës së Punëtorëve në Egjipt (ETUF) ka zhvilluar një program për luftimin e problemit të punës së fëmijëve dhe do të themeloj komisione të punës së fëmijëve në nivele kombëtare, provinciale dhe fshatrave.

Në **Jemen**, me ndihmën e IPEC, Ministria e Punës dhe Çështjeve Sociale ka mbajtur një punëtori treditore për bashkimin e sindikatave të punëtorëve, punëdhënësve dhe qeverisë për këmbimin e përvojave dhe ekspertizës, identifikimit të veprimeve të nevojshme, përcaktimin e përparësive dhe roleve krahasuese të secilës organizatë dhe themelimin e bazës së përbashkët të bashkëpunimit, në bazë të së cilës është formuluar një plan i veprimit.

- Komisionet e nivelit të lartë që përbëhen nga përfaqësuesit e qeverisë, organizatave të punëdhënësve dhe punëtorëve, OJQ-ve dhe akademikë janë themeluar p.sh në **Argjentinë, Kolumbi, Keni dhe Tailandë** për të ndihmuar në formulimin e politikave dhe zbatimin e programeve. Shembuj të tjerë janë:
- Në **Brazil**, Forumi Kombëtar për Parandalimin dhe Çrrënjosjen e Punës së Fëmijëve (i themeluar më 1994) operon në vende të rrezikshme ku një numër i theksuar i fëmijëve dhe adoleshentëve janë gjetur të angazhuar në punë, si p.sh në prodhimin e kallamit të sheqerit, konopit dhe qymyr drurit. Prandaj, u zhvillua një program për tërheqjen e 2.500 fëmijëve nga prodhimi i qymyr drurit në Mato Grosso du Sul në bashkëpunim me shtetin dhe qeverinë kombëtare dhe Ministrinë për Mirëqenie dhe Asistencë Sociale. Forumi pranon ndihmë teknike dhe financiare nga ILO dhe UNICEF.
- **Portugalia** ka miratuar një Plan për Eliminimin e Shfrytëzimit të Punës së Fëmijëve (Plano de Eliminação da Exploração do Trabalho Infantil – PEETI) në vitin 1998 dhe ka themeluar Komisionin Kombëtar për Luftimin e Punës së Fëmijëve me pjesëmarrjen e ministrive dhe agjencive të ndryshme (siç janë Komisionari i Lartë për Promovimin e Barazisë dhe Familjes, Instituti për Mbështetje Fëmijëve, Instituti për Zhvillim dhe Inspektim të Kushteve të Punës), shoqata dhe komuna, organizata të punëdhënësve dhe punëtorëve, OJQ (siç janë shoqatat e prindërve).
- **Nikaragua** ka themeluar në vitin 1999 Nën-Komisionin për të Drejtat e Fëmijëve dhe Adoleshentëve (Procuraduría Especial de la Niñez y la Adolescencia). Ky Nën-Komision i shqyrton rastet të dorëzuara të zyra ligjore e Komisionit për të Drejtat e Njeriut. Mementalisht, Nën-Komisioni është fokusuar në promovimin e zyrave për regjistrimin e fëmijëve, eliminimin e punës së fëmijëve dhe zvogëlimin e abuzimeve seksuale dhe dhunës në familje.

Çfarë duhet të përmbajnë programet kombëtare?

Përmbajtja e këtyre programeve është diskutuar në kapitujt e mëparshëm të këtij Udhëzuesi Praktik, kryesisht në Pyetjen 4. Është e qartë që ato ndryshojnë shumë nga vendi në vend me qëllim që t'i përgjigjen situatave të ndryshme kombëtare. Por në përgjithësi një program veprimi duhet të përmbajë të dhëna të sakta të veprimit sikurse janë përshkruar në kutinë 23.

Gjithashtu është e rëndësishme të theksohet se Konventa Nr. 182 **kërkon të ndërmerren masa të efektshme** dhe me kohë të përcaktuar për të trajtuar këto probleme. Programet e veprimit kane nevojë të specifikojnë **objektivat dhe rezultatet që** duhet të arrihen përmes zbatimit të masave të ndryshme të propozuara si dhe **kohën e përcaktuar brenda të cilës** këto objektiva dhe rezultate do të arrihen, **përfshi këtu dhe objektivin e përgjithshëm për eliminimin e plotë të formave më të këqia të punës së fëmijëve.**

- **Sensibilizimi i opinionit publik** - duke përfshirë fëmijët dhe familjet e tyre, ndaj rreziqeve dhe shpërdorimeve që ekzistojnë në format më të këqia të punës së fëmijëve.
- **Masat parandaluese** - p.sh, masat për identifikimin e fëmijëve më në rrezik që mund të bëhen viktimë të formave më të patolerueshme të punës së fëmijëve me qellim që t'u bëjnë thirrje atyre dhe prindërve të tyre për rreziqet që u kanosen dhe t'i motivojnë ata të qëndrojnë në shkollë; veprime nga ana e agjencive të zbatimit të ligjit për të forcuar mbikqyrjen e tyre mbi personat ose vendet (1) e dyshuara për shfrytëzim fëmijësh; veprime nga ana e inspektoreve të punës ose të tjerëve për t'i venë në dijeni punëdhënësit, fëmijët që punojnë dhe prindërit e tyre rreth rreziqeve serioze; sigurimi që fëmijët e tërhequr nga format më të këqia të punës së fëmijëve nuk janë zëvendësuar me të tjerë, etj.
- **Tërheqja e fëmijëve nga format më të këqia të punës së fëmijëve** - p.sh. identifikimi i vendeve ku praktikohen këto forma të punës së fëmijëve; ndjekja e atyre që janë përgjegjës, tërheqja e fëmijëve, edhe me forcë nëse është e nevojshme; dhe monitorimi i vendeve ku punëdhënësit kanë hequr fëmijët nga puna qoftë dhe spontanisht - për shembull në përgjigje të presioneve lokale, kombëtare dhe ndërkombëtare, nga frika se mos kapen ose sepse fëmijët nuk janë dashur më - sepse fëmijë të tillë do kenë nevojë për përkujdesje të veçantë dhe vëmendje.
- **Rehabilitimi i fëmijëve të tërhequr** - p.sh. ofrimi i shërbimit shëndetësor dhe këshillimit psikiatrik për fëmijët që vuajnë nga traumat si rezultat i trajtimit që kanë pasur; ndihmë ligjore dhe mbrojtje për fëmijët e kërcënuar; si dhe ca arsim bazë dhe mësim këndimi për fëmijët që nuk kanë qenë kurrë në shkollë dhe që nuk mund të përfshihen menjëherë në klasat e rregullta,
- **Ofrimi i arsimit dhe/ose trajnimit për të gjithë fëmijët** - p.sh, masat për përmirësimin e sistemit shkollor, masa sasiore duke pasur me shumë shkola dhe mësues - kryesisht në zonat e largëta dhe të varfëra të vendit – dhe masa cilësore përmes përmirësimeve në kurikulum dhe në trajnimin e mësuesve; masat për të ndihmuar në riintegrimin e fëmijëve të tërhequr nga puna në shkollë; stimulimi i aftësive profesionale për fëmijët nëpërmjet trajnimit formal dhe joformale si dhe nëpërmjet praktikave.
- **Skemat e ndihmës për fëmijët dhe familjet e tyre** - p.sh, ndihmë financiare për të mbajtur fëmijët e varfër në shkollë ose për të lehtësuar riintegrimin e tyre në shkollë, sikurse, ushqime falas, veshje ose pagesë për fëmijët; asistencë sociale ose skema të veçanta punësimi për anëtarët e rritur të familjeve të tyre.

Termi "vend" i referohet këtu çdo vendosje ku fëmijët punojnë: p.sh, ndërmarrje industriale, bujqësore ose tregtare, duke përfshirë këtu edhe punishte të vogla dhe ferma të vogla bujqësore si dhe shtëpi private ku fëmijët janë punësuar si shërbëyes.

Së fundi, duhet të theksohet se programet e veprimit kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve **duhet të ndërthuren me programet e tjera të zhvillimit** në vend që të shihen si një çështje anësore. Shumë nga masat për të luftuar format më të këqia të punës së fëmijëve **duhet të jenë, të ideohen dhe të zbatohen në mënyrë të atillë që të kontribuojnë në zhvillimin e përgjithshëm të komunitetit**. Për shembull, zhvillimi i sistemit të shkollimit dhe dhënia e shërbimeve sociale në komunitete të varfëra mund të duket në fillim si një masë për parandalimin e fëmijëve për t'u përfshirë në format më të këqia të punës së fëmijëve; por në fakt ato duhet të rezultojnë në **përmirësime të dukshme nga ku përfiton i tërë komuniteti**.

Cili është roli i parlamentarëve?

Si figura politike kryesore, dhe si përfaqësues të popullit, parlamentarët kanë interes për zhvillime të politikave të rëndësishme, siç është fillimi i programeve të përshkruara më lartë.

Nëse programe të tilla paraqiten në parlament, anëtarët e parlamentit duhet t'i shqyrtojnë me kujdes, me qëllim që të shohin nëse ato i japin përgjigje adekuate problemit të formave më të këqia të punës së fëmijëve në vend (pikat kryesore të kutisë 23 mund të jenë të nevojshme në këtë kontekst), dhe nëse veprimi i propozuar është në përputhje me qëllimet e mëdha të zhvillimit të një vendi.

Si ligjvënës, parlamentarët duhet të sigurohen që veprimi i propozuar është në përputhje me ligjet përkatëse dhe se i tërë programi ka një bazë ligjore. Mbi të gjitha, ata duhet të sigurohen që programet janë efektivisht me kohë të përcaktuar dhe që japin data të përcaktuara për arritjen e rezultateve specifike dhe për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve. Ata duhet të sigurohen gjithashtu që datat e përcaktuara janë shumë ambicioze për të siguruar mbështetjen dhe pjesëmarrjen e të gjithë të interesuarve dhe që janë shumë realiste për t'u arritur.

Nëse programet për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve nuk paraqiten në parlament dhe nuk kërkojnë zyrtarisht aprovim parlamentar, përsëri parlamentarët mund të ngrenë çështje lidhur me këto te Ekzekutivi dhe mund t'i kërkoj atij t'i paraqes në parlament. Çdo vend, duke përfshirë edhe vendet më të zhvilluara, kanë nevojë të nxisin debatin dhe diskutimet për format më të këqia të punës së fëmijëve dhe për ndikimet e tyre në shoqëri dhe në komunitetin në tërësi.

Çfarë mund të bëni ju?

Sigurohuni nëse vendi juaj ka një program kombëtar për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Nëse jo, pyesni nëse qeveria ka ndërmend të përgatis një program të tillë.

Nëse përgjigjja e kësaj pyetje është negative ose hezituese, ju duhet të vini në dukje rendësinë e këtij programi. Nëse vendi juaj ka ratifikuar Konventën Nr. 182 të ILO-së, vini në dukje se ideimi dhe zbatimi i programeve kombëtare është një detyrim kryesor i shtruar nga Konventa.

Nëse vendi juaj ka një program kombëtar për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve, ose është në përgatitje e sipër:

- gjeni cila njësi ose cili departament i qeverisë ka përgjegjësi kryesore për ideimin dhe monitorimin e zbatimit të tij;
- shikoni nëse kjo njësi ose ky departament ka mbështetjen e mjaftueshme nga autoritetet e larta të shtetit dhe ka autoritet të mjaftueshëm për të mobilizuar mbështetjen dhe pjesëmarrjen e të gjitha departamentëve të qeverisë dhe të gjitha shërbimeve publike në nivele qendrore dhe vendore;
- shikoni nëse organizatat kombëtare të punëdhënësve dhe punëtorëve si dhe OJQ-të dhe organizatat e tjera të shoqërisë civile, të cilat kanë një rol në eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve, janë konsultuar dhe janë përfshirë në ideimin dhe zbatimin e masave që përmban programi;
- shikoni nëse përgjegjësia për ideimin dhe zbatimin e masave të veçanta që përmban programi kombëtar është decentralizuar të autoritetet vendore, organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve, grupeve të komunitetëve vendore dhe organizatave të shoqërisë civile kudo ku është më me kosto të efektshme;
- sigurohuni nëse parashikimet kryesore të programit dhe kryesisht masat qëllimet, objektivat dhe datat e përcaktuara për arritjen e tyre u janë bërë të ditura të gjitha shtresave të popullsisë në një formë të kuptueshme.

*Sigurohuni që programi kombëtar për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve përmban masa të **bashkërenduara mirë, të efektshme dhe me kohë të përcaktuar** për:*

- të parandaluar angazhimin e fëmijëve në format më të këqia të punës së fëmijëve;
- të dhënë ndihme direkt lidhur me tërheqjen e fëmijëve nga format më të këqia të punës dhe rehabilitimin e riintegrimin e tyre shoqëror;
- të siguruar arsimim bazë falas dhe trajnim profesional, kur është e mundur, për të gjithë fëmijët e tërhequr nga format më të këqia të punës së fëmijëve;
- të identifikuar dhe arritur fëmijët në rrezik; dhe
- të marrë parasysh gjendjen e veçantë të vajzave. →

Sigurohuni nëse lidhur me secilën masë që përmban programi:

- janë vendosur objektiva të qarta dhe realiste;
- datat e përcaktuara për arritjen e objektivave duken realiste dhe të realizueshme;
- janë parashikuar konsultime me fëmijët dhe prindërit që janë përfituesit kryesorë të masave, si dhe me komunitetet në të cilët ata jetojnë.

Shikoni nëse ILO (IPEC) ka ofruar këshilla dhe/ose ndihmë në përgatitjen dhe zbatimin e programit kombëtar të veprimt

Nëse ju nuk jeni të kënaqur me informacionin e marrë ose keni dyshime lidhur me çështjet e mësipërme ose me ndonjë aspekt të programit kombëtar për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve:

- këmbëngulni në një debat parlamentar;
- mobilizoni opinionin publik;
- kërkoni këshilla nga përfaqësues vendor të ILO-së.

Monitorimi dhe vlerësimi i përparimit për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve

Përse?

Është e rëndësishme për politikanët dhe për të gjithë aktorët e interesuar të mbahen të formuar për zhvillimet dhe të njohin se **si po shkojnë programet për eliminimin e punës së fëmijëve.**

- A po përmirësohet gjendja apo po keqësohet? Janë më shumë apo më pak fëmijët e përfshirë në format më të këqia të punës së fëmijëve?
- A ndryshon gjendja sipas rajoneve dhe sektorëve të ndryshëm?
- **Datat e vendosura** për të realizuar disa apo të gjitha synimet e programit a mund të respektohen dhe **të arrihen në të gjithë vendin, në disa rajone apo janë fare të perealizueshme?**
- Vështirësitë e hasura, a janë të çastit apo përkundrazi të një natyre afatgjatë?
- Në çfarë niveli duhet të trajtohen ato- kombëtar, rajonal apo vendor?

Politikanët duhet të kenë në dispozicionin e tyre informacion të kësaj natyre me qëllim që të ndër marrin veprime korrekte kur duhet të dinë çfarë lloj veprimi kërkohet. Është e nevojshme të jenë edhe disa mekanizma për rishikimin e gjendjes së formave më të këqia të punës së fëmijëve dhe për monitorimin e efektshmërisë së politikave dhe të programeve kombëtare.

Si?

Sigurisht **kërkesa e parë** është pasja e të **dhënave të besueshme për shtrirjen dhe natyrën e problemit** të punës së fëmijëve në vend, kryesisht lidhur me pyetjet e mëposhtme.

- Cilët janë fëmijët që punojnë dhe sa janë ata - në rang vendi dhe në rajone të ndryshme?
- Sa prej tyre janë të përfshirë në format më të këqia të punës së fëmijëve?
- Çfarë moshe kanë fëmijët kur fillojnë të punojnë për herë të parë?
- Përse punojnë ata?
- Në çfarë sektorësh punojnë ?
- Çfarë **zanatësh** ushtrojnë?
- Cilat janë **kushtet e tyre të punës** dhe me çfarë lloj **shfrytëzimi apo shpërdorimi** përballën?
- A shkojnë ata në **shkollë** - dhe nëse jo, përse?
- Cilët janë **punëdhënësit** e tyre? **Përse** ata punësojnë fëmijë? Si i trajtojnë ata?
- Sa fëmijë janë të punësuar me kohë të plotë nga **familjet e tyre** – **ne** biznesin familjar apo në aktivitetet e shtëpisë?
- A jetojnë fëmijët **larg nga prindërit e tyre**?
- **Si** ndihen prindërit për fëmijët që punojnë?
- **Çfarë mendojnë vetë fëmijët** për punët e tyre, familjet dhe punëdhënësit?

Të dhëna të plota dhe të besueshme si këto janë, natyrisht, jo të lehta për t'u siguruar. Por mungesa e tyre e errëson problemin dhe e bën të vështirë vendosjen e përparësive dhe të synimeve të caktuara, hartimin e programeve dhe monitorimin e përparimit të tyre. Mbledhja dhe analiza e të dhënave ka nevojë të bëhet në çdo program kombëtar për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve që nga fillimi.

Të dhënat e siguruar duhet të **analizohen** nga shërbime kompetente, sikurse zyra kombëtare e statistikave, njësia qendrore për punën e fëmijëve dhe/ose çdo njësi e qeverisë së cilës i është besuar përgjegjësia për hartimin dhe monitorimin e programeve kombëtare për eliminimin e punës së fëmijëve dhe t'u jepen të gjithë atyre që marrin pjesë në këto programe ose në programe të tjera në vend, si dhe publikut të gjerë.

Kërkesa e dytë është që të dhënat dhe analizat e tyre duhet të përbëjnë bazën për një **debat lidhur me efektshmërinë e politikave ekzistuese dhe të programeve** dhe me veprimet konkrete që duhen marrë dhe jo të mbyllën në një sirtar. Do të ishte e përshatshme nëse do të krijohej një **komitet i profilit të lartë**, i përbërë nga figura të shquara publike, për të monitoruar progresin dhe për të ushtruar presion mbi qeverinë për veprime të efektshme kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Informacioni Statistikor i ILO-së dhe Programi i Monitorimit për Punët e Fëmijëve (SIMPOC)

ILO, në kuadrin e Programit Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC), ka filluar një metodologji për të pasur të dhëna cilësore dhe sasore tërësore dhe ndërkombëtare për punën e fëmijëve. SIMPOC asiston vendet për të mbledhur këto të dhëna nëpërmjet:

- anketimeve për nivelin e jetesës;
- anketimeve për vendet ku janë punësuar fëmijët; dhe
- anketimeve për fëmijët e rrugës.

SIMPOC synon të krijojë kapacitetet e zyrave kombëtare të statistikës dhe të ministrive të punës për të nxjerre të dhëna nëpërmjet teknikave të këtyre anketimeve dhe të mund të analizojnë të dhënat e mbledhura. Qëllimi është që informacioni statistikor për punën e fëmijëve të bëhet pjesa përbërëse e rregullt e programeve statistikore kombëtare dhe të hartohet e të shpërndahet në intervale të rregullta.

Për më tepër, ILO dhe UNICEF kanë përgatitur **një metodologji të vlerësimit të shpejtë** për t'iu përgjigjur nevojave për të mbledhur të dhëna në mënyrë të shpejtë për format më të këqia të punës së fëmijëve, shumë prej të cilave janë klandestine dhe që nuk mund të merren me lehtësi me anë të anketimeve normale. Ajo kërkon të japë një baraspeshe të arsyeshme midis saktësisë statistikore dhe mbledhjes së të dhënave bazuar në përshtypje. Edhe pse vlerësime të tilla nuk mund të kenë kurrë vlerën e kërkimeve shkencore, ato janë vlerësuar si shumë të mira në mbledhjen e informacionit që është i nevojshëm për ndërgjegjësimin dhe përgatitjen e programeve kombëtare lidhur me format më të këqia të punës së fëmijëve.

Cili është roli i parlamentareve?

Si figura politike kyçe që kanë fuqinë për të bërë politikat dhe programet qeveritare dhe për t'i modifikuar ato nëse nevojitet, parlamentaret janë të interesuar për ngritjen e një **sistemi të efektshëm të mbledhjes së të dhënave** dhe të një mekanizmi për monitorimin e zbatimit të politikave dhe të programeve.

Si ligjvënës, ata duhet të sigurohen që zyrat kombëtare të statistikave ose organe të tjera qendrore kompetente, kanë autoritetin e nevojshëm për të mbledhur të dhëna lidhur me punën e fëmijëve dhe se **detyrimet e raportuara** janë të qarta për **ndërmarrjet, shkollat, autoritetet vendore, agjencitë e zbatimit të ligjit**, si dhe për të tjerë.

Ata duhet të sigurohen, gjithashtu, që parlamenti të ketë mundësinë për të rishikuar periodikisht evoluimin e gjendjes së punës së fëmijëve në vend dhe përparimin e bërë për zbatimin e programit kombëtar për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve. Ata mund të kërkojnë interpelanca për këtë çështje.

Hungaria ka një Komisioner Parlamentar për çështjet e të Drejtave të Njeriut. Megjithëse nuk ka një komisioner të veçantë për familjet në Zyrën e Komisionerit Parlamentar për të Drejtat e Njeriut, zëvendës komisionari mbulon çështjet e fëmijëve me një staf të vogël specialistësh. Kjo zyre merret me monitorimin e ndikimit të legjislacionit mbi fëmijë dhe me zbatimin e Konventës për të drejtat e fëmijëve. Ajo ndërmer konsultime të drejtpërdrejta me fëmijët, ka një linjë telefoni direkte dhe organizon mbledhje me komunitetin dhe me fëmijët. Veprimtaritë e saj kryesore për vitin 2000 përfshijnë masa për mbrojtjen e fëmijëve nga të gjitha format e dhunës dhe të shfrytëzimit seksual, për nevojat e fëmijëve në rezidenca institucionale, si dhe për fëmijët me paaftësi.

Në **Zelandën e Re**, një Komisioner për Fëmijët është caktuar nga një ligj i vitit 1989 për fëmijët, të rinjtë dhe familjet e tyre për të monitoruar dhe për të rishikuar politikat dhe praktikat e këtij ligji. Ai promovon mirëqenien e fëmijëve dhe të të rinjve dhe siguron që të drejtat e tyre të njihen. Një ligj i ri për Komisionerin Parlamentar për Fëmijët është shqyrtuar tashmë duke propozuar që Komisioneri të jetë një funksionar i Parlamentit.

Në **Suedi**, një Ombusmen për Fëmijët është emëruar në vitin 1995. Si rezultat i presionit të tij është krijuar një Komitet Parlamentar për të shqyrtuar çështjet e shpërdorimit të fëmijëve.

Burimi: Innocenti! Research Centre (UNICEF), Independent Institutions Protecting Children's Rights, Innocenti Digest NO. 8, June 2001

“Çdo vend anëtar duhet, pas konsultimeve me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve, të parashikojë dhe të krijojë mekanizma të përshtatshëm që të kujdesen për zbatimin e parashikimeve të kësaj Konvente”

Konventa e ILO-së Nr. 182, Neni 5

Sipas një raporti në shtyp, 6 tetor 2001: “Senati i Nigerisë këtë muaj (tëtor 2001) heton publikisht ekzistimin e raportuar të skllavërisë së fëmijës dhe praktikës së tregtisë së skllavërve në vend”, ka shkruar një deklaratë zyrtare të dielën.

Për ta “mposhtur” këtë raport të mediave për trafikimin e fëmijëve dhe shfrytëzim ekonomik të fëmijëve, Komisioni i Senatit për Çështje të Grave dhe Zhvillimin e të Rinjve më 16 tetor do të nis një hetim publik rreth kësaj çështje.

Dëgjimi publik dyditor në Abuja do të adresojë çështjet siç janë: kush është i përfshirë në biznese ilegale, ku merren shtetasit Nigerian, përplasjet e agjentëve të sigurisë dhe shtrirja e agjencive vendore dhe të huaja kundër skllavërisë.

Çështjet e tjera përfshijnë përhapjen dhe gamën e lëndimeve të pësuar nga viktimat dhe kostoja e praktikave për Nigerinë” përfundon deklaratata.

SAPA (Shoqata e Shtypit në Afrikën e Jugut – AFP)

Procedurat e Veçanta të OKB-së për të Drejtat e Njeriut në lidhje me format më të këqija të punës së fëmijëve

Komisioni i OKB-së për të Drejtat e Njeriut, një organ politik, ka themeluar mekanizma të ndryshëm për të hetuar çështjet tematike dhe situatat në shtete. Këto procedura, gjithashtu, mund të përdoren në mënyrë efikase për të monitoruar veprimet në lidhje me format më të këqija të punës së fëmijëve nëpërmjet mandateve tematike në vijim:

- Raportuesi Special për shitjen e fëmijëve, prostitucionin e fëmijëve dhe pornografinë e fëmijëve
- Raportuesi Special për të drejtat në arsim
- Raportuesi Special për dhunën ndaj grave, shkaqet dhe pasojat e saj
- Raportuesi Special i Sekretarit të Përgjithshëm për ndikimin e konflikteve të armatosura të fëmijët
- Raportuesi Special për torturën
- Grupi Punues për zhdukjen e këtyre formave

Në ç'mënyrë Parlamentarët mund t'i përdorin dhe kontribuojnë me këto procedura të veçanta?

- Informatat apo ankesat për format më të këqija të punës së fëmijëve mund të dorëzohen në secilën procedurë të përmendur më lartë.
- Parlamentarët mund të kërkojnë intervenim nga procedura(t) relevante tematike në rast të identifikimit të formave më të këqija të punës së fëmijëve.
- Parlamentarët mund të inkurajojnë qeverinë e tyre që të bashkëpunojë me procedurat e veçanta, për shembull të bëjnë vizita në vend ngjarje dhe të shqyrtojnë kërkesat për informata apo ankesa urgjentë nga procedurat e veçanta.

Çfarë mund të bëni ju?

Sigurohuni nëse zyra e statistikave kombëtare apo ndonjë njësi tjetër qeveritare në vend është duke mbledhur informacion për punën e fëmijëve dhe, kryesisht, për format më të këqija të punës së fëmijëve.

Nëse nuk ka ende ndonjë përpjekje sistematike për mbledhjen dhe analizën e informacionit për këtë çështje:

- këmbëngulni që të dhënat e besueshme për shtrirjen dhe natyrën e punës së fëmijëve të jenë një kërkesë thelbësore për fillimin dhe monitorimin e një programi kombëtar për të eliminuar format më të këqija të punës së fëmijëve;
- këmbëngulni që të forcohet kapaciteti i zyrës së statistikave në vend ose i një agjencie qeveritare kompetente për mbledhjen dhe analizën e të dhënave në mënyrë të rregullt;
- sugjeroni që asistencë e ILO-së të qëndrojë në zhvillimin e një metodologjie për mbledhjen dhe analizën e të dhënave për këtë çështje dhe të zhvillojë kapacitetet e shërbimeve qeveritare për këtë qellim.

Nëse janë bërë përpjekje nga organet kompetente qeveritare për mbledhjen dhe analizën e informacionit për punën e fëmijëve në vend:

- sigurohuni që informacioni i mbledhur është i besueshëm dhe tërësor, si një bazë për formulimin dhe monitorimin e programeve për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve;
- sigurohuni që agjencia qeveritare përgjegjëse për përpilimin dhe monitorimin e këtyre programeve është përfshirë në zhvillimin e metodologjisë për mbledhjen e të dhënave dhe të analizës - duke përfshirë edhe shembuj anketimesh;
- sigurohuni nëse detyrimet e raportuara për shkollat, ndërmarrjet, agjencitë e zbatimit të ligjit janë pjesë e legjislacionit dhe e rregulloreve;
- sigurohuni që organizmat vendore, publike dhe private janë të përfshirë në përpjekjet për mbledhjen e të dhënave dhe për identifikimin e vendeve të punës së fëmijëve;
- këmbëngulni që mbledhja dhe analiza e të dhënave t'u bëhet e njohur organeve publike dhe private që janë përfshirë në përpjekje dhe në programe për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve, si dhe vetë parlamentit dhe publikut të gjerë;

Sugjeroni që të ngrihet një organ me përfaqësim të nivelit të lartë për ta pasur çështjen e punës së fëmijëve në shqyrtim dhe të kujdeset për përparimin në zbatimin e programeve kombëtarë për eliminimin e formave më të këqija të punës së fëmijëve.

Ky organ mund të jetë:

- një komitet parlamentar i qëndrueshëm;
- një komitet kombëtar me figura politike, deputët të parlamentit, përfaqësues të industrisë, sindikatave, OJQ-ve dhe shoqatave; prindërve;
- një komision kombëtar i të drejtave të njeriut;
- një Ombusmen ose një institucion kombëtar i pavarur me një mandat të veçantë për punën e fëmijëve ose të të drejtave të fëmijëve në përgjithësi.

Këmbëngulni që Parlamenti të ketë mundësinë për të diskutuar periodikisht për gjendjen e punës së fëmijëve në vend, të rishikojë efektshmërinë e programit kombëtar dhe të programeve për të luftuar format më të këqija të punës së fëmijëve dhe të vendose për masat e efektshmerisë së tyre.

Dhënia e burimeve financiare dhe njerëzore të nevojshme për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve

Përse?

Treguesit për llojet e programeve që duhet të ndërmerren janë dhënë në **Pyetjen 4 dhe në Masën 3** të këtij libri. Është e qartë së përmbytja e këtyre programeve mund të ndryshojë nga një vend në tjetrin. Por është e qartë që ato kërkojnë një **investim burimesh për fusha të ndryshme programesh** - zbatimi i ligjit, arsimit, shëndeti publik dhe shërbimet sociale - për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve në një periudhë relativisht të shkurtër.

Në një farë mënyre, fondet mund të gjenden nga burime joqeveritare dhe nga ndihma të huaja për programe. Por qeveria e një vendi duhet të përgatitet të marrë situatën në dorë dhe të japë **një pjesë të mirë të burimeve nga fondet publike**. Në fakt, sigurimi i fondeve nga burime private joqeveritare dhe nga donatorë ndërkombëtarë do jetë më i madh nëse qeveria demonstroi angazhimin e saj për programet duke bërë parashikimin e bashkërendimit të tyre në buxhetin kombëtar. Për arsyet e dhëna më parë në këtë libër, **investimi në programet për zhdukjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve duhet parë si një investim në zhvillimin e vendit**.

Për më tepër, parashikimi i burimeve njerëzore në formën e mësuesve, avokatëve, personelit të zbatimit të ligjit, administratorëve, punonjësve sociale të kualifikuar dhe të motivuar është po aq i rëndësishëm sa edhe parashikimi i burimeve financiare. Sigurisht, një pjesë e konsiderueshme e buxhetit për të luftuar format më të këqia të punës së fëmijëve ka nevojë të akordohet për kualifikimin e personelit në fusha dhe në disiplina të ndryshme.

Si?

Kërkesat ndaj burimeve financiare duhet të specifikohen kur janë vendosur programet e veprimit për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve. Programet e veprimit duhet të bëjnë të qartë:

Sa burime duhen zotuar

Është pjesë e procesit të programimit të sigurohemi që elementë të ndryshme të veprimit mbështesin njeri-tjetrin në një mënyrë të planifikuar, koherente dhe me kosto të efektshme. Për shembull, akordim i të gjitha fondeve për forcimin e agjencive për zbatimin e ligjit për mborjten e fëmijëve nga format më të rrezikshme dhe shfrytëzuese të punës nuk është me kosto të efektshme. Duhet që fondi të akordohet edhe për:

- **rehabilitimin e fëmijëve;**
- **dhënien e ndihmës konkrete për fëmijët dhe prindërit e tyre;**
- **bartjen e më shumë shkollave të përshtatshme;**
- **kualifikimin e më shumë mësuesve** e kështu me radhë.

Duhet pasur, gjithashtu, parasysh se, në përgjithësi, masat **parandaluese duket të jenë mënyrat me kosto më efektive** për të luftuar format më të këqia të punës së fëmijëve. Veprimet për të bindur fëmijët të qëndrojnë në shkollë dhe pajisja e tyre dhe prindërve të tyre me disa ndihma apo alternativa, duke përfshirë këtu edhe skemat ndihmëse me para, mund që më vonë të bëhen më pak të kushtueshme, më pak traumatike për të gjithë të interesuarit dhe më pak “të dëmshme” për fëmijët se sa masat “shëruese” — tërheqja, rehabilitimi dhe riintegrimi. Kjo nuk do të thotë që të mos bëhen parashikime për masat kuruese të cilat janë thelbësore. Por investime të mjaftueshme duhet të bëhen për masat parandaluese që në fillim, me qëllim që të ulët numri i fëmijëve që përfshihen në format më të këqia të punës së fëmijëve për një kohë të gjatë.

Cilat janë përparësitë

Sado e madhe qoftë vendosmëria dhe dëshira politike e autoriteteve publike për të luftuar format më të këqia të punës së fëmijëve, burimet që janë në dispozicion janë të kufizuara dhe kanë nevojë të përqendrohen në ato fusha veprim ku nevojat janë më të mëdha. Për shembull mund të jenë disa rajone ku dihet se fëmijët janë në rrezik të madh dhe ku nevojitet të bëhet një investim më i madh.

Nga vijnë burimet

A vijnë ato nga fondet publike, donacionet private, organizatat bamirëse, donatorë të huaj/ organizata ndërkombëtare? Në qoftë se ato vijnë nga fonde publike, a është bashkërenduar paraja në buxhetin ekzistues apo duhet të votohet dhënia e fondeve shtesë?

Nëse fondi pritet nga organizatat jo-qeveritare apo burime të huaja, sa siguri ka që do të sigurohet dhe se sa do të jetë?

Gjatë **monitorimit të rregullt** të zbatimit të programeve kombëtare (shih masën 4) pika të rëndësishme që duhen parë, janë:

- nëse fondet e parashikuara në program për një aktivitet të caktuar janë akorduar për të njëjtin qëllim që ishin parashikuar;
- nëse ato janë përdorur në mënyrë të efektshme **dhe me rendiment**; dhe
- nëse **objektivat dhe rezultatet e pritshme** janë arritur.

Në dritën e këtij vlerësimi, veprime konkrete nevojiten të ndërmerren përsa i përket fondeve, p.sh:

- **të akordohen më shumë para në një** veprimtari (sepse nuk ka pasur para të mjaftueshme ose fondet joqeveritare të pritura nuk kanë arritur);
- **të tërhiqen fondet nga një aktivitet** (sepse nuk ka ndikuar ose dëshmuar që nuk është prodhues);
- **të forcohet kontrolli për shpenzimet** (sepse nuk është përdorur me efektshmëri),

Cili është roli i parlamentarëve?

Sigurisht që parlamentarët kanë një rol të madh për të luajtur përsa i përket shpërndarjes **dhe shpenzimeve të fondeve publike**. Kur shqyrtohet një propozim i programit kombëtar për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve ose kur shqyrtohet buxheti kombëtar, ata duhet të shqyrtojnë nëse:

- fondet që propozohen t'i jepen programit në tërësi **janë në përputhje me objektivat ambicioze që kërkohen**;
- **ka një balancë** të përshtatshme ndërmjet përbërësve të ndryshëm të programit - p.sh. ndërmjet buxheteve për zbatimin e ligjit, arsimit, shërbimeve sociale, shërbimeve për njësinë zbatuese të punës së fëmijëve si dhe mbledhjes dhe analizës së të dhënave;
- meqenëse programi për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve ka të bëjë me buxhetet e një numri të madh departamentesh qeveritare, **të mos ketë publikime mes departamentëve**, por një njësi qendrore për zhvillimin dhe monitorimin e programit.

Si ruajtës të interesit publik, ata duhet të sigurohen se **paratë publike janë përdorur në mënyrë të efektshme**. Nëse nuk është e mundur nga parlamentarët të kontrollohet çdo linjë buxhetore, ata duhet të sigurohen që të kryhen kontrole financiare dhe se ekziston një mekanizëm mbikëqyrës i efektshëm,

Parlamentarët kanë më pak kontroll mbi thithjen e fondeve nga burime të tjera, por ata mund të përdorin ndikimin e tyre ndaj organizatave joqeveritare, me të cilat ata mund të kenë lidhje të ngushta - sikurse janë organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve, organizatat bamirëse dhe grupet fetare - me qëllim që të sigurohen që ata marrin pjesë aktive në programet kombëtare dhe ndihmojnë me para të gatshme apo forma tjera.

Çfarë mund të bëni ju?

Sigurohuni që buxheti kombëtar dhe/ose programi kombëtar apo programe për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve, kur paraqiten në Parlament parashikojnë fonde të mjaftueshme jashtë fondeve publike që t'i japin mundësi programit të arrijë objektivat e veta.

Nëse ju nuk jeni të kënaqur me fondet e parashikuara, sugjeroni se si mund të rriten ato për programin - ose duke rritur të gjithë nivelin e buxhetit ose duke thjeshtuar shpenzimet e gjërave që nuk lidhen me punën e fëmijëve dhe që, sipas jush nuk janë parësore.

Kur e shqyrtoni buxhetin me detaje, mendoni nëse akordimi i fondeve të propozuar është ndarë drejtë, për shembull:

- Ndërmjet departamenteve **dhe degëve të ndryshme të qeverisë** të cilat janë përfshirë në program: gjyqësori, agjencitë për zbatimin e ligjit, ministria e punës, e drejtësisë, e arsimit, e shëndetësisë, e çështjeve sociale, zyra e statistikave etj. A ka ministria apo njësisia qendrore përgjegjëse për administrimin dhe monitorimin e programit fonde të përshtatshme për të bërë punën e saj siç duhet?
- Ndërmjet **pushtetit vendor dhe qendrorë**
- Ndërmjet **rajoneve**. A janë shpërndarë fondet në mënyrë proporcionale në rajonet ku fëmijët janë më në rrezik, aty ky është e ditur që ka përqendrim të industrisë apo në vende ku praktikohen format më të këqia të punës së fëmijëve apo edhe në rajone kufitare ku fëmijët rrezikojnë të trafikohen?
- Ndërmjet **përbërësve të ndryshëm të programit** - p.sh. zbatimi i ligjit; tërheqja e fëmijëve nga format më të këqia të punës së fëmijëve; rehabilitimi dhe riintegrimi i fëmijëve në shoqëri; forcimi dhe përmirësimi i sistemit shkollor; dhënia e ndihmave, e shërbimeve sociale për fëmijët dhe për familjet e tyre. A i është vënë theksi **masave parandaluese?**
- Ndërmjet **linjave të shpenzimeve**. Për shembull, brenda buxhetit të dhënë për arsimin, a është vënë theksi në rekrutimin dhe kualifikimin e mësuesve; në përmirësimin e kurrikulës së arsimit të tërëveçar me qëllim që ta bëjnë atë më të përshtatshëm ndaj nevojave të fëmijëve në rrezik dhe të fëmijëve të tërhequr nga format më të këqia të punës së fëmijëve; në dhënien e teksteve shkollore dhe vakteve të ngrënies falas fëmijëve? A janë parashikuar mjaftueshëm fondet për pagat e mësuesve meqenëse janë faktorë të rëndësishëm për motivimin e mësuesve dhe ndikojnë në cilësinë e arsimit që ata parashikojnë?

Sigurohuni nëse ka një parashikim të mjaftueshëm fondesh për kualifikimin dhe sensibilizimin e personelit - mësues, gjykatës, police, inspektorë të punës, punës sociale etj. —për mënyrën se si t'i trajtojnë çështjet e punës së fëmijëve. →

Sigurohuni që ekziston një sistem për monitorimin financiar, për kontrollin dhe vlerësimin e programit:

- ushtroni presion për krijimin e një makinerie, nëse nuk ekziston ende, për t' u siguruar që fondet publike të akorduara janë përdorur me efektshmërinë më të lartë dhe për qëllimin për të cilin u dakorduan, duke përfshirë edhe riakordimin e fondeve të tjera nëse është e nevojshme;
- sigurohuni që aktivitetet e financuara nga fondet publike nuk kanë dublim por janë plotësuese të aktiviteteve të OJQ-ve dhe të organizatave të tjera të shoqërisë civile;
- bëni presion për një debat të plotë në parlament lidhur me përparimin në zbatimin e programit.

Përdorni ndikimin që ju keni në organizatat joqeveritare, duke përfshirë edhe organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve organizatat bamirëse dhe fetare për t' i bindur ato të marrin pjesë dhe të mbështesin programin si dhe të bashkëveprojnë veprimtaritë e tyre dhe të qeverisë në mbështetje të fëmijëve që punojnë.

Mobilizimi i opinionit publik dhe krijimi i aleancave për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve

Përse?

Pa një mbështetje të gjerë popullore dhe pa shtytjen e forcave kryesore politike, ekonomike dhe sociale në shoqëri, autoritetet publike mund të përparojnë pak drejt synimeve për eliminimin e plotë të formave më të këqia të punës së fëmijëve. Në shumë vende të botës sigurimi i një mbështetjeje të tillë është një betejë e vërtetë. Një pjesë e madhe e opinionit publik ende mendon që:

- **nuk ka asgjë të keqe që fëmijët të jenë të përfshirë në punë- edhe në kushte shpërdoruese dhe të rrezikshme** — sepse kështu ka ndodhur përherë dhe se puna është e mirë për fëmijët dhe për familjet e tyre;
- **nuk mund të bëhet asgjë për këtë.** Edhe pse fëmijët punojnë në kushte të vështira, johigjienike, jonjerëzore, kjo është menduar të jetë një alternativë përderisa fëmijët duhet të punojnë për veten dhe për familjet e tyre.

Përderisa ekzistojnë ndjenja të tilla, shumë pak mund të arrihet të bëhet. Si një kusht paraprak për suksesin, është thelbësore të mobilizohet opinionimi i gjerë publik kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve dhe të krijohen aleanca të gjera forcash në shoqëri nëpërmjet programeve të veprimit për t'i luftuar ato.

Si?

Zhvillimi i një strategjie komunikimi

Për mobilizimin e opinionit të gjerë publik kërkohet një strategji komunikimi për të bindur të gjitha shtresat e popullsisë që:

- angazhimi i fëmijëve në punë që i ekspozon ata ndaj formave më të rrezikshme dhe të papranueshme të abuzimit dhe të shfrytëzimit është moralisht i padrejtë dhe **një akt kriminal i dënuar me ligj**;

“Parlamentarët nga Afrika Veriore, Perëndimore dhe Qendrore kanë kërkuar nga qeveritë dhe bashkësia ndërkombëtare që të mbështesin, respektojnë dhe promovojnë të drejtat e fëmijëve në një apel të cilin e kanë nxjerrur në fund të një konference tre-ditore në kryeqytetin Mauritanias, Nouakchott.

Apeli “Nouakchott” u bën thirrje qeverive që të mbrojnë fëmijët duke ratifikuar dhe zbatuar marrëveshjet ndërkombëtare, përfshirë Konventën e OKB-së për të Drejtat e Njeriut dhe Kartën Afrikane mbi të Drejtat dhe Mirëqenien e Fëmijës. Ligjvënësit gjithashtu u kanë bërë thirrje qeverive të miratojnë masa të reja politike dhe buxhetore në mënyrë që të plotësohen nevojat themelore të fëmijëve në fusha të tilla si arsimi, kujdesi shëndetësor dhe të ushqyerit.

Parlamentarët i përshkruan epideminë HIV/AIDS, dhe përdorimin e fëmijëve si luftëtarë si dhe çështjet e ndërlidhura me varfërinë si pengesat kryesore që duhet të tejkalohen. Ata i bënë thirrje komunitetit ndërkombëtar dhe shoqërisë civile që të jenë lojtarë më aktiv në promovimin dhe mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve.”

Burimi: Zyra e OKB-së për Koordinimin e Çështjeve Humanitare, IRIN reliefweb, <http://www.reliefweb.int/IRIN/wa/countrystories/other/20010411a.phtml>

- këto forma të punës së fëmijëve përbëjnë **një dhunim të të drejtave të njeriut**; ato janë dënuar nga komuniteti ndërkombëtar;
- ato **nuk mund të justifikohen** duke menduar se kanë ekzistuar gjithmonë;
- përfshirja e fëmijëve që në moshë të vogël në praktika të tilla çnjerëzore do të thotë që ata, **familjet dhe fëmijët e tyre janë të dënuar të bëjnë një jetë ne varfëri**;
- dëmi i shkaktuar shëndetit të tyre fizik dhe mendor është **i pariparueshëm**. Me pak arsim apo pa të, ata **nuk janë në gjendje** të fitojnë aftësitë dhe përvojën që do t'i nevojitet **për të shpëtuar nga** varfëria ose të ndihmojnë familjet dhe komunitetin e tyre;
- një komunitet dhe vend që toleron forma të tilla çnjerëzore të punës së fëmijëve **nuk ka të ardhme**; e ardhmja e zhvillimit, rritjes dhe begatisë së tyre varet nga **mënyra se si trajtohen fëmijët e tyre**, si dhe nga mundësitë që u jepet atyre për t'u rritur si adoleshentë të shëndetshëm dhe produktiv;
- është e mundur t'u jepet fund formave më të këqia të punës së fëmijëve (dhe, mundësisht, të gjitha formave të punës së fëmijëve) **pa i privuar fëmijët e varfër dhe familjet e tyre nga mënyrat e mbijetesës**;
- nuk **ka argument ekonomik** të justifikojë format më të këqia të punës së fëmijëve. Ndërmarrjet ende mund të konkurrojnë në tregjet kombëtare dhe ndërkombëtare edhe pa përdorur këto forma të punës së fëmijëve;
- programet e ideuara për të mbajtur fëmijët në shkollë dhe për t'i tërhequr ata nga format më të këqia të punës së fëmijëve janë **një investim për të ardhmen**;
- **konsumatorët ngulin këmbë gjithnjë e më shumë** që mallrat që ata blejnë të mos prodhohen nga fëmijë që punojnë kryesisht në kushte të rrezikshme dhe shfrytëzuese;

- **veprimet duhet të ndërmerren tani;** nuk duhet të pritet dhe nevojitet bashkëpunimi dhe solidariteti i gjithsecilit

Këto mesazhe duhet të përcillen te të gjitha rajonet dhe shtresat e komunitetit nëpërmjet - gazetave, radios, televizionit, posterave, mbledhjeve publike, teatrit etj. - dhe në të gjitha gjuhët dhe dialektet e përdorura në vend. Këto mesazhe duhet të përcillen jo vetëm nga ministra, nga punonjës civil ose politikanë, por edhe nga punëdhënës, industrialistë sindikata, OJQ të çdo lloji, grupe fetare dhe organizata bamirësie, grupe komunitare, familje dhe vetë fëmijët. Ndikimi në opinionin publik do të jetë mjaft i madh nëse njerëz ose grupe që **përfaqësojnë pikëpamje të gjera politike, interesa ekonomike, besime fetare dhe shqetësime shoqërore të të gjitha niveleve do të marrin pjesë në fushatën për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve dhe mbështetjen e të drejtave të fëmijëve.**

Krijimi i një koalicioni të gjerë

Krijimi i një koalicioni të gjerë ndërmjet grupeve me interesa të ndryshme është **qelësi i suksesit**. Autoritetet publike duhet t'i konsultojnë ata, t'i përfshijnë në planifikim dhe ndërmarrjen e veprimeve, si dhe t'i kenë ata partnerë të plotë në programet për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Programi që është konsideruar të jetë punë e një grupi burokratësh, me pak njohje dhe mirëkuptim të realitetit do të ketë pak mundësi për të pasur mbështetjen dhe bashkëpunimin e të gjithë popullsisë në tërësi.

Cili është roli i parlamentarëve?

Si përfaqësues të popullit, parlamentarët duhet të dëgjojnë dhe të kuptojnë shqetësimet e popullit. Ata duhet të dinë dhe të kuptojnë, p.sh. se pse prindërit e shohin të nevojshme të dërgojnë fëmijët e tyre në punë, pse sistemi arsimor nuk i mban fëmijët në shkollë dhe pse punëdhënësit i punësojnë fëmijët. Në të njëjtën kohë, duhet vënë interesat e gjera mbi të gjitha dhe të kërkojnë nxitjen e zhvillimit dhe të mirëqenies së vendit.

Ata janë liderë të opinionit të gjerë publik. Ata mund të luajnë një rol të rëndësishëm në ndërgjegjësimin për nevojën e luftës kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve dhe të promovojnë të drejtat e fëmijëve. Ata dine se çfarë argumentesh të përdorin dhe çfarë politikash dhe programesh të nxisin me qëllim që të përballojnë rezistencën për zhdukjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Si anëtarë të parlamenteve të tyre kombëtare, ata mund të nxisin mbështetjen e **partive të ndryshme politike** për një fushatë të gjerë për dhënien fund formave më të këqia të abuzimit dhe të shfrytëzimit të fëmijëve dhe të bëjnë presion në qeveritë lidhur me këtë problem. Ata mund të nxitin krijimin, mbështetjen dhe pjesëmarrjen në çështjen e punës së fëmijëve edhe të aleancave ndërpartiake për të sjellë çështjet e punës së fëmijëve në vëmendjen e parlamentit, të qeverisë dhe opinionit publik. Duke qenë figura me ndikim publik, ata mund të luajnë një rol të rëndësishëm për nxitjen e mbështetjes dhe të pjesëmarrjes së grupeve të interesuara, si të organizatave të punëdhënësve, sindikatave dhe të OJQ-ve në fushatat për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.

“ Konferenca dënon thellë regjistrimin dhe rekrutimin e fëmijëve në forcat e armatosura ose në grupet e armatosura ... si një dhunim të të drejtave njerëzorë themelore ”.

Bashkimi Ndërparlamentar, Konferenca e 99-të, Shtator 1996.

Kutia 45

Mobilizimi social nga parlamentarët

REKOMANDIMI 1336 (1997) për luftimin e shfrytëzimit të punës së fëmijëve si çështje me prioritet, i miratuar nga Asambleja Parlamentare e Këshillit të Evropës më 26 korrik 1997 (fragment)

2. Llojet e punës së fëmijëve përfshijnë një spektër që fillon nga aktivitetet plotësisht të dobishme për shëndetin dhe zhvillimin e fëmijës në një anë e deri të shfrytëzimi i madh në anën tjetër. Prioritet duhet t'i jepet ndalimit të menjëhershëm të formave më të patolerueshme të punës së fëmijëve – sklavërisë dhe praktikave të ngjashme me sklavërinë, punës së detyruar, duke përfshirë edhe punën për shkak të varësisë së një borxhi dhe robërisë, përdorimit të fëmijëve për prostitucion, pornografi dhe tregtisë me drogë dhe punësimit të tyre në çdo lloj të punës që mund të rrezikoj jetën, sigurinë apo moralin e tyre. Duhet të ekzistojë një mbrojtje e veçantë për vajza dhe ndalim i plotë i punës nga personat e rinj.
4. Arsimi ka një rol të rëndësishëm si në promovimin po ashtu edhe parandalimin e punës së fëmijëve. Arsimi i pakapshëm apo jo i duhur mund t'i shtyj fëmijët të punojnë para kohe. Anasjelltas, arsimi që ofron shkathtësi për punësim të ardhshëm do t'i inkurajoj fëmijët të qëndrojnë në shkollë dhe në këtë mënyrë i zvogëlon format më të ashpra të shfrytëzimit. Shumë fëmijë i kombinojnë shkollën dhe punën pavarësisht vështirësive që ballafaqohen. Është e nevojshme të ofrohet arsim relevant dhe fleksibil për fëmijët të cilët punojnë. Të gjithë fëmijët duhet të përfitojnë nga arsimi falas dhe i duhur, që ndër të tjera, do t'u mundësoj atyre të fitojnë punësim produktivë.
8. Puna e fëmijëve në Evropë dokumentohet në mënyrë të pamjaftueshme. Hapi i parë do të ishte që në mënyrë të duhur të definohej çështjet me prioritet të punës së fëmijëve në çdo shtet të Evropës dhe të identifikohen problemet me prioritet për të vepruar nëpërmjet vlerësimit të duhur. ILO-ja ofron ekspertizë në metodologjinë e shpejtë të vlerësimit për ato vlerësime, të cilat mund të formojnë hapin e parë rreth punës së fëmijëve brenda strategjisë Evropiane për fëmijë. →

14. Prandaj Asambleja i rekomandon Komisionit të Ministrave t'i bëjë thirrje të gjitha shteteve anëtare që ta luftojnë vendosmërisht shfrytëzimin ekonomik të fëmijëve në Evropë duke:
- (i) Miratuar politikë të qartë kombëtare dhe program me kohë të përcaktuar të veprimit për atë qëllim, e cila duhet të jetë gjithëpërfshirëse, koherente dhe e koordinuar, ndërdisiplinore dhe parandaluese dhe duke i ndarë burimet e nevojshme për të;
 - (ii) Për të ndërmarrë hulumtime sistematike dhe të orientuara në të gjitha vendet në lidhje me punën e fëmijëve;
 - (iii) Për të shqyrtuar legjislacionin kombëtar që të jetë në dobi të mbrojtjes së fëmijëve dhe posaçërisht të jetë në përputhje me standardet sociale të vendosura nga Këshilli Evropian, Konventa e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijëve dhe Konventave relevante të ILO-së posaçërisht Konventës për caktimin e Moshës Minimale për Punë;
 - (iv) Për të përmirësuar efikasitetin e shërbimeve të punës dhe shërbimeve të inspektimeve të shkollave;
 - (v) Për përfshirje dhe konsultime të ngushta për të gjithë palët e interesuara siç janë sindikatat e punës, punëdhënësit, organizatat jo qeveritare, vet fëmijët dhe partnerët e tyre;
 - (vi) Për rritjen e ndërgjegjësimit në shoqëri si tërësi e ndikimit të punës së parakohshme të fëmijëve dhe duke i edukuar klientët rreth të drejtave themelore të punës gjersa blejnë produkte.
15. Asambleja, gjithashtu, i bënë thirrje Komisionit të Ministrave të demonstrojë në nivel Evropian politikat për luftimin e shfrytëzimit ekonomik të fëmijëve:
- (i) Si pasuese e strategjisë Evropiane për fëmijë, duke i dhënë prioritet gjërave në vijim:
 - a. Një vlerësim nga çdo shtet anëtarë për situatën e punës së fëmijëve në mënyrë që të identifikohen format më të patolerueshme të saj, analiza e shkaqeve dhe caktimi i propozimeve me të cilat këto forma të shfrytëzimit mund të kontrollohen më së miri;
 - b. Përcaktimi i politikave gjithëpërfshirëse Evropiane për punën e fëmijëve, marrja në konsideratë e standardeve sociale të vendosura nga Këshilli i Evropës dhe në mënyrë që të përputhen me to, në bashkëpunim me ILO-në, UNICEF-in, organizatat relevante jo qeveritare dhe partnerët social dhe në konsultim me fëmijët të cilët punojnë për tu siguruar se këndvështrimet e tyre merren në konsideratë;
 - (ii) Duke zhvilluar programet e bashkëpunimit teknik dhe ndihmës, në veçanti shtetet anëtare të Evropës qendrore dhe lindore, në mënyrë që të përpilohet dhe përmirësohet legjislacioni kombëtar dhe politikat dhe të organizohet apo fuqizohet sistemi inspektues i punës;
 - (iii) Duke i pyetur rregullisht shtetet anëtare ta shqyrtojnë legjislacionin e tyre në mënyrë që ta ratifikojnë Kartën Sociale Evropiane dhe Kartën e korrigjuar të Këshillit të Evropës gjithashtu edhe Protokollin Plotësues për një sistem të mbledhjes së ankesave për t'iu dhënë të drejtë kërkesave të organizatave jo qeveritare dhe shoqatave për mbrojtjen e fëmijëve në rast të mospajtimit. →

REZOLUTA 1215 (2000), e miratuar nga Asambleja Parlamentare e Këshillit Evropian më 7 prill 2000- Kampanja kundër angazhimit të fëmijëve në ushtri dhe pjesëmarrjes së tyre në konfliktet e armatosura (fragment)

2. Në botën moderne fëmijët janë të përfshirë në konflikte të armatosura në rreth 50 shtete; ata më shpesh janë viktimë të konflikteve të armatosura por ndonjëherë janë edhe luftëtarë të angazhuar apo rekrutuar duke i injoruar të drejtat e tyre, integritetin fizik dhe jetën e tyre...
4. Është detyra e anëtarëve të Këshillit të Evropës të reagojnë nëse nuk dëshirojnë që barbarizmi t'i pushtojë shoqëritë e tyre dhe të humbin vlerat themelore të përbashkëta. Komuniteti ndërkombëtar nuk mund të pres për një konsensus hipotetik për t'i dhënë fund tregtisë me armë; ato duhet të përgjigjen duke e shpallur joligjore angazhimin me dhunë të fëmijëve nën moshën 18 në forcat ushtarake, në të njëjtën mënyrë siç janë ndaluar minat kundër njeriut.
8. Asambleja, gjithashtu, nxit shtetet anëtare të Këshillit të Evropës dhe shtetet që e gëzojnë statusin e Vrojtuesit në Këshillin e Evropës që:
 - (i) Të lejojnë dhe të mundësojnë, çdo herë dhe gjithmonë, qasje për ndihmë humanitare për popullsinë civile në rast të konfliktit të armatosur duke marrë në konsideratë të veçantë nevojat e fëmijëve;
 - (ii) T'i jap prioritet mbrojtjes së fëmijëve në proceset e rivendosjes së paqes dhe në programet e bashkëpunimit pas luftës, qofshin ato bilaterale apo multilaterale apo të ndërmarra nga organizatat ndërkombëtare.
9. Asambleja i bënë thirrje shteteve që kanë nënshkruar dhe ratifikuar Konventën e Kombeve të Bashkuara për të Drejtat e Fëmijëve të vitit 1989 që të përpilojnë politika që ndihmojnë zhvillimin e shteteve ku ka konflikte, në mënyrë që:
 - (i) Të ndalohet rekrutimi i fëmijëve në forcat ushtarake dhe të demobilizoj ata të cilët tashmë janë angazhuar;
 - (ii) Të siguroj që të ndërmerren masat për rehabilitimin fizik, psikologjik dhe social për fëmijët në fjalë;
 - (iii) Të kujdeset për ri-integrimin e tyre në jetën civile dhe posaçërisht në sistemin e përshtatshëm arsimor.

REZOLUTA e miratuar nga Konferenca e 98 Ndër-Parlamentare (Kajro, 15 shtator 1997) – Punësimi në Botën e Globalizimit (fragment)

Konferenca e 98 Ndër-Parlamentare,

...

Puna e Fëmijëve

20. *U bën thirrje* Shteteve të njohin të drejtat e të gjithë fëmijëve, edhe djemve edhe vajzave, për arsimim themelor, për mbrojtjen e tyre nga çdo punë që mund të jetë e rrezikshme apo që ndërhyt në arsimim në mënyrë që t'i respektojë zhvillimin e tyre dhe përmirësojë mundësitë e tyre të punësimit si persona të rritur, duke e rritur të ardhmen e tyre dhe të ardhmen e ekonomisë së shteteve.
21. *Gjithashtu u bën thirrje* shteteve të zvogëlojnë punën e fëmijëve nëpërmjet strategjive gjithëpërfshirëse të zhvillimit, nëpërmjet arsimit primar të detyrueshëm për djem dhe vajza duke përfshirë investime të rëndësishme në arsim; rritjes së pjesëmarrjes së grave në zhvillimin ekonomik; krijimin e burimeve apo të ardhurave alternative nëpërmjet →

zhvillimit të sektorit privat dhe përfshirje më e madhe të shoqërisë civile dhe qeverisë vendore; në mënyrë që të ofrohen alternativa ekonomike të zbatueshme për familjet e varfra të cilat varen nga kontributi i punës së fëmijëve për ekzistencën e tyre;

22. *Rekomandon që* legjislacioni, që ndalon çdo formë të rrëmbimit apo shfrytëzimit të fëmijëve dhe përdorimit të punës së fëmijëve në punë të rrezikshme, posaçërisht mbrojtjen e fëmijëve ndaj shfrytëzimit seksual, punës së detyruar dhe formave tjera të skllavërisë, të miratohet sa më shpejtë që është e mundur dhe të zbatohet në mënyrë efikase së paku nga shtetet pjesëmarrëse në Unionin Ndër-Parlamentar;

23. *U bënë thirrje* shteteve të ofrojnë mbrojtje të gjerë legjislative duke përfshirë ligjet kombëtare për punën e fëmijëve që përputhen me shpirtin dhe letrën e Konventës së KB-së për të Drejtat e Fëmijëve (Neni:7) dhe konventave relevante të ILO-së dhe në veçanti të siguroj se të gjithë fëmijët të regjistrohen kur lindin dhe tu prezantohet punëdhënësve dhe inspektorëve të punës prova mbi moshën e çdo fëmije.

REZULTATA e miratuar nga Konferenca e 98 Ndër-Parlamentare (Kajro 15 shtator 1997) – Nevoja për Eliminimin e Shfrytëzimit Ekonomik dhe të gjitha formave të shfrytëzimit seksual të fëmijëve si dhe për themelimin e ligjeve unike për ndalimin e shkeljeve të të drejtave humane të fëmijëve (fragment)

Konferenca e 98 Ndër-Parlamentare,

E shqetësuar thellësisht se shumë fëmijë në mbarë botën vazhdojnë të pësojnë abuzime të drejtave të tyre si rezultat i shfrytëzimit të tyre për punë, trafikimit të fëmijëve, shfrytëzimit seksual dhe varfërisë,

...

u Rekomandon të gjitha shteteve të ndajnë fonde të mjaftueshme për kampanja parandaluese dhe edukative me qëllim të luftimit të prostitucionit dhe abuzimit seksual;

Nxit të gjitha shtetet të prezantojnë apo fuqizojnë legjislacionin për mbrojtjen e fëmijëve dhe të ndalojnë shfrytëzimin ekonomik seksual të fëmijëve, i cili synon në veçanti furnizuesit të shërbimeve, klientët apo ndërmjetësuesit e prostitucionit të fëmijëve, trafikimit të fëmijëve dhe pornografisë së fëmijëve si dhe shpërndarjes së pornografisë së fëmijëve nëpërmjet mjeteve elektronike siç është interneti;

Fuqishëm rekomandon që të gjitha shtetet të themelojnë autoritete të zbatimit të ligjit në mënyrë që t'i përgjigjen rritjes trans-nacionale të shfrytëzimit ekonomik seksual të fëmijëve.

Çfarë mund të bëni ju?

Bindini udhëheqësit e partisë suaj si dhe anëtarët e partive të tjera të formojnë një aleancë ndërpartiake në parlament në mbështetje të veprimit për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve:

- duke stimuluar debatin në parlament;
- duke bërë presion në qeveri për të ratifikuar Konventen Nr. 182 të ILO-së, si dhe për të përshtatur dhe për të zbatuar një program veprimi nëse nuk ka filluar ende;
- duke siguruar që ky program ka përparësinë dhe angazhimin e nevojshëm nga fondet publike,
- duke siguruar që programi ka arritje.

Merrni pjesë në fushata për të mobilizuar opinionin publik kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve:

- duke mbajtur fjalime publike për këtë çështje;
- duke marrë pjesë në debate publike në televizion, në radio ose në mbledhje;
- duke marrë pjesë ose duke formuar grupe për çështjen e punës së fëmijëve brenda parlamentit ose në bashkëpunim me të tjerë;
- duke shkruar artikuj në gazeta.

Jepni mbështetjen tuaj në përpjekjet vendore për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve në zonën tuaj zgjedhore ose zona të tjera të vendit:

- duke vizituar programet dhe projektet për parandalimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve ose për rehabilitimin dhe integrimin e fëmijëve të tërhequr nga puna e fëmijëve;
- duke vizituar shkollat vendore për të nxitur përpjekjet e mësuesve që të bindin fëmijët dhe prindërit e tyre për rreziqet e punës së fëmijëve, kryesisht, të formave më të këqia;
- duke vizituar komunitetet vendore dhe familjet e fëmijëve që janë tërhequra nga format më të këqia të punës së fëmijëve;
- duke vizituar OJQ-të vendore, organizatat e punëdhënësve dhe sindikatat që marrin pjesë aktive në masat për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve; dhe
- duke shkruar artikuj, duke mbajtur fjalime për atë që ju keni mësuar nga këto kontakte.

Bindini organizatat që nuk janë ende aktive në këtë fushë, që të mbështesin dhe të marrin pjesë në masat dhe në programet për të luftuar format më të këqia të punës së fëmijëve -p.sh. sindikatat, organizatat e punëdhënësve.

Promovimi i bashkëpunimit ndërkombëtar për të ndaluar dhe për të eliminuar format më të këqia të punës së fëmijëve

Përse?

Puna e fëmijëve po bëhet një problem ndërkombëtar, për dy arsye:

- Disa forma të veçanta të shfrytëzimit të fëmijëve kanë **përmasa ndërkombëtare** - shitja dhe trafikimi i fëmijëve përmes kufijve kombëtar për prostitucion, pornografi ose për shërbim shtëpiak, si dhe numri në rritje i rasteve të përdorimit të fëmijëve nga turistë të huaj. Për të luftuar këto probleme në mënyrë të efektshme duhet një përpjekje e madhe e bashkëpunimit ndërkombëtar.
- Njerëzit kudo në botë kujtohen, herë pas here, me anë të gazetave dhe të televizionit për kushtet në të cilat disa fëmijë punojnë në vende të varfëra dhe paralajmërohen se mallrat që blejnë ata nga këto vende nuk duhet të jenë prodhuar nga puna e fëmijëve.

Globalizimi dhe mënyrat moderne të komunikimit e kanë bërë eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve **një çështje kryesore në programin e komunitetit** ndërkombëtar. Është vlerësuar gjithmonë një përpjekje thelbësore e solidaritetit ndërkombëtar për të ndihmuar vendet e varfëra në trajtimin e shkaqeve të rrethit vicioz të varfërisë që çojnë në punën e fëmijëve dhe që, në fakt, shkaktojnë po varfëri.

Së fundi, duhet theksuar se vendet që kanë ratifikuar Konventen Nr. 182 të ILO-së për format më të këqia të punës së fëmijëve janë **zotuar të bashkëveprojnë me njëra-tjetrën në këtë fushë**.

Neni 8 i kësaj Konvente thekson:

“Anëtarët, sipas rastit, ndërmarrin hapa për të ndihmuar njëri-tjetrin në zbatimin e dispozitave të kësaj Konvente, nëpërmjet bashkëpunimit në të mirë dhe/ose ndihmës ndërkombëtare, duke përfshirë mbështetje për zhvillimin ekonomik e social, programe për çrrënjosjen e varfërisë dhe arsimimin universal”

Si?

Bashkëpunim ndërmjet autoriteteve juridike dhe agjencive të zbatimit të ligjit të vendeve të ndryshme kërkohet shumë me qëllim që të marrin dhe të shkëmbejnë informacione mbi shkeljet kriminale të bëra kundër fëmijëve dhe të ndihmojnë njeri-tjetrin për të zbuluar dhe dënuar ata që janë përfshirë në shitjen dhe trafikimin e fëmijëve, në prostitucionin e fëmijëve dhe në pornografi.

Bashkëpunim ndërkombëtar me natyrë të gjerë kërkohet për të mobilizuar burimet në ndihmë të programeve që synojnë eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve. Kjo mbështetje duhet të integrohet në programet kombëtare që përmbajnë masat parandaluese dhe kuruese për t'i dhënë fund formave më të këqia të punës së fëmijëve dhe duhet t'i ndihmoj vendet pritëse t'i trajtojnë çështjet afatgjata të zhvillimit që lidhen me çështjen e punës së fëmijëve – shkollimin joadekuat, si dhe varfërinë e familjeve të fëmijëve. Mbështetja ndërkombëtare mund të jetë me rëndësi të veçantë për të siguruar angazhimin e vazhdueshëm të qeverive dhe të opinionit publik për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve brenda një kohe relativisht të shkurtër.

Cili është roli i parlamentarëve?

Parlamentarët duhet të sigurohen se qeveritë e tyre marrin pjesë plotësisht në përpjekjet ndërkombëtare - duke bashkëpunuar me vende të tjera lidhur me veprat kriminale kundër fëmijëve dhe duke mobilizuar mbështetjen ndërkombëtare për programet kombëtare për zhdukjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve. Ata duhet të vendosin, gjithashtu, kontakte me parlamentarë në vende të tjera për të forcuar bashkëpunimin e dyanshëm dhe shumanshëm, për të shkëmbyer përvojë dhe për të ndihmuar njeri-tjetrin për të përballuar probleme të përbashkëta. Së fundi, ata mund të japin mbështetjen e tyre politike për punën e organizatave ndërkombëtare të cilat janë aktive në mbrojtjen e të drejtave të fëmijëve, si dhe në mobilizimin e bashkëpunimit ndërkombëtar për t'i mbështetur ato, dhe të sigurohen që qeveritë e tyre japin mbështetje financiare adekuatë për këto organizata.

Çfarë mund të bëni ju?

Sigurohuni nëse ka një bashkëpunim ndërmjet autoriteteve të zbatimit të ligjit në vendin tuaj dhe atyre të vendeve të tjera që kanë të bëjnë me veprat penale ndërkufitare që përfshijnë fëmijë, kryesisht për të luftuar trafikimin e fëmijëve, prostitucionin e fëmijëve, përdorimin e fëmijëve për pornografi (edhe në internet), si dhe turizmin seksual të fëmijëve.

Sigurohuni nëse ky bashkëveprim me autoritete të tjera të zbatimit të ligjit mbulon bashkëpunimin për identifikimin, arrestimin dhe ndjekjen e fajtorëve.

Nëse ju nuk jeni të kënaqur që gjerat janë kështu, ngulni këmbë që një bashkëpunim i tillë të forcohet.

Sigurohuni nëse, sipas legjislacionit të vendi tuaj, qytetarë të vendit tuaj që janë të përfshirë në shfrytëzimin seksual të fëmijëve në vende të tjera mund të ndëshkohen dhe, në fakt, janë ndëshkuar sipas ligjeve tuaja kombëtare.

Vendosni kontakte me parlamentarë në vende të tjera me qëllim që:

- të shkëmbeni përvojë lidhur me masat e suksesshme dhe më pak të suksesshme për të luftuar format më të këqia të punës së fëmijëve;
- të diskutoni mundësitë e bashkëpunimit dyanshëm dhe shumanshëm për të luftuar këto forma të punës së fëmijëve.

Kujdesuni nëse ndihma që vendi juaj jep apo merr nga vende të tjera për zhvillimin e përgjithshëm ekonomik dhe shoqëror dhe për zbutjen e varfërisë përdorët për eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijëve.

Sigurohuni nëse vendi juaj merr pjesë në Programin Ndërkombëtar të ILO-së për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC) si përfitues ose si donator i këtij programi.

Nëse nuk bëhet fjalë për një rast të tillë, pyesni përse jo.

Bëni deklaratat publike në parlament dhe në vend duke theksuar nevojën e bashkëpunimit ndërkombëtar kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve si dhe për bashkëpunim me organizatat ndërkombëtare aktive në këtë fushë, si ILO dhe UNICEF.

Materiale Referimi

Konventa për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, 1999 (Nr. 182)

Konventa lidhur me ndalimin dhe eliminimin e menjëhershëm të formave më të këqia të punës së fëmijës

Konferenca e përgjithshme e Organizatës Ndërkombëtare të Punës,

E mbledhur në Gjenevë nga Organi Drejtues i Zyrës Ndërkombëtare të Punës dhe duke zhvilluar Sesionin e saj të 87-të me 1 qershor 1999, dhe

Duke pasur parasysh nevojën e adoptimit të instrumenteve të reja për ndalimin e efektshëm të formave më të këqia të punës së fëmijës, si përparësi kryesore për veprim kombëtar dhe ndërkombëtar, përfshirë bashkëpunimin dhe ndihmesën ndërkombëtare, për të plotësuar Konventen dhe Rekomandimin lidhur me Moshën Minimale për pranimin në punësim, 1973 të cilat mbetën instrumentet themelore për arritjen e heqjes së plotë të punës së fëmijës, dhe

Duke pasur parasysh se eliminimi i efektshëm i formave më të këqia të punës së fëmijës kërkon veprim të menjëhershëm dhe gjithë përfshirës, duke pasur parasysh rëndësinë e arsimimit bazë dhe nevojën për të hequr fëmijët përkatës nga puna dhe për të siguruar riaftësimin dhe riintegrimin e tyre shoqëror duke synuar nevojat e familjeve të tyre, dhe

Duke kujtuar rezolutën mbi eliminimin e punës së fëmijës adoptuar nga Konferenca Ndërkombëtare e Punës në sesionin e 83-të të saj me 1996, dhe

Duke njohur faktin që puna e fëmijës shkaktohet në një masë të madhe nga varfëria dhe që zgjidhja afatgjatë gjendet në rritjen ekonomike që çon në progres social, veçanërisht lehtësimi i varfërisë dhe arsimimi universal, dhe

Duke kujtuar Konventën mbi të drejtat e fëmijës, të adoptuar nga Asambleja e Përgjithshme e Kombeve të Bashkuara me 20 nëntor 1989, dhe

Duke kujtuar Deklaratën e ONP-së mbi Parimet Themelore dhe të Drejtat e Punës dhe Vazhdimësia e saj, adoptuar nga Konferenca Ndërkombëtare e Punës në sesionin e 86-të të saj me 1998, dhe

Duke kujtuar se disa nga format më të këqia të punës së fëmijës mbulohen nga instrumente ndërkombëtare, veçanërisht nga Konventa mbi Punën e Detyruar, 1930, dhe Konventa Plotësuese e Kombeve të Bashkuara mbi Heqjen e Skllavërisë, të Tregtisë së Skllavëve dhe të Institucioneve dhe Praktikave të Ngjashme me Skllavërinë, 1956, dhe

Duke vendosur për adoptimin e disa propozimeve lidhur me punën e fëmijës, e cila është pika e katërt e rendit të ditës të Sesionit, dhe

Duke përcaktuar se këto propozime do të marrin formën e një Konvente ndërkombëtare;

miraton në këtë ditë të shtatëmbëdhjetë të qershorit të vitit njëmijë e nëntëqind e nëntëdhjetë e nëntë Konventen e mëposhtme, e cila mund të citohet si Konventa mbi Heqjen e Menjëhershme të Formave më të Këqia të Punës së Fëmijës, 1999.

Neni 1

Çdo Anëtar, që ratifikon këtë Konvente, merr masa efektive dhe të menjëhershme për të siguruar ndalimin dhe eliminimin e formave më të këqia të punës së familjës si një çështje urgjente.

Neni 2

Në këtë Konvente përkufizimi *fëmijë* përdoret për të gjithë personat nën moshën 18 vjeç.

Neni 3

Në këtë Konventë shprehja *format më të këqia të punës së fëmijës* përfshin:

- (a) të gjitha format e skllavërisë ose praktikave të ngjashme me skllavërinë, të tilla si shitja dhe trafikimi i fëmijëve, detyrimi skllavërues dhe bujkrobëria dhe puna pa dëshirë ose e detyruar, përfshirë rekrutimi për dëshirë ose i detyruar për përdorim në konflikt të armatosura;
- (b) përdorimin, gjetjen ose dhënien e një fëmijë për prostitucion, për prodhim pornografie ose për shfaqje pornografike;
- (c) përdorimin, gjetjen ose dhënien e një fëmije për veprimtari të paligjshme, në veçanti për prodhimin dhe trafikimin e drogave narkotike sikundër janë përkufizuar në traktatet përkatëse ndërkombëtare;
- (d) punë e cila, nga natyra e saj ose rrethanat në të cilat kryhet mund të rrezikojë shëndetin, sigurinë ose moralin e fëmijëve.

Neni 4

1. Llojet e punëve të përmendura në Nenin 3(d) do të përcaktohen nga ligjet ose rregullat e brendshme ose autoriteti kompetent, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, duke pasur parasysh normat relative ndërkombëtare, veçanërisht Paragrafët 3 dhe 4 të Rekomandimit mbi Format më të Këqia të Punës së Fëmijës, 1999.

2. Autoriteti kompetent, pas konsultimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, do të përcaktojë ku ekzistojnë llojet e punëve të përcaktuara si më lart.

3. Lista e llojeve të punës ose veprimtarisë, të përcaktuara në bazë të paragrafit 1 të këtij Neni, shqyrtohet dhe ndryshohet periodikisht, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar.

Neni 5

Secili Anëtar krijon ose cakton mekanizma të përshtatshëm për të verifikuar zbatimin e dispozitave që marrin forcë nga kjo Konventë.

Neni 6

1. Çdo Anëtar harton dhe zbaton programe veprimi për eliminimin me përparësi të formave më të këqia të punës së fëmijës.
2. Programe të tilla veprimi hartohen dhe zbatohen në konsultim me institucionet qeveritare përkatëse dhe organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve, duke marrë në konsideratë sugjerimet e grupeve të tjera të interesuara aty ku është e përshtatshme

Neni 7

1. Secili Anëtar merr të gjitha masat e nevojshme për të siguruar zbatimin e efektshëm dhe të detyruar të dispozitave që venë në jetë këtë Konventë, përfshirë dispozitën dhe përdorimin e duhur të sanksioneve penale dhe të tjera.
2. Duke pasur parasysh rëndësinë e arsimit në eliminimin e punës së fëmijës, çdo Anëtar merr masa efektive dhe me afat:
 - (a) për të parandaluar angazhimin e fëmijëve në format më të këqia të punës së fëmijës;
 - (b) për të siguruar ndihmën e domosdoshme dhe të përshtatshme të drejtpërdrejtë për heqjen e tyre nga punët e formave më të këqia, dhe për riaftësimin dhe riintegrimin shoqëror;
 - (c) për të siguruar marrjen e arsimit bazë pa pagesë, dhe, kur është e mundur dhe e përshtatshme, të edukimit profesional, për të gjithë fëmijët e hequr nga format më të këqia të punës;
 - (d) për të identifikuar dhe gjetur fëmijët që janë në rrezik të veçantë; dhe
 - (e) për të pasur parasysh gjendjen e veçantë të vajzave.
3. Secili Anëtar cakton autoritetin kompetent përgjegjës për zbatimin e dispozitave që vënë në jetë këtë Konventë.

Neni 8

Anëtarët, sipas rastit, ndërmarrin hapa për të ndihmuar njeri-tjetrin në zbatimin e dispozitave të kësaj Konvente, nëpërmjet bashkëpunimit në të mirë dhe/ose ndihmës ndërkombëtare, duke përfshirë mbështetje për zhvillimin ekonomik e social, programe për çrrënjosjen e varfërisë dhe arsimimin universal.

Dispozitat e përbashkëta me Konventat e ILO-së nuk janë riprodhuar këtu.

*Pjesët përkatëse të **Rekomandimit për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, 1999 (190)** që plotëson Konventën do të gjenden në Pyetjen 4, Kutia 7 (Programet e Veprimit); Masa 2, Kutia 19 (II. Punët e rrezikshme) dhe Masa 3, Kutia 21 (III. Zbatimi)*

Konventa për Moshën Minimale, 1973 (Nr. 1381). **Konventa lidhur me moshën Minimale për t'u pranuar në punë.**

Konferenca e Përgjithshme e Organizatës Ndërkombëtare të Punës,

E mbledhur në Gjenevë nga Organi Drejtues i Zyrës Ndërkombëtare të Punës dhe duke zhvilluar Sesionin e saj të Pesëdhjetëtë me 6 qershor 1973, dhe

Duke vendosur për adoptimin e disa propozimeve lidhur me moshën minimale të pranimit në punë, që është pika e katërt e rendit të ditës të këtij Sesionin, dhe

Duke mbajtur shënim për kushtet e Konventës mbi Moshën Minimale (Industri), 1919 të Konventës (Detare) mbi Moshën Minimale, 1920, të Konventës mbi Moshën Minimale (Bujqësi), 1921 dhe të Konventës mbi Moshën Minimale (Mirëmbajtësit dhe Fokistët), 1921, të Konventës mbi Moshën Minimale (Punësimi Jo industrial), 1932, të Konventës mbi Moshën Minimale (Detare) (Rishikuar), 1936, të Konventës mbi Moshën Minimale (Industri) (Rishikuar), 1937, të Konventës mbi Moshën Minimale (Punësimi Jo industrial) (Rishikuar), 1937, të Konventës mbi Moshën Minimale (Peshkatarët), 1959 dhe të Konventës mbi Moshën Minimale (Puna Nen Toke), 1965, dhe

Duke pasur parasysh se ka ardhur koha për të krijuar një instrument të përgjithshëm mbi këtë çështje, i cili do të zëvendësojë gradualisht ato ekzistuese, të zbatueshme në sektorë të kufizuar ekonomik, me qëllim që të arrihet një ndalim i plotë i punës së fëmijës, dhe

Duke përcaktuar që këto propozime të marrin formën e një Konvente ndërkombëtare, miraton në ditën e njëzetëgjash të qershorit të vitit njëmijë e nëntëqind e shtatëdhjetë e tre Konventen e mëposhtme, e cila mund të citohet si Konventa mbi Moshën Minimale, 1973:

Neni 1

Çdo Anëtar, për të cilin kjo Konvente është në fuqi, angazhohet të ndjekë një program kombëtar që synon të sigurojë ndalimin efektiv të punës së fëmijës dhe të rrisë progresivisht moshën minimale për pranim në punë ose në punë në një shkallë të pajtueshme me zhvillimin fizik dhe mendor të të rinjve.

Neni 2

1. Secili Anëtar, që ratifikon këtë Konventë, përcakton me anë të një deklaratë që i bashkëngjitet dokumentit të ratifikimit, një moshë minimale për pranim në punë ose në punë, brenda territorit të tij dhe mjetet e transportit të regjistruara në territorin

e tij; në përputhje me Nenet 4 dhe 8 të kësaj Konvente, askush nën këtë moshë nuk lejohet të punësohet ose të punojë në çfarëdo profesioni.

2. Secili Anëtar, që ratifikon këtë Konventë, në vijim mund të njoftojë Drejtorin e Përgjithshëm të Zyrës Ndërkombëtare të Punës, me deklarata të mëtejshme, se ai përcakton një moshë minimale më të lartë nga ajo që kishte përcaktuar më parë.

3. Moshja minimale e përcaktuar në përputhje me paragrafin 1 të këtij Neni nuk duhet të jetë më e vogël se moshja e përfundimit të shkollës së detyrueshme dhe, në çdo rast, jo nën 15 vjeç.

4. Pavarësisht nga dispozitat e paragrafit 3 të këtij Neni, një Anëtar, ekonomia dhe mundësitë e arsimimit të të cilit nuk janë zhvilluar në një shkallë të mjaftueshme, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, atje ku ka të tilla, mund të përcaktojë fillimisht si moshë minimale atë 14 vjeç.

5. Çdo Anëtar, që ka përcaktuar si moshë minimale moshën 14 vjeç, në përputhje me dispozitat e paragrafit të mësipërm, përfshin në raportet e tij për zbatimin e kësaj Konvente, të paraqitura në bazë të Nenet 22 të Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës, një deklaratë:

(a) se shkak për këtë veprim vazhdon të ekzistojë;ose

(b) se ai heq dorë nga e drejta e tij për të përfituar nga dispozitat në fjalë, që nga një datë e shpallur.

Neni 3

1. Moshja minimale për t'u pranuar në çdo lloj punësimi ose pune, e cila, nga natyra e saj ose rrethanat në të cilat kryhet, ka mundësi të rrezikojë shëndetin, sigurinë ose moralin e të rinjve, nuk duhet të jetë nën 18 vjeç.

2. Llojet e punësimit ose të punës, në të cilat zbatohet paragrafi 1 i këtij Neni përcaktohen nga ligjet dhe rregullat e brendshme ose nga autoriteti kompetent.

3. Pavarësisht nga dispozitat e paragrafit 1 të këtij Neni, ligjet dhe rregullat e brendshme ose autoriteti kompetent, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, atje ku të tilla organizata ekzistojnë, mund të autorizojnë punësimin ose pranimin në punë që në moshën 16 vjeç, me kusht që shëndeti, siguria dhe morali i të rinjve të interesuar të jenë të mbrojtura plotësisht dhe që të rinjtë të marrin udhëzime të veçanta të mjaftueshme ose kualifikim profesional, në degën përkatëse të veprimtarisë.

Neni 4

1. Kur është e nevojshme, autoriteti kompetent, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe punonjësve të interesuar, atje ku organizata të tilla ekzistojnë,

mund të përjashtojë nga zbatimi i kësaj Konvente kategori të kufizuara punësimi ose punësh, në lidhje me të cilat lindin probleme të veçanta dhe thelbësore për zbatimin e saj.

2. Secili Anëtar, i cili ratifikon këtë Konventë, rendit në raportin e tij të parë vjetor mbi zbatimin e Konventës, të paraqitur në bazë të Nenit 22 të Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës, çdo kategori që mund të jetë përjashtuar në bazë të paragrafit 1 të këtij Neni, duke dhënë shpjegimet për këtë përjashtim dhe deklaron në raportet pasuese statusin e ligjit dhe të praktikës për kategoritë e përjashtuara dhe shkallën në të cilën Konventa është venë ose propozohet të vihet në veprim, në lidhje me to.

3. Nuk përjashtohet nga zbatimi i Konventës në bazë të këtij Neni punësimi ose puna, që mbulohet nga Neni 3 i kësaj Konvente.

Neni 5

1. Një Anëtar, ekonomia dhe kapaciteti administrativ i të cilit nuk janë zhvilluar sa duhet, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, atje ku organizata të tilla ekzistojnë, fillimisht mund ta kufizojë sferën e zbatimit të kësaj Konvente.

2. Çdo Anëtar, i cili përfiton nga dispozitat e paragrafit 1 të këtij Neni, përcakton në një deklaratë bashkëlidhur ratifikimit të tij, degët e veprimtarisë ekonomike ose llojet e ndërmarrjeve, ndaj të cilave do të zbatohet dispozitat e Konventës.

3. Dispozitat e Konventës zbatohen, si minimum, në sa më poshtë: miniera dhe gurore; në prodhim; ndërtim; elektricitet, gaz dhe ujë; shërbimet higjienike; transport, magazinim dhe komunikacion; dhe në plantacionet dhe ndërmarrjet e tjera bujqësore, që prodhojnë për qëllime tregtare, por duke përjashtuar ekonomitë familjare dhe të vogla, që prodhojnë për konsum lokal dhe që nuk punësojnë rregullisht punonjës të pajtuar.

4. Çdo Anëtar që ka kufizuar sferën e kësaj Konvente në bazë të këtij Neni:

- (a) njofton në raportet e tij, në bazë të Nenit 22 të Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës, mbi gjendjen e përgjithshme të punësimit dhe të punës së fëmijëve dhe të rinjve në degët e veprimtarisë, që janë përjashtuar nga sfera e zbatimit të kësaj Konvente dhe mbi çdo përparim që mund të jetë bërë në drejtim të zbatimit më të gjerë të dispozitave të Konventës;
- (b) mund ta shtrijë formalisht në çdo kohë sferën e zbatimit me anën e një deklaratë drejtuar Drejtorit të Përgjithshëm të Zyrës Ndërkombëtare të Punës.

Neni 6

Kjo Konventë nuk zbatohet në punën e bërë nga fëmijët dhe të rinjtë në shkolla të arsimit të përgjithshëm, profesional ose teknik ose në institucione të tjera kualifikimi, ose në punë të bëra nga persona të moshës 14 vjeç, në ndërmarrje ku një punë e tillë kryhet në përputhje me kushtet e kërkuara nga autoriteti kompetent, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, atje ku ka të tilla dhe si pjesë përbërëse të:

- (a) një kurs edukimi ose kualifikimi, për të cilin është kryesisht përgjegjës një shkollë ose një institucion kualifikimi;
- (b) një programi kualifikimi, kryesisht ose krejtësisht në një ndërmarrje, i miratuar nga autoriteti kompetent; ose
- (c) një programi drejtimi ose orientimi, të ndërtuar për të lehtësuar zgjedhjen e një profesioni ose të një drejtimi kualifikimi.

Neni 7

1. Ligjet ose rregullat e brendshme mund të lejojnë punësimin ose punën e personave 13 deri 15 vjeç, për punë të lehta, të cilat:

- (a) nuk paraqiten të dëmshme për shëndetin dhe zhvillimin e tyre; dhe
- (b) nuk janë të tilla që të dëmtojnë pjesëmarrjen e tyre në shkollë dhe në orientimin profesional ose programe kualifikimi, të miratuara nga autoriteti kompetent ose kapacitetin e tyre për të përfituar nga udhëzimet e marra.

2. Ligjet dhe rregullat e brendshme mund të lejojnë gjithashtu punësimin ose punën e personave që janë të paktën 15 vjeç, por që nuk kanë kryer ende arsimin e detyrueshëm, në punë të cilat plotësojnë kërkesat e parashtruara në nën paragrafin (a) dhe (b) të paragrafit 1 të këtij Neni.

3. Autoriteti kompetent përcakton veprimtaritë, në të cilat mund të kryhet puna sipas paragrafëve 1 dhe 2 të këtij Neni dhe cakton numrin e orëve dhe kushtet, në të cilat mund të kryhet një punësim ose një punë e tillë.

4. Pavarësisht nga dispozitat e paragrafëve 1 dhe 2 të këtij Neni një Anëtar, i cili ka përfituar nga dispozitat e paragrafit 4 të Nenit 2, për aq kohë sa ai vazhdon ta bëjë këtë, mund të zëvendësoje moshat 13 dhe 15 vjeç në paragrafin 1 me moshat 12 dhe 14 vjeç dhe moshën 15 vjeç në paragrafin 2 me moshën 14 vjeç të këtij Neni.

Neni 8

1. Pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, atje ku ka të tilla, autoriteti kompetent, me anën e lejeve të dhëna për raste individuale, përjashton ndalimin e punësimit ose të punës, të parashikuar në Nenin 2 të kësaj Konvente, për qëllime të tilla, si pjesëmarrja në shfaqje artistike.

2. Lejet e dhëna në këtë mënyrë kufizojnë numrin e orëve dhe të kushteve në të cilat lejohet punësimi ose puna.

Neni 9

1. Autoriteti kompetent merr të gjitha masat e nevojshme, përfshirë dhënien e dënimeve të duhura, për të siguruar zbatimin e efektshëm të dispozitave të kësaj Konvente.

2. Ligjet dhe rregullat e brendshme ose autoriteti kompetent caktojnë personat përgjegjës për zbatimin e dispozitave, për të bërë të efektshme Konventën.

3. Ligjet dhe rregullat e brendshme ose autoriteti kompetent kërkojnë mbajtjen e regjistrave ose dokumenteve të tjera dhe vënien e tyre në dispozicion nga punëdhënësi; këto regjistra dhe dokumente përmbajnë emrin dhe moshën ose datëlindjen, të vërtetuara rregullisht kur është e mundur, të personave që janë punësuar ose që punojnë për të dhe që janë nën 18 vjeç

Neni 10

1. Kjo Konventë rishikon, sipas kushteve të parapara me këtë nen, Konventën për Moshën Minimale (në Industri) të vitit 1919, Konventën për Moshën Minimale (në Deti) të vitit 1920, Konventën për Moshën Minimale (në Bujqësi) të vitit 1921, Konventën për Moshën Minimale (në Ndërtimtari) të vitit 1921, Konventën për Moshën Minimale (në Punësim jo industrial) të vitit 1932, Konventën për Moshën Minimale (Në Deti) e vitit 1935 (e rishikuar), Konventën për Moshën Minimale (në Industri) e vitit 1937 (e rishikuar), Konventën për Moshën Minimale (për Peshkatarë) e vitit 1959 dhe Konventën për Moshën Minimale (për punë nëntokësore) e vitit 1965.

2. Hyrja në fuqi e kësaj Konvente nuk do ta mbyll Konventën për Moshën Minimale (në Deti) të vitit 1936 (e rishikuar), Konventën për Moshën Minimale (në Industri) e vitit 1937 (e rishikuar), Konventën për Moshën Minimale (në Punësim jo industrial) të vitit 1937, (e rishikuar), Konventën për Moshën Minimale (për Peshkatarë) e vitit 1959 apo Konventën për Moshën Minimale (për punë nëntokësore) e vitit 1965 për ratifikim të mëtejme.

3. Konventa për Moshën Minimale (në Industri) e vitit 1919, Konventa për Moshën Minimale (në Deti) e viti 1920, Konventa për Moshën Minimale (në Bujqësi) e vitit 1921 dhe Konventa për Moshën Minimale (në Ndërtimtari) e vitit 1921 do të mbyllën për ratifikim atëherë kur të gjitha palët të kenë dhënë pëlqimin për mbylljen me ratifikimin e kësaj Konvente apo me një deklaratë dhënë Drejtorit të Përgjithshëm të Zyrës Ndërkombëtare të Punës.

4. Kur obligimet nga kjo Konventë pranohen:

- (a) nga një anëtarë i cili është palë e Konventës për Moshën Minimale (në Industri) e vitit 1937 (e rishikuar) dhe mosha minimale jo më e vogël se 15 vjet është specifikuar në përputhje me nenin 2 të kësaj Konvente, atëherë kjo sipas ligjit do të përfshijë denoncim të menjëhershëm të Konventës në fjalë;
- (b) në lidhje me punësimin jo-industrial të definuar në Konventën për Moshën Minimale (Punësimi jo industrial) e vitit 1932 nga një anëtarë që është palë e Konventës, kjo sipas ligjit do të përfshijë denoncim të menjëhershëm të Konventës në fjalë;
- (c) në lidhje me punësimin jo-industrial të definuar në Konventën për Moshën Minimale (Punësimi jo industrial) e vitit 1937 (e rishikuar) nga një anëtarë që është palë e Konventës dhe mosha minimale jo më e vogël se 15 vjet është specifikuar në përputhje me nenin 2 të kësaj Konvente, atëherë kjo sipas ligjit do të përfshijë denoncim të menjëhershëm të Konventës në fjalë;
- (d) në lidhje me punësimin në bregdet nga një anëtarë që është palë e Konventës për Moshën Minimale (në Deti) e vitit 1936 (e rishikuar) dhe mosha minimale jo më e vogël se 15 vjet është specifikuar në përputhje me nenin 2 të kësaj Konvente apo Anëtari specifikon se neni 3 i Konventës zbatohet në punësim në bregdet, atëherë kjo sipas ligjit do të përfshijë denoncim të menjëhershëm të Konventës në fjalë;
- (e) në lidhje me punësimin në peshkim bregdetar nga një anëtarë që është palë e Konventës për Moshën Minimale (për peshkatarët) e vitit 1959 dhe mosha minimale jo më e vogël se 15 vjet është specifikuar në përputhje me nenin 2 të kësaj Konvente apo Anëtari specifikon se neni 3 i Konventës zbatohet në punësim në peshkimin bregdetar, atëherë kjo sipas ligjit do të përfshijë denoncim të menjëhershëm të Konventës në fjalë;
- (f) në lidhje me punësimin në punë nëntokësore nga një anëtarë që është palë e Konventës për Moshën Minimale (për punë nëntokësore) e vitit 1965 dhe mosha minimale jo më e vogël se 15 vjet është specifikuar në përputhje me nenin 2 të kësaj Konvente apo Anëtari specifikon se neni 3 i Konventës zbatohet në punë nëntokësore, atëherë kjo sipas ligjit do të përfshijë denoncim të menjëhershëm të Konventës në fjalë nëse dhe kur kjo Konvente hyn në fuqi.

5. Pranimi i obligimeve të Konventës:

- (a) do të përfshijë denoncimin e Konventës për Moshën Minimale (në Industri) e vitit 1919 në përputhje me nenin 12 të Konventës;
- (b) në lidhje me bujqësinë do të përfshijë denoncimin e Konventës për Moshën Minimale (në Bujqësi) e vitit 1921 në përputhje me nenin 9 të Konventës;
- (c) në lidhje me punësimin në bregdet do të përfshijë denoncimin e Konventës për Moshën Minimale (në Deti) e vitit 1920 në përputhje me nenin 10 të Konventës dhe Konventës për Moshën Minimale (në Ndërtimtari) e vitit 1921 në përputhje me nenin 12 të Konventës dhe nëse dhe kur kjo Konvente hyn në fuqi.

Dispozitat e përbashkëta me Konventat e ILO-së nuk janë riprodhuar këtu.

Rekomandimi për Moshën Minimale, 1973 [Nr. 146] **Rekomandimi lidhur me Moshën Minimale të pranimit në punë**

Konferenca e Përgjithshme e Organizatës Ndërkombëtare të Punës,

E mbledhur në Gjenevë nga Organi Drejtues i Zyrës Ndërkombëtare të Punës dhe duke zhvilluar Sesionin e saj të Pesëdhjetë e tetë me 6 qershor 1973, dhe Duke pranuar se heqja efektive e punës së fëmijës dhe rritja progresive e moshës minimale për pranim në punësim përbëjnë vetëm një aspekt të mbrojtjes dhe

përparimit të fëmijëve dhe të të rinjve, dhe

Duke vërejtur shqetësimin e gjithë sistemit të Kombeve të Bashkuara për këtë mbrojtje dhe përparim, dhe

Duke adoptuar Konventën mbi Moshën Minimale, 1973, dhe

Duke dëshiruar të përcaktojë me tëj disa elementë të politikës, që janë të rëndësishëm për

Organizatën Ndërkombëtare të Punës, dhe

Duke vendosur për miratimin e disa propozimeve lidhur me moshën minimale për pranim

në punë, që është pika e katërt e rendit të ditës të këtij Sesioni, dhe

Duke vendosur që këto propozime të marrin formën e një Rekomandimi plotësues ndaj

Konventës mbi Moshën Minimale, 1973,

miraton në ditën e njëzet e gjashtë të qershorit të vitit njëmijë e nëntëqind e shtatëdhjetë e tre

Rekomandimin e mëposhtëm, i cili mund të citohet si Rekomandimi mbi Moshën Minimale, 1973:

I. POLITIKA KOMBËTARE

1. Për të siguruar suksesin e politikës kombëtare, të parashikuar në Nenin 1 të Konventës mbi Moshën Minimale, 1973, planifikimit dhe plotësimit të nevojave të fëmijëve dhe të rinisë duhet t'u jepet përparësi e lartë në politikat dhe programet e zhvillimit kombëtar dhe në shtrirjen progresive të masave të ndërlidhura, të nevojshme për të siguruar kushtet më të mira të mundshme të rritjes fizike dhe mendore të fëmijëve dhe të rinjve.

2. Vëmendje e veçantë u duhet kushtuar në këtë drejtim fushave të tilla të planifikimit dhe të politikës si më poshtë:

(a) angazhimi i vendosur kombëtar për punësim të plotë, në përputhje me Konventën dhe Rekomandimin mbi Politikën e Punësimit, 1964 dhe marrja e masave për të nxitur zhvillimin për punësim në zonat rurale dhe urbane;

- (b) shtrirja progresive e masave të tjera ekonomike dhe sociale për të lehtësuar varfërinë, kudo që ajo ekziston dhe për të siguruar standardet e jetës së familjes dhe të ardhurat, në një shkallë të tillë, që veprimtaria ekonomike e fëmijëve të bëhet e panevojshme;
- (c) zhvillimi dhe shtrirja progresive, pa asnjë dallim, e masave të sigurisë sociale dhe mirëqenies së familjes, me synim që të sigurohet mbajtja e fëmijës, përfshirë ndihmat për fëmijët;
- (d) zhvillimi dhe shtrirja progresive e mundësive të nevojshme për arsimim dhe drejtim e kualifikim profesional, të përshtatshme në formë dhe në përmbajtje për nevojat e fëmijëve dhe të rinjve të interesuar;
- (e) zhvillimi dhe shtrirja progresive e lehtësive të duhura për mbrojtjen dhe mirëqenien e fëmijëve dhe të rinjve, përfshirë personal e punësuar dhe për nxitjen e zhvillimit të tyre.

3. Sipas nevojës, vëmendje e veçantë duhet t'u kushtohet nevojave të fëmijëve dhe të të rinjve, të cilët nuk kanë familje ose nuk jetojnë me familjen e tyre, si dhe të fëmijëve dhe të rinjve të emigrantëve, të cilët jetojnë dhe udhëtojnë me familjet e tyre. Masat e marra për këtë qëllim duhet të përfshijnë dhënien e bursave dhe kualifikimin profesional.

4. Ndjekja pa shkëputje e shkollës ose pjesëmarrja në programe të miratuara të udhëheqjes ose të kualifikimit profesional, duhet të kërkohen dhe të sigurohen efektivisht deri në një moshë, të paktën të barabartë me atë të përcaktuar për pranim në punë, sipas Nenit 2 të Konventës mbi Moshën Minimale, 1973.

5. (1) Vëmendje duhet t'u kushtohet masave të tilla, si kualifikimi përgatitor, pa rreziqe, për llojet e punësimit ose të punëve, në lidhje me të cilat mosha minimale e kërkuar në përputhje me Nenin 3 të Konventës mbi Moshën Minimale, 1973 është më e lartë se mosha e përfundimit të arsimit të detyrueshëm pa shkëputje.

(2) Masa të njëjlojta duhet të parashikohen atje ku kërkesat profesionale të një pune të veçantë përfshijnë një moshë minimale për pranim, e cila është më e lartë se mosha e përfundimit të shkollës së detyrueshme pa shkëputje.

II. MOSHA MINIMALE

6. Mosha minimale duhet të caktohet në të njëjtin nivel për të gjithë sektorët e veprimtarisë ekonomike.

7. (1) Anëtarët duhet ta konsiderojnë si objektiv të tyre rritjen progresive të moshës minimale deri në 16 vjeç, për pranimin në punësim ose në punë të caktuara në përputhje me Nenin 2 të Konventës mbi Moshën Minimale, 1973.

(2) Kur mosha minimale për punësim ose për punë, që mbulohet nga Neni 2 i Konventës mbi Moshën Minimale, 1973, është ende nën 15 vjeç, duhen marrë masa urgjente për ta rritur atë në këtë nivel.

8. Atje ku nuk është e përshtatshme për të caktuar menjëherë një moshe minimale për çdo punësim në bujqësi dhe në veprimtari të lidhura me të në zonat rurale, duhet të caktohet një moshë minimale, të paktën, për punësim në plantacione dhe në ndërmarrje të tjera bujqësore, të përmendura në Nenin 5, paragrafi 3, të Konventës mbi Moshën Minimale, 1973.

III. PUNËSIM OSE PUNË E RREZIKSHME

9. Kur mosha minimale për pranim në lloje punësimi ose punë, të cilat mund të rrezikojnë shëndetin, sigurinë, ose moralin e të rinjve është ende nën 18 vjeç, duhet të merren hapa të menjëhershme për ta rritur atë në këtë nivel.

10. (1) Në përcaktimin e llojeve të punësimit ose të punës, në të cilat zbatohet Neni 3 i Konventës mbi Moshën Minimale, 1973, duhet të mbahen plotësisht parasysh standardet përkatëse ndërkombëtare të punës, siç janë ato mbi lëndët, faktorët ose proceset e rrezikshme (përfshirë rrezatimet jonizuese), ngritjen e peshave të rënda dhe punën në tokë.

(2) Lista e llojeve të punësimit ose punës në fjalë duhet të shqyrtohet periodikisht dhe të ndryshohet sa herë është e nevojshme, veçanërisht në dritën e përparimit të dijeve shkencore dhe teknike.

11. Atje ku, në bazë të Nenit 5 të Konventës mbi Moshën Minimale, 1973, mosha minimale për disa degë të veprimtarisë ekonomike ose të llojeve të ndërmarrjeve nuk është caktuar menjëherë, dispozitat e moshës së përshtatshme minimale duhet të bëhen të zbatueshme në llojet e punësimit ose të punëve, që paraqesin rreziqe për të rinjtë.

IV. KUSHTET E PUNËSIMIT

12. (1) Të merren masa për të siguruar që kushtet, në të cilat fëmijët dhe të rinjtë në moshën 18 vjeç që janë punësuar ose punojnë, të arrijnë dhe të ruajnë një standard të kënaqshëm. Këto kushte duhet të mbikëqyren nga afër.

(2) Të merren masa gjithashtu për të siguruar dhe për të mbikëqyrur kushtet në të cilat fëmijët dhe të rinjtë bëjnë udhëheqjen dhe kualifikimin profesional brenda ndërmarrjeve, institucioneve të kualifikimit dhe shkollave të arsimit profesional dhe teknik dhe të hartojnë standarde për mbrojtjen dhe zhvillimin e tyre.

13. (1) Në lidhje me zbatimin e paragrafit të mësipërm si dhe për të vënë në jetë Nenin 7, paragrafi 3 i Konventës mbi Moshën Minimale, 1973, vëmendje e veçantë duhet t'u kushtohet:

- (a) sigurimit dhe mbrojtjes së shpërblimit të drejtë, duke pasur parasysh parimin pagë e barabartë për punë të barabartë;
- (b) kufizimit të rreptë të orëve të shpenzuara në punë në një ditë dhe në një javë dhe ndalimi i punës jashtë orarit, për të pasur kohë të mjaftueshme për arsimim dhe kualifikim (përfshirë kohën e nevojshme për punë që lidhet me to në shtëpi) për pushim gjatë ditës dhe për veprimtari çlodhëse;
- (c) dhënies së një periudhe minimale në vazhdim të një pushimi 12 orësh në natë dhe të ditëve të pushimit javor të zakonshëm, pa lejuar të bëhet përjashtim, përveç; urgjencave të vërteta;

- (d) dhënies të një pushimi vjetor me pagesë prej të paktën 4 javësh dhe sidoqoftë jo më të vogël nga sa u jepet të rriturve;
- (e) mbulimit nga skemat e sigurimeve shoqërore, përfshirë dëmtimet në punë, skemat e ndihmave të kujdesit mjekësor dhe për sëmundjet, pavarësisht se cilat mund të jenë kushtet e punësimit ose të punës;
- (f) mbajtjes së standardeve të kënaqshme të sigurisë dhe të shëndetit dhe udhëzimit dhe mbikëqyrjes së nevojshme.

(2) Nënparagrafi (1) i këtij paragrafi zbatohet për detarët e rinj, për aq kohë sa ata nuk mbulohen në lidhje me çështjet që trajtohen këtu nga Konventat ose Rekomandimet ndërkombëtare të punës, që kujdesen në mënyrë specifike për punësimin detar.

V. ZBATIMI

14. (1) Masat për sigurimin e zbatimit të efektshëm të Konventës mbi Moshën Minimale, 1973 dhe të këtij Rekomandimi duhet të përfshijnë:

- (a) forcimin, sipas nevojës, të inspektimit dhe të shërbimeve përkatëse, për shembull me anën e kualifikimeve të veçanta të inspektorëve, për të zbuluar abuzimet në punësimin dhe punën e fëmijëve dhe të rinjve dhe për të korrigjuar këto abuzime; dhe
- (b) forcimin e shërbimeve për përmirësimin dhe inspektimin e kualifikimit në Ndërmarrjet

(2) Të vihet theksi në rolin që mund të luajnë inspektorët në dhënien e informacionit dhe këshillave mbi mjetet e efektshme, për t'u përmbajtur dispozitave përkatëse, si dhe për sigurimin e zbatimit të tyre.

(3) Inspektimi i punës dhe inspektimi i kualifikimit në ndërmarrjet duhet të bashkërendohen mire, për të siguruar efektshmërinë më të madhe ekonomike dhe, në përgjithësi, shërbimet e administrimit të punës duhet të punojnë në bashkëpunim të ngushtë me shërbimet përgjegjëse për arsimin, kualifikimin, mirëqenien dhe udhëheqjen e fëmijëve dhe të rinjve.

15. Vëmendje e veçantë t'u kushtohet:

- (a) Zbatimit të dispozitave për punësimin në lloje të rrezikshme punësimi ose punësh; dhe
- (b) shmangies së punësimit ose punës së fëmijëve dhe të rinjve gjatë orëve kur bëhet mësim, meqenëse arsimi ose kualifikimi është i detyrueshëm.

16. Të merren masat e mëposhtme për lehtësimin e verifikimit të moshave:

- (a) autoritetet publike të mbajnë një sistem të efektshëm të regjistrimit të datëlindjeve, i cili duhet të përfshijë lëshimin e certifikatave të lindjes;
- (b) punëdhënësve t'u kërkohet të mbajnë dhe t'i paraqesin autoritetit kompetent regjistrat ose dokumentet tjera, që tregojnë emrin dhe moshën ose datëlindjen, të vërtetuar rregullisht kur është e mundur, jo vetëm të fëmijëve dhe të të rinjve të punësuar prej tyre, por gjithashtu të atyre që marrin udhëzim profesional ose kualifikim në ndërmarrjet e tyre;
- (c) fëmijëve dhe të rinjve, që punojnë në rrugë, në tezga të hapura, në vende publike, në punë ambulante ose në rrethana të tjera që e bëjnë të pamundur kontrollin e regjistrave të punëdhënësit, duhet t'u lëshohen licenca ose dokumente të tjera që tregojnë të drejtën e tyre për të bërë një punë të tillë.

Deklarata e Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ILO) lidhur me parimet dhe të drejtat themelore në punë

(Miratuar nga Konferenca Ndërkombëtare e Punës në sesionin e tërëdhjetë e gjashtë, Gjenevë, 18 qershor 1998)

Duke qenë se krijimi i ILO-së vinte nga bindja se drejtësia sociale është themelore për të siguruar një paqe universale dhe të vazhdueshme;

Duke qenë se zhvillimi ekonomik është themelor por nuk është i mjaftueshëm për të siguruar drejtësinë, progresin social dhe zhdukjen e varfërisë, duke konfirmuar kështu nevojën që ILO të promovojë politika sociale solide, drejtësi dhe institucione demokratike;

Duke qenë se ILO, tani më shumë se kurrë, duhet të mobilizojë të gjitha mjetet e saj të vendosjes së normave, të bashkëpunimit teknik dhe të kërkimeve në të gjitha fushat e kompetencës së saj, veçanërisht në punësim, formim profesional dhe kushtet e punës, për të bërë që, në kuadrin e një strategjie globale të zhvillimit ekonomik dhe social, politikat ekonomike dhe sociale të forcohen reciprokisht me qëllim që të krijohet një zhvillim me bazë të gjërë dhe i vazhdueshëm;

Duke qenë se ILO duhet t'i kushtojë një vëmendje të veçantë problemeve të personave që kanë nevoja sociale të veçanta, veçanërisht të papunëve dhe punëtorëve emigrantë, duhet të mobilizojë dhe inkurajojë përpjekjet kombëtare, rajonale dhe ndërkombëtare me qëllim zgjidhjen e problemeve të tyre, dhe duhet të nxisë politika efektive që synojnë krijimin e vendeve të punës;

Duke qenë se për ruajtjen e lidhjes midis progresit social dhe rritjes ekonomike, garantimi i parimeve dhe të drejtave themelore në punë merr një rëndësi dhe domethënie të veçantë duke i dhënë vet të interesuarve mundësinë si për të kërkuar lirisht dhe në bazë të barazisë së shanseve pjesën e tyre në pasurinë për krijimin e së cilës ata kanë kontribuar ashtu dhe për të realizuar plotësisht potencialin e tyre njerëzor;

Duke qenë se ILO është organizata ndërkombëtare e mandatuar nga Kushtetuta e saj si dhe organi kompetent për të vendosur norma ndërkombëtare të punës dhe për t'u marrë me to, dhe se përfiton një mbështetje dhe njohje universale në nxitjen e të drejtave themelore në punë si shprehje e parimeve të saj kushtetuese;

Duke qenë se është urgjente, në një situatë të ndërvarjes ekonomike në rritje, të riafirmohet natyra e qëndrueshme e parimeve dhe të drejtave themelore të vendosura në Kushtetutën e Organizatës si dhe të nxitet zbatimi universal i tyre,

Konferenca ndërkombëtare e Punës,

1. Rikujton:

- a) se duke u anëtarësuar lirisht në ILO, të gjithë Anëtarët kanë pranuar parimet dhe të drejtat e vendosura në Kushtetutën e saj dhe në Deklaratën e Filadelfias, dhe janë angazhuar të punojnë për realizimin e tërësisë së objektivave të Organizatës, brenda gjithë mundësive dhe specifikave të tyre;
- b) se këto parime dhe të drejta janë shprehur dhe zhvilluar në formën e të drejtave dhe detyrimeve të specifikuar në konventa të njohura si themelore brenda dhe jashtë Organizatës.

2. Deklaron së të gjithë Anëtarët, edhe kur nuk i kanë ratifikuar konventat në fjalë, kanë detyrimin, nga vetë fakti i anëtarësisë së tyre në Organizatë, të respektojnë, nxisin dhe realizojnë, në mirëbesim dhe në përputhje me Kushtetutën, parimet lidhur me të drejtat themelore që janë objekt i këtyre konventave, të cilat janë:

- a) liria e asocimit dhe njohja efektive e të drejtës për bisedim kolektiv;
- b) eliminimi i çdo forme të punës së detyruar apo të detyrueshme;
- c) zhdukja efektive e punës së fëmijëve;
- d) eliminimi i diskriminimit në punësim dhe profesion.

3. Njeh detyrimin që i bie Organizatës të ndihmojë Anëtarët e saj, në përgjigje të nevojave të dala dhe të shprehura të tyre, në mënyrë që të arrihen këto objektiva duke përdorur plotësisht mjetet e saj kushtetuese, praktike dhe buxhetore, përfshirë këtu mobilizimin e burimeve të huaja dhe mbështetjes së huaj, si dhe duke inkurajuar organizata të tjera ndërkombëtare me të cilat ILO ka vendosur marrëdhënie, në bazë të nenit 12 të Kushtetutës së saj, t'i mbështësin këto përpjekje:

- a) duke ofruar një bashkëpunim teknik dhe shërbime këshillimi të destinuar të nxisin ratifikimin dhe zbatimin e konventave themelore;
- b) duke ndihmuar ata Anëtarë të saj që nuk janë ende në gjendje të ratifikojnë gjithë apo disa nga këto konventa në përpjekjet e tyre për të respektuar, nxitur dhe realizuar parimet lidhur me të drejtat themelore që janë objekt i këtyre konventave;
- c) duke ndihmuar Anëtarët e saj në përpjekjet e tyre për të vendosur një klimë të favorshme për zhvillimin ekonomik dhe social.

4. Vendos që, për t'i dhënë fuqi të plotë kësaj Deklarate, do të zbatohet një ndjekje promovuese, e besueshme dhe efikase në përputhje me masat e përcaktuara në aneksin bashkangjitur, i cili do të konsiderohet si pjesë përbërëse e kësaj Deklaratë.

5. Nënvizon se normat e punës nuk duhet të përdoren për qëllime tregtare proteksioniste dhe se asgjë në këtë Deklaratë dhe ndjekjen e saj nuk do të përdoret as shërbejë për qëllime të tilla; përveç tjerash, avantazhi krahasues i cilit do vendi nuk do të vihet në asnjë mënyrë në dyshim nga kjo Deklaratë dhe ndjekja e saj.

I. OBJEKTIVI I PERGJITHSHËM

1. Ndjekja e përshkruar më poshtë ka për qëllim të inkurajojë përpjekjet e bëra nga Anëtarët e Organizatës për nxitjen e parimeve dhe të drejtave themelore të sanksionuara nga Kushtetuta e ILO-së si dhe nga Deklarata e Filadelfias, dhe të rimarra në këtë Deklaratë.

2. Në përputhje me këtë objektiv që është vetëm me natyrë promovuese, kjo ndjekje do të mundësojë të identifikohen fushat ku asistenca e ILO-së, përmes aktiviteteve të saj të bashkëpunimit teknik, mund të jetë e dobishme për Anëtarët e saj për t'i ndihmuar ato të zbatojnë këto parime dhe të drejta themelore. Ajo nuk do të zëvendësojë mekanizmat e vendosura të kontrollit as do të pengojë funksionimin e tyre; për rrjedhojë, situatat e veçanta që janë në kompetencë të këtyre mekanizmave nuk do të shqyrtohen apo rishqyrtohen në kuadrin e kësaj ndjekjeje.

3. Të dy aspektet e kësaj ndjekjeje, të përshkruara më poshtë, bazohen në procedurat ekzistuese; ndjekja vjetore lidhur me konventat e paratifikuara do të kërkojë thjesht njëfarë rirregullimi të modaliteteve aktuale të zbatimit të nenit 19, paragrafi 5 e), të Kushtetutës; raporti global duhet të bëjë të mundur të përftohen rezultatët më të mira nga procedurat e zbatuara në përputhje me Kushtetutën.

II. NDJEKJA VJETORE LIDHUR ME KONVENTA THEMELORE TË PARATIFIKUARA

A. Objekti dhe fusha e zbatimit

1. Objekti i ndjekjes vjetore është të jepet rasti që çdo vit, me anë të një mekanizmi të thjeshtë që do të zërë vendin e mekanizmit katërvjeçar, të futur nga Këshilli Drejtues me 1995, të ndiqen përpjekjet e bëra në përputhje me Deklaratën nga Anëtarët që ende nuk kanë ratifikuar të gjitha konventat themelore.

2. Ndjekja do të mbulojë çdo vit të katër kategoritë e parimeve dhe të të drejtave themelore të specifikuar në Deklaratë.

B. Modalitetet

1. Ndjekja do të bëhet në bazë të raporteve që i kërkohen Anëtarëve në bazë të nenit 19, paragrafi 5 e), të Kushtetutës. Formularët e këtyre raporteve do të konceptohen në mënyrë të tillë që nga qeveritë që nuk kanë ratifikuar një apo disa konventa themelore, të përftohen informacione mbi të gjitha modifikimet që mund të jenë bërë në legjislacionin dhe praktiken e tyre, duke mbajtur parasysh si duhet nenin 23 të Kushtetutës dhe praktiken e vendosur.

2. Këto raporte, sikurse do të mblidhen nga Zyra, do të shqyrtohen nga Këshilli Drejtues.

3. Me qëllim që të paraqitet një hyrje në raportet e mbledhura kështu, gjë që mund të tërheqë vëmendjen në aspekte që eventualisht meritojnë një shqyrtim më të thelluar, Zyra mund të përdorë një grup ekspertësh të caktuar për këtë qëllim nga Këshilli Drejtues.

4. Duhet parashikuar rregullime të procedurave në fuqi për t'i mundësuar Anëtarëve jo të përfaqësuar në Këshillin Drejtues t'i japin këtij të fundit gjatë diskutimeve në të, në mënyrën me të përshtatshme, sqarimet që mund të dalin të nevojshme apo të dobishme për të plotësuar informacionet që përmbajnë raportet e tyre.

III. RAPORTI GLOBAL

A. Objekti dhe fusha e zbatimit

1. Objekti i këtij raporti është të ofrojë një imazh global dhe dinamik lidhur me çdo kategori parimesh dhe të drejtash themelore, të vëzhguar gjatë periudhës së fundit katërvjeçare, dhe të shërbejë si bazë si për të vlerësuar efikasitetin e asistencës së dhënë nga Organizata ashtu dhe për të përcaktuar prioritetet për periudhën pasardhëse, në formë planesh veprimi për bashkëpunim ekonomik duke parashikuar kryesisht mobilizimin e burimeve të brendshme dhe të jashtme të nevojshme për zbatimin e tyre.

2. Raporti do të mbulojë me radhë çdo vit një nga katër kategoritë e parimeve dhe të drejtave themelore.

B. Modalitetet

1. Raporti do të hartohet nën drejtimin e Drejtorit të përgjithshëm, në bazë të informacioneve zyrtare apo informacioneve të mbledhura dhe të verifikuara sipas procedurave të vendosura. Për vendet që nuk kanë ratifikuar konventat themelore, ai do të mbështetet veçanërisht në rezultatet e ndjekjes vjetore të sipërpërmendur. Në rastin e Anëtarëve që kanë ratifikuar konventat përkatëse, raporti do të mbështetet veçanërisht në raportet e trajtuara në bazë të nenit 22 të Kushtetutës.

2. Ky raport do t'i paraqitet Konferencës për një diskutim trepalësh si raport i Drejtorit të përgjithshëm. Konferenca mund ta trajtojë këtë raport si një raport të ndryshëm nga raportet e parashikuara në nenin 12 të Rregullores së saj dhe të debatojë mbi të në një seancë kushtuar ekskluzivisht atij, ose në çdo mënyrë tjetër të përshtatshme. Do t'i takojë më pas Këshillin Drejtues, në një nga sesionet më të afërta të tij, të nxjerrë konkluzionet nga ky debat lidhur me prioritetet dhe planet e veprimit që duhen zbatuar në bashkëpunimin teknik gjatë periudhës pasuese katërvjeçare.

IV. KUPTOHET SE:

1. Duhet bërë propozime për amendamente në Rregulloren e Këshillit Drejtues dhe atë të Konferencës, amendamente që janë të nevojshme për të zbatuar dispozitat e mësipërme.

2. Konferenca, në momentin e duhur, duhet të rishikojë, nën dritën e përvojës së fituar, funksionimin e kësaj ndjekjeje me qëllim që të verifikoj nëse ajo e ka përmbushur si duhet objektivin e përgjithshëm të vendosur në pjesën I me sipër.

Formë raporti (për Konventa të ratifikuara): Konventa Nr. 182

Appl. 22.182

182. Format më të këqia të punës së fëmijëve, 1999

ORGANIZATA NDËRKOMBËTARE E PUNËS, GJENEVË

FORMË RAPORTI

PËR

Konventen mbi Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, 1999 (Nr. 182)

Kjo formë raporti është për vendet që kanë ratifikuar Konventen. Ajo është miratuar nga Bordi Drejtues i Organizatës Ndërkombëtare të Punës në përputhje me Nenin 22 të Kushtetutës së ILO-së, që thekson: “ Secili anëtar ka rënë dakord që të bëjë një raport vjetor për Organizatën Ndërkombëtare të Punës për masat që janë marrë për të zbatuar parashikimet e Konventës. Këto raportë duhet të përgatitën sipas formave të kërkuara nga Bordi Drejtues si dhe të përmbajnë veçori po të kërkuara nga Bordi Drejtues”.

Qeveria mund ta shohë të dobishme konsultimin e Rekomandimit Nr. 190 të Konventës për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, I cili plotëson këtë Konvente dhe mund të ndihmojë në kuptimin më të mirë të kërkesave të saj dhe të lehtësojë zbatimin.

UDHËZUES PRAKTIK PËR SHKRIMIN E RAPORTËVE

Raportet e para

Nëse ky është raporti i parë i Qeverisë suaj pas hyrjes në fuqi të Konventës në vendin tuaj, duhet dhënë një informacion i plotë për çdo detyrim të Konventës, si dhe për të gjitha çështjet e ngritura në këtë formë raporti.

Në raportet e përhershme, informacioni duhet të jepet kryesisht:

- për masat ligjore lidhur me zbatimin e Konventës;
- në përgjigje të çështjeve të ngritura në formën e raportit lidhur me zbatimin e Konventës (për shembull,

statistika, rezultate inspektimi, vendime gjyqësore ose administrative), si dhe lidhur me dhënien e kopjeve të raporteve të përfaqësuesve të organizatave të punëdhënësve dhe të punëtorëve dhe mendimet e tyre ;

c) **mbi komentet e organeve**

mbikëqyrëse: raporti duhet të përmbajë përgjigje të çdo komenti lidhur me zbatimin e Konventës në vendin tuaj, të bëra nga Komiteti i Ekspertëve për Aplikimin e Konventave dhe të Rekomandimeve ose nga Komiteti i Konferencave për Aplikimin e Standardeve.

Neni 22 i Kushtetutës së ILO-së

Raport për periudhën _____ dhe në _____
i përgatitur nga Qeveria e _____

Për

Konventen për Format më të Këqia të Punës së fëmijëve, 1999 (Nr. 182)

(ratifikimi i regjistruar me

I. Jeni të lutur të jepni një listë të ligjeve dhe të rregulloreve, etj. të cilat zbatojnë parashikimet e Konventës. Nëse kjo gjë nuk është bërë ende, mund të dërgoni kopje të këtyre teksteve në zyrën e Organizatës Ndërkombëtare të Punës.

Jeni të lutur të jepni informacion për faktin se sa herë këto ligje janë modifikuar si rezultat i ratifikimit.

II. Jeni të lutur që për secilin nga nenet e mëposhtme të Konventës të jepni informacionin e kërkuar prej tyre. Nëse në vendin tuaj ratifikimi i Konventës forcon ligjin kombëtar jeni të lutur të përcaktoni se në bazë të cilave detyrime kushtetuese ka ndikuar Konventa. Në të njëjtën kohë, specifikoni çfarë veprimesh janë ndërmarrë për të bërë të efektshme detyrimet e Konventës, të cilat kërkojnë prej autoriteteve kombëtare të marrin disa masa specifike.

Nëse Komiteti i Ekspertëve ose Konferenca e Komitetit për Zbatimin e Standardeve kërkon informacion shtesë për zbatimin e Konventës, jeni të lutur ta jepni këtë informacion.

Neni 1

Çdo anëtar, që ratifikon këtë Konventë, merr masa efektive dhe të menjëhershme për të siguruar ndalimin dhe eliminimin e formave më të këqia të punës së fëmijës si një çështje urgjente.

Jeni të lutur të jepni një përmbledhje të përgjithshme të masave të marra për zbatimin e këtij Neni.

Neni 2

Në këtë Konventë përkufizimi *fëmijë* përdoret për të gjithë personal nën moshën 18 vjeç..

Neni 3

Në këtë Konventë shprehja *format më të punës së fëmijëve* përfshijnë:

(a) të gjitha format e skllavërisë ose praktikave të ngjashme me skllavërinë, të tilla si shitja dhe trafikimi i fëmijëve, detyrimi i skllavërues dhe bujkrobëria dhe puna pa

dëshirë ose e detyruar, përfshirë rekrutimi pa dëshirë ose i detyruar për përdorim në konflikte të armatosura;

- (b) përdorimin, gjetjen ose dhënien e një fëmije për prostitucion, për prodhim pornografie ose për shfaqje pornografike;
- (c) përdorimin, gjetjen ose dhënien e një fëmije për veprimtari të paligjshme, ne veçanti për prodhim dhe trafikimin e drogave narkotike sikundër janë përkufizuar ne traktatët përkatëse ndërkombëtare;
- (d) punën e cila, nga natyra e saj ose rrethanat ne të cilat kryhet mund të rrezikojë shëndetin, sigurinë ose moralin e fëmijëve.

Ju lutem përcaktoni, për secilën pike të nenit, masat e marra për të siguruar ndalimin dhe eliminimin e formave me të këqia të punës se fëmijëve për të gjithë fëmijët (vajza e djem) nën moshën 18 vjeç.

Neni 4

1. Llojet e punëve të përmendura në Nenin 3(d) do të përcaktohen nga ligjet ose rregullat e brendshme ose autoriteti kompetent, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, duke pasur parasysh normat relative ndërkombëtare, veçanërisht Paragrafët 3 dhe 4 të Rekomandimit mbi Format me të Këqia të Punës se Fëmijës, 1999.

2. Autoriteti kompetent, pas konsultimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të interesuar, do të përcaktojnë ku ekzistojnë llojet e punëve të përcaktuara si me lart.

3. Lista e llojeve të punës ose veprimtarisë, të përcaktuara ne baze të paragrafit 1 të këtij Neni, shqyrtohet dhe ndryshohet periodikisht, pas këshillimit me organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve të intëresuar.

Jeni të lutur të përcaktoni llojet e punëve të përcaktuara sipas paragrafit 1. Jeni të lutur të përcaktoni masat e marra për të identifikuar se ku ekzistojnë këto lloj punësh.

Jeni të lutur të përcaktoni se si është shqyrtuar ne mënyrë periodike kjo listë me lloje punësh sipas paragrafit 1. Ju lutemi jepni një listë të rishikuar.

Jeni të lutur të përcaktoni konsultimet që janë bërë me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve sipas detyrimeve të këtij Neni.

Neni 5

Secili Anëtar krijon ose cakton mekanizma të përshtatshme për të verifikuar zbatimin e dispozitave qe marrin force nga kjo Konvente.

Jeni të lutur të përcaktoni mekanizmat e krijuara dhe të jepni informacione për funksionimin e tyre, duke përfshirë edhe ndonjë pjesë raportesh ose dokumentesh. Jeni të lutur të përcaktoni edhe konsultimet me organizatat e punëdhënësve dhe të punëtorëve sipas detyrimeve të këtij neni.

Neni 6

1. Çdo Anëtar harton dhe zbaton programe veprimi për eliminimin me përparësi të formave me të këqia të punës së fëmijës.
2. Programe të tilla veprimi hartohen dhe zbatohen në konsultim me institucionet qeveritare përkatëse dhe organizatat e punëdhënësve dhe të punonjësve, duke marrë në konsideratë sugjerimet e grupeve të tjera të interesuara aty ku është e përshtatshme

Jeni të lutur të përcaktoni programet e veprimit që janë ndërmarrë dhe jepni informacion për zbatimin e tyre.

Jeni të lutur të përcaktoni konsultimet e bëra me organizatën e punëdhënësve dhe të punëtorëve sipas detyrimeve të këtij Neni. Ju lutemi të përcaktoni se sa janë marrë parasysh mendimet e tyre.

Neni 7

1. Secili Anëtar merr të gjitha masat e nevojshme për të siguruar zbatimin e efektshëm dhe të detyruar të dispozitave që vënë në jetë këtë Konvente, përfshirë dispozitën dhe përdorimin e duhur të sanksioneve penale dhe të tjera.
2. Duke pasur parasysh rëndësinë e arsimimit në eliminimin e punës së fëmijës, çdo Anëtar merr masa efektive dhe me afat:
 - (a) për të parandaluar angazhimin e fëmijëve në format më të këqia të punës së fëmijës;
 - (b) për të siguruar ndihmën e domosdoshme dhe të përshtatshme të drejtpërdrejtë për heqjen e tyre nga punët e formave më të këqia, dhe për riaftësimin dhe riintegrimin shoqëror;
 - (c) për të siguruar marrjen e arsimit bazë pa pagesë, dhe, kur është e mundur dhe e përshtatshme, të edukimit profesional, për të gjithë fëmijët e hequr nga format më të këqia të punës;
 - (d) për të identifikuar dhe gjetur fëmijët që janë në rrezik të veçantë; dhe
 - (e) për të pasur parasysh gjendjen e veçantë të vajzave.
3. Secili Anëtar cakton autoritetin kompetent përgjegjës për zbatimin e dispozitave që vënë në jetë këtë Konvente.

Jeni të lutur të përcaktoni masat e marra në përputhje me paragrafin 1, duke përfshirë edhe marrjen e sanksioneve penale ose të tjera, si dhe zbatimin e tyre konkret.

Jeni të lutur të përcaktoni masat e marra lidhur me secilën pikë (a -e) të paragrafit 2. Nëse ndonjë nga masat është me kohë të përcaktuar, ju lutemi specifikoni kohën e mbarimit.

Jeni të lutur të përcaktoni autoritetet e krijuara sipas paragrafit 3 që janë përgjegjëse për zbatimin e detyrimeve të kësaj Konvente, si dhe me anë të cilave metoda është mbikëqyrur ky zbatim.

Neni 8

Anëtarët, sipas rastit, ndërmarrin hapa për të ndihmuar njeri-tjetrin në zbatimin e dispozitave të kësaj Konvente, nëpërmjet bashkëpunimit në të mirë dhe/ose ndihmës ndërkombëtare, duke përfshirë mbështetje për zhvillimin ekonomik e social, programe për çrënjosjen e varfërisë dhe arsimimin universal.

Pjesët përkatëse të Rekomandimit për Format më të Këqia të Punës së Fëmijëve, 1999 (190) që plotëson Konvente do të gjenden në Pyetjen 5, Kutia 14 (Programet e Veprimit); Masa 2, Kutia 32 (II. Punët e rrezikshme) dhe Masa 3, Kutia 34 (III. Zbatimi)

Jeni të lutur të përcaktoni veprimet e ndërmarra sipas detyrimeve të këtij Neni,

- III. **Jeni të lutur të theksoni nëse gjykatat kanë dhënë vendime për çështjet lidhur me zbatimin e Konventës. Nëse po, jepni tekstet e këtyre vendimeve.**
- IV. **Jeni të lutur të jepni mendimin tuaj për mënyrën se si është zbatuar Konventa në vendin tuaj. Përcaktoni ndonjë vështirësi që ju ka dalë në zbatimin e Konventës ose ndonjë faktor që ka penguar ose ngadalësuar veprimin kundër formave më të këqia të punës së fëmijëve. Nëse vendi juaj ka pasur ndonjë ndihme ose këshillë nga projekte të bashkëpunimit teknik të ILO-së, si p.sh. Programi Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC) jeni të lutur të përcaktoni masat e marra.**
- V. **Jeni të lutur të bashkëngjitni kopje ose pjesë nga dokumentë zyrtarë duke përfshirë raporte inspektimi, studime, statistika ose informacione për natyrën, shtrirjen e formave më të këqia të punës së fëmijëve, numrin e fëmijëve të mbuluar nga masat e marra sipas Konventës, numrin dhe natyrën e sanksioneve penale të ndërmarra etj. Sipas mundësive, i gjithë ky informacion duhet të jepet sipas gjinisë.**
- VI. **Jeni të lutur të përcaktoni organizatat përfaqësuese të punëdhënësve dhe të punëtorëve të cilëve u janë komunikuar kopje të këtij raporti sipas Nenit 23, paragrafi 2 i Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës. Nëse kopje të këtij raporti nuk i janë komunikuar përfaqësuesve të këtyre organizatave, jeni të lutur të informoni për ndonjë rrethanë të veçantë në vendin tuaj që shpjegon këtë procedurë.**
- VII. **Jeni të lutur të përcaktoni nëse keni marrë mendime/opinione nga organizatat e punëdhënësve dhe e punëtorëve lidhur me raportin në fjalë. Nëse po, jeni të lutur të jepni një kopje të mendimeve të tyre së bashku me ndonjë koment tjetër që ju e shihni të dobishëm.**

ANEKS

Rekomandimi për Format më të Këqia të Punës së fëmijëve, 1999 (Nr. 190)

(Tëksti nuk është dhënë këtu)

Memorandumi në lidhje me obligimin për paraqitjen e Konventave dhe Rekomandimeve tek autoritetkompetente

ZYRA NDËRKOMBËTARE E PUNËS

Gjenevë, 1980

Neni 19 i Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës

Paragrafët 5, 6 dhe 7 të nenit 19 të Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës, në lidhje me obligimin për dorëzimin tek autoritet kompetente të Konventave dhe Rekomandimeve të miratuara nga Konferenca, janë si në vijim:

“5. Në rast se kemi të bëjmë me Konventë-

- (a) Konventa do t’iu komunikohet të gjithë Anëtarëve për ratifikim;
- (b) Çdo Anëtarë zotohet se, brenda periudhës prej jo më shumë se një viti nga mbyllja e sesionit të Konferencës apo nëse nuk është e mundur të bëhet brenda një viti për shkak të rrethanave të jashtëzakonshme atëherë brenda periudhës më të hershme të mundshme dhe jo më gjatë se 18 muaj nga përmbyllja e sesionit të Konferencës, do të sjellë Konventen para autoritetit apo autoriteteve që kanë kompetencë të merren me çështjen për miratimin e legjislacionit apo veprimeve tjera;
- (c) Anëtarët do ta njoftojnë Drejtorin e Përgjithshëm të Zyrës Ndërkombëtare të Punës rreth masave të ndërmarra në përputhje me këtë nen për ta sjellë Konventen para autoritetit apo autoriteteve të përmendura kompetente me të dhënat e autoritetit apo autoriteteve dhe për veprimet e ndërmarra nga ato;

6. Në rast të Rekomandimit -

- (a) Rekomandimi do t’iu komunikohet të gjithë Anëtarëve për njoftim që ai (Rekomandimi) ta jetësoj legjislacionit kombëtar;
- (b) Çdo Anëtarë zotohet se, brenda periudhës prej jo më shumë se një viti nga mbyllja e sesionit të Konferencës apo nëse nuk është e mundur të bëhet brenda një viti për shkak të rrethanave të jashtëzakonshme atëherë brenda periudhës më të hershme të mundshme dhe jo më gjatë se 18 muaj nga përmbyllja e sesionit të Konferencës, do të sjellë Rekomandimin para autoritetit apo autoriteteve që kanë kompetencë të merren me çështjen për miratimin e legjislacionit apo veprimeve tjera;
- (c) Anëtarët do ta njoftojnë Drejtorin e Përgjithshëm të Zyrës Ndërkombëtare të Punës rreth masave të ndërmarra në përputhje me këtë nen për ta sjellë Rekomandimin para autoritetit apo autoriteteve të përmendura kompetente me të dhënat e autoritetit apo autoriteteve dhe për veprimet e ndërmarra nga ato;

7. Në rast se kemi të bëjmë me një Shtetfederal atëherë duhet të zbatohen dispozitat në vijim:

- (a) në lidhje me Konventat dhe Rekomandimet, të cilat Qeveria federale i merr parasysh në mënyrë të përshtatshme sipas sistemit kushtetues të tij për veprim federal, obligimet e Shtetit federal do të jenë të njëjtë me ato të Shteteve që nuk janë Shtete federale;
- (b) në lidhje me Konventat dhe Rekomandimet, të cilat Qeveria federale i merr parasysh varësisht nga sistemi kushtetues i tij, në tërësi apo pjesërisht, për veprimin nga shtetet, provincat apo kantonet për dallim nga veprimi federal, Qeveria federale do të:
 - (i) në përputhje me Kushtetutën dhe Kushtetutat e shteteve, provincave apo kantoneve në fjalë, do të bëjë marrëveshje efektive në lidhje me ato Konventa dhe Rekomandime jo më vonë se 18 muaj nga përmbyllja e sesionit të Konferencës me autoritete duhura të shtetit federal, provincial apo kantonit për miratimin e legjislacionit apo veprimeve tjera;
 - (ii) do të rregullojë, varësisht nga marrëveshja e qeverisë së shtetit, provincës apo kantonit në fjalë, për konsultime të herëpashershme në mes autoritetëve federale dhe shtetërore, provinciale apo të kantonit me qëllim të promovimit të veprimit të koordinuar me Shtetin federal për jetësimin e dispozitave të atyre Konventave dhe Rekomandimeve;
 - (iii) do të informojë Drejtorin e Përgjithshëm të Zyrës Ndërkombëtare për Punë rreth masave të ndërmarra në përputhje me këtë nen për sjelljen e Konventave dhe Rekomandimeve të tilla para autoritetëve të duhura federale, shtetërore, provinciale apo të kantonit me të dhënat e autoritetëve dhe veprimet e kryera nga ata;

Në përgjigje ndaj kërkesës së sesionit të 36 të Konferencës (1953) dhe pa paragjykime ndaj autoritetit të Gjykatës Ndërkombëtare për Drejtësi sipas nenit 37 të Kushtetutës së ILO-së, Organi Drejtues i Zyrës Ndërkombëtare të Punës ka themeluar këtë memorandum në vitin 1954, më shumë për të ndihmuar qeveritë për t'i kryer obligimet e tyre në tërën dhe të lehtësojnë komunikimin nëpërmjet një linjë unike e informative të kërkuara.

Duke i marrë në konsideratë propozimet e bëra nga Komisioni i Konferencës për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve, Organi Drejtues ka plotësuar tëkstin e memorandumit në vitin 1958 dhe e ka rishikuar atë në vitin 1980 në mënyrë që merren parasysh zhvillimet e mëvonshme.

Ky memorandum nuk parasheh obligime të reja për Shtetet anëtare përpos atyre të parapara me Kushtetutën e ILO-së por ai (Memorandumi) është projektuar që të tërheq vëmendjen e tyre për komentët e Komisionit të Ekspertëve për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve dhe të Komisionit të Konferencës për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve në lidhje me masat që paraqitën si të nevojshme apo të dëshirueshme në këtë çështje. Ajo, gjithashtu, përmban edhe një pyetësor për marrjen e informatave rreth masave të ndërmarra.

Nga anëtarët kërkohet të marrin parasysh, aq sa është e mundur dhe në interes të zbatimit të Konventave dhe Rekomandimeve, pikat e dhëna më poshtë dhe të japin informata rreth pyetjeve të shkruara në fund të këtij memorandum.

Nëse Komisioni i Ekspertëve apo Komisioni i Konferencës për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve ka kërkuar informata shtesë apo ka bërë një vëzhgim rreth masave të ndërmarra për dorëzimin e Konventave dhe Rekomandimeve tek autoritetet kompetente, ju lutemi, siguroni informatat e kërkuara apo tregoni veprimin që Qeveria juaj e ka ndërmarrë për të vendosur pikat në fjalë në përputhje me kërkesat e Kushtetutës së ILO-së.

I. NATYRA E AUTORITETIT KOMPETENT

- (a) “Autoriteti kompetent është autoriteti i cili, sipas Kushtetutës së çdo Shteti, ka fuqi të nxjerr ligje apo të merr veprime tjera për zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve.”
- (b) “Autoriteti kompetent kombëtar duhet të jetë zakonisht organi ligjvënës”²
- (c) “Edhe pse asambleja legjislative ekziston, organi ekzekutiv apo organi tjetër mund të jetë i autorizuar të nxjerr ligje për çështje të caktuara sipas dispozitave kushtetuese apo mund të ushtrojë ato autorizime nga vetitë e delegimit të përgjithshëm apo të veçantë të dhënë nga parlamenti. Në raste të tilla do të ishte e dëshirueshme që Konventat dhe Rekomandimet t’i dorëzohen asamblesë legjislative në mënyrë që të arrihet objektivi i dytë i pranimin që është të informohet dhe mobilizohet opinion publik. Diskutimi në asamblenë e diskutimeve – apo së paku njoftimi i asamblesë B mund të përbëjë një faktor të rëndësishëm në kompletimin e shqyrtimit të pyetjes dhe në përmirësimin e mundshëm të masave të ndërmarra në nivel kombëtar; në rast se ka të bëjë me Konventën atëherë mund të rezultojë me vendimin për ratifikim”.³
- (d) “Në rast se instrumentet nuk kërkojnë veprime në formë të legjislacionit, atëherë do të ishte e dëshirueshme – duke pasur parasysh qëllimin e pranimin që është sjellja e Konventave dhe Rekomandimeve në vëmendjen e publikut – të dorëzohen këto instrumente edhe tek organi parlamentar”.⁴

¹ ILO: *Procesverbal i seancës*, Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 46, 1962, Pjesa e Tretë, Shtojca VI: “Raporti i Komisionit për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve”, faqe 684, paragrafi 39.

² I njëjti: *Raporti i Komisionit të Ekspertëve për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve*, Raporti III (Pjesa 4), Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 64, Gjenevë, 1978, faqe 31, paragrafi 122. I njëjti, *Pyetjet Kushtetuese*, Pjesa 1: “Raportet e delegacionit të Konferencës për pyetjet kushtetuese”, Raporti II (Pjesa 1), Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 29, Montreal, 1946, paragrafi 43.

³ I njëjti: *Raporti i Komisionit të Ekspertëve për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve*, Raporti III (Pjesa 4), Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 64, Gjenevë, 1978, faqe 38, paragrafi 124.

⁴ I njëjti, Sesioni i 5, Gjenevë, 1972, faqe 35, paragrafi 137.

II. SHTRIRJA E OBLIGIMIT PËR PARAQITJE

- (a) “Neni 19 parasheh obligimin për vendosjen para autoriteteve kompetente të gjitha instrumentët e miratuara nga Konferenca pa përjashtim dhe pa dallim në mes Konventave dhe Rekomandimeve”.⁵
- (b) “Nga ana tjetër, obligimi i qeverive të paraqesin instrumentet tek autoritetet kompetente nuk përfshinë edhe obligimin për propozimin e ratifikimit apo zbatimit të instrumentit në fjalë. Qeveritë kanë lirinë e plotë sa i përket natyrës së propozimit që do të bëjnë me rastin e dorëzimit të Konventave dhe Rekomandimeve tek autoritet kompetente”.⁶

III. FORMA E PARAQITJES

- (a) “Meqenëse neni 19 i Kushtetutës qartë ka për qëllim që me rastin e pranimit të një vendimi nga autoritetet kompetente, paraqitja e Konventave dhe Rekomandimeve tek këto autoritete duhet gjithmonë të shoqërohet apo të pasohet nga një deklaratë apo propozime që tregojnë për pikëpamjet e Qeverisë për veprimet që duhet ndërmerre në instrumente”.⁷
- (b) “Pikat thelbësore që duhet të mbahen në mend janë: (a) në kohën apo pas dorëzimit të Konventave dhe Rekomandimeve tek autoritetet legjislative, qeveritë duhet ose të tregojnë se çfarë masa mund të ndërmerren për jetësimin e këtyre instrumenteve apo të propozojnë se nuk duhet të ndërmerren asnjë masë apo se vendimi duhet të shtyhet; dhe (b) se duhet të ekzistojë një mundësi për ngritjen e çështjes për debat brenda organit ligjvënës”.⁸

IV. AFATET KOHORE

“Në mbështetje të dispozitave të nenit 19, dorëzimi i vendimeve të Konferencës tek autoritetkompetente duhet të bëhet brenda një viti, në rastë të jashtëzakonshme, jo më vonë se 18 muaj nga përmbyllja e sesionit të Konferencës.

Komisioni dëshiron të theksoj se kjo dispozitë ka të bëjë jo vetëm me Shtetet jo federale por edhe ato federale; në rast të vonesës, periudha prej 18 muajve zbatohet vetëm në mbështetje të Konventave dhe Rekomandimeve të cilat Qeveria federale i konsideron të jenë të përshtatshme për veprime nga shtetet, provincat apo kantonet zgjedhëse. Në rast se është e mundur të konstatohet se Shtetet Anëtare i kanë respektuar afatet e përshkruara, Komisioni konsideron se do të ishte e këshillueshme që dita në të cilën vendimet e Konferencës ishin paraqitur tek autoritet kompetente t'i komunikohet Drejtorit të Përgjithshëm”.⁹

⁵ ILO: *Raporti i Komisionit të Ekspertëve për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve*, Raporti III (Pjesa 4), Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 64, Gjenevë, 19781, faqe 39, paragrafi 124.

⁶ *I njëjti*, faqe 40, paragrafi 130.

⁷ *I njëjti: Procesverballi i seancës*, Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 49, Gjenevë, 1957 Shtojcë VI, faqe 659, paragrafi 45.

⁸ *I njëjti: Raporti i Komisionit të Ekspertëve për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve*, Raporti III (Pjesa 4), Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 42, Gjenevë, 1958, faqe 7, paragrafi 43.

⁹ *I njëjti, Sesioni i 36*, Gjenevë, 1953, faqe 11, paragrafi 46 (d).

V. OBLIGIMET E SHTETEVE FEDERALE

“Në lidhje me Shtetet federale, Komisioni dëshiron të theksoj se, sipas nenit 19 të Kushtetutës, paragrafi 7 (b) (i) në çdo rast kur ndonjë veprim nga shtetet, provincat apo konventat zgjedhëse konsiderohet si “i përshtatshëm”, Qeveria duhet të bëjë përgatitjet efikase rreth Konventave dhe Rekomandimeve të miratuara nga Konferenca për “autoritetet e duhura” të shteteve, provincave apo kantoneve zgjedhëse për miratim të legjislacionit apo veprimeve tjera”.¹⁰

VI. KOMUNIKIMI ME PËRFAQËSUESIT E ORGANIZATAVE

“Sipas nenit 23, paragrafi 2 të Kushtetutës, informata e dhënë tek Drejtori i Përgjithshëm rreth paraqitjes tek autoritetet kompetente duhet të dërgohet, gjithashtu, edhe tek përfaqësuesit e organizatave të punëdhënësve dhe punëtorëve”.¹¹

Shtetet Unike

- I. (a) **Ju lutemi, tregoni se cili është/cilat janë autoriteti apo autoritet kompetente që ofrojnë informata të kërkuara në lidhje me Konventat dhe Rekomandimet.**
(b) **Ju lutemi, tregoni se cili është organi legjislativë sipas Kushtetutës apo i ligjit themelor në shtetin tuaj.**
- II. (a) **Ju lutemi, tregoni datën kur Konventat dhe Rekomandimet ishin paraqitur tek autoritet kompetente për miratim të legjislacionit apo veprimeve tjera.**
(b) **Ju lutemi, tregoni nëse, në kohën e dorëzimit të Konventave dhe Rekomandimeve tek organi legjislativ, Qeveria ka paraqitur ndonjë propozim në organin e përmendur për masat që mund të ndërmerren për miratimin e legjislacionit apo veprimeve tjera.**
(c) **Ju lutemi, bashkëngjitni kopjet dublikatë, nëse është e mundur, apo na dërgoni informata për thelbin e dokumentit apo dokumentëve për arsyet për të cilat Konventat dhe Rekomandimet janë paraqitur apo çdo propozim që është bërë.**
- III. **Nëse autoriteti apo autoritetet kompetente kanë marrë një vendim rreth Konventave dhe Rekomandimeve, të cilat janë paraqitur te ata, atëherë ju lutemi tregoni përmbajtjen e vendimeve të tilla.**
- IV. **Nëse nuk ka qenë e mundur të paraqiten Konventat dhe Rekomandimet, ju lutemi, tregoni për rrethanat e jashtëzakonshme të cilat kanë parandaluar Qeverinë nga paraqitja e Konventave dhe Rekomandimeve të tilla tek autoritetet kompetente brenda afateve të përshtatshme.**

¹⁰ *I njëjti*, paragrafi 46 (e).

¹¹ ILO: *Raporti i Komisionit të Ekspertëve për Zbatimin e Konventave dhe Rekomandimeve*, Raporti III (Pjesa 4), Konferenca Ndërkombëtare e Punës, Sesioni i 36, Gjenevë, 1953, faqe 11, paragrafi 46 (f).

- V. Ju lutemi, tregoni se cilëve përfaqësues të organizatave të punëdhënësve dhe punëtorëve iu është komunikuar informata që i është dorëzuar Drejtorit të Përgjithshëm.

Ju lutemi, tregoni nëse keni pranuar nga organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve në fjalë ndonjë vërejtje rreth jetësimit të instrumentit (apo instrumentëve) për të cilat ky informim ka të bëjë.

Shtetet Federale

- VI. Ju lutemi, tregoni – në lidhje me Konventat dhe Rekomandimet për të cilat është kërkuar informata – nëse Qeveria federale i konsideron ato si të përshtatshme sipas sistemit kushtetues të saj për veprime federale apo nëse, në anën tjetër, i konsideron ato të përshtatshme në tërësi apo pjesërisht për veprime nga shtetet, provincat apo kantonet zgjedhëse.

- VII. Në rastin e mëhershëm (veprimi federal), ju lutemi, përcillni informatën e kërkuar nga pjesa “Shtetet Unike” nga paragrafi I deri në paragrafin V.

- VIII. Në rastin e mëvonshëm (veprimi në tërësi apo pjesërisht nga shtetet, provincat apo kantonet e zgjedhura), ju lutemi, tregoni se çfarë masa janë miratuar në lidhje me paraqitjen e Konventave dhe Rekomandimeve për të cilat informata është kërkuar tek autoritetet federale, shtetërore, provinciale apo të kantonit për miratimin e legjislacionit apo veprimeve tjera dhe dërgoni informatat relevante tek autoritetet që konsiderohen si të përshtatshme dhe për masat e ndërmarra nga ata.

- IX. Ju lutemi, tregoni për organizatat përfaqësuese të punëdhënësve dhe punëtorëve të cilëve iu është komunikuar informata që i është dorëzuar Drejtorit të Përgjithshëm.

Ju lutemi, tregoni nëse keni pranuar nga organizatat e punëdhënësve dhe punëtorëve në fjalë ndonjë vërejtje rreth jetësimit të instrumentit (apo instrumentëve) për të cilat ky informim ka të bëjë.

LETËR MODEL
lidhur me ratifikimin e një Konvente të ILO-së.

I nderuar Zotëri,

Kam nderin t'ju informoj se Qeveria e _____, duke konsideruar _____ **[Titulli i Konventës]** _____ konfirmon dhe ratifikon këtë Konvente dhe merr përsipër, sipas Nenit 19, paragrafit 5(d) të Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës, të përbushë të gjitha detyrimet që përmban ajo.

Sinqerisht,

[firma]

Ministër i _____

Drejtorit të Përgjithshëm,
Organizata Ndërkombëtare e Punës
GJENEVË

INSTRUMENT MODEL
lidhur me ratifikimin e me Konvente të ILO-së.

Lidhur me _____ **[Titulli i Konventës]** _____ që
është miratuar nga Konferenca Ndërkombëtare e Punës në Sesionin e saj të
_____, në _____ **[vendi]** _____ me
_____ **[vendi]** _____ ,

Qeveria e _____ , duke konsideruar Konventen
e lartpërmendur, konfirmon dhe ratifikon këtë Konvente dhe merr përsipër, sipas
Nenit 19, paragrafit 5 (d) të Kushtetutës së Organizatës Ndërkombëtare të Punës, të
përbushë të gjitha detyrimet që përmban ajo.

[firma]

Presidenti Republikës

Ministër i Punëve të Jashtme

Deklarata t'i bashkëngjitet instrumentit të ratifikimit të Konventës nr. 138

Në pajtim me nenin 2, paragrafi 1 i Konventës mbi Moshën Minimale të vitit 1973 (nr. 138), Qeveria deklaron se mosha minimale për punësim apo pranim në punë brenda territorit të saj dhe për mjetet e transportit të regjistruara në territorin e saj është _____ vjet; sipas nenit, 4, 6, 7 dhe 8 të Kushtetutës, askush nën këtë moshë nuk do të punësohet apo të pranohet në punë në çfarëdo profesioni.

[Datë]

[Nënshkrimi]

Si dhe ku mund të merren informata shtesë?

Programi Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së Fëmijëve (IPEC)

Në Internet: <http://www.ilo.org/public/english/standards/ipecc/index.htm>

Deklarata e ILO-së për Parimet dhe të Drejtat Themelore në Punë dhe Përcjellja e tyre

Në internet: <http://www.ilo.org/public/english/standards/decl/index.htm>

Si të ratifikohet një Konvente e ILO-së

Në internet: <http://www.ilo.org/public/english/standards/norm/howused/ratific.htm>

ILO C. 182 Konventa për Format më të Këqija të Punës së Fëmijëve

Në internet: <http://ilolex.ilo.ch:1567/scripts/convde.pl?C182>

ILO R. 190 Rekomandimet për Format më të Këqija të Punës së Fëmijëve

Në internet: <http://ilolex.ilo.ch:1567/cgi-lex/convde.pl?R190>

Lista e ILO-së C. 182 Ratifikimet

Në internet: <http://ilolex.ilo.ch:1567/cgi-lex/ratific.pl?C182>

Puna e Fëmijëve: Përcaktimi i të Patolerueshmes

Raporti VI (1) i paraqitur në Sesionin e 86-të (1998) në Konferencën për Punën Ndërkombëtare, (Gjenevë, ILO, 1996) *Në internet:* <http://www.ilo.org/public/english/support/publ/intro/index.htm> *Kopje fizike:* (Publikim me pagesë, 15.- SFR mund të porositet nga Byroja për Publikime e ILO <http://www.ilo.org/public/english/support/publ/intro/index.htm>)

Raporti i Komitetit të ILO-së për Punën e Fëmijëve

Sesioni i 87-të i Konferencës për Punën Ndërkombëtare, Gjenevë, Qershor 1999 *Në internet:* <http://www.ilo.org/public/english/standards/relm/ilc/ilc87/com-chil.htm>

Kundër Punës së Fëmijëve

Nga N. Haspels, M. Jankanish, Gjenevë, ILO-IPEC, 2000, 334 p. ISBN 92-2110868-6 (Në dispozicion vetëm në gjuhë angleze dhe në formë të shtypur) *Kopje fizike:* (Publikim me pagesë, 50.- SFR mund të porositet nga Byroja për Publikime e ILO-së <http://www.ilo.org/public/english/support/publ/intro/index.htm>)

Monitorimi dhe Vlerësimi

Praktikat e Mira në Veprimin Kundër Punës së Fëmijëve: Një Raport Sintezë i Studimit në shtatë Vende (Brazil, Indonezi, Keni, Filipine, Tanzani, Tailandë, Turqi), 1997-98, nga hulumtues të pavarur, Gjenevë, ILO-IPEC, 2001, 107 p. – ISBN 92-2-112485-1. (Në dispozicion vetëm në gjuhë angleze)

Në internet:

<http://www.ilo.org/public/english/standards/ipecc/publ/monitoring/index.htm>

Programet me Kohë të Përcaktuar

Në internet: <http://www.ilo.org/public/english/standards/ipecc/timebound/index.htm>

Etiketimi

Në internet: <http://www.ilo.org/public/english/standards/ipecc/publ/policy/papers/labelling/index.htm>

Programi për Monitorim Statistikor ILO-IPECC (SIMPOC)

Në internet: <http://www.ilo.org/public/english/standards/ipecc/simpoc/index.htm>

Zyra e Komisionierit të Lartë të OKB-së për të Drejtat e Njeriut

Në internet: www.unhchr.ch

Adresa: Palais des Nations, Avenue de la Paix 8-14, 1211 Geneva 10,

Tel: (+41 22) 917 90 00 / Faksi: (+41 22) 917 90 16.

Konventa për të Drejtat e Fëmijëve (CRC)

Në internet: <http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/k2crc.htm>

Komiteti për të Drejtat e Fëmijëve

Në internet: <http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/Documentsfrset?OpenFrameSet>
(Për tekst dhe raporte të Komitetit klikoni më pas në: Documents/Treaty Body Database/Documents/By Treaty/Committee on the Rights of the Child).

Informata për procedurat e veçanta

Në internet: <http://www.unhchr.ch/html/menu2/xtraconv.htm>

Për fëmijët dhe konfliktet e armatosura

Në internet: www.unhchr.ch/html/menu2/i2chiarm.htm

Shitja e fëmijëve, prostitucioni i fëmijëve dhe pornografia e fëmijëve

Në internet: www.unhchr.ch/html/menu2/i2chisal.htm

Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore (CESCR)

Në Internet:

Për tekst, ratifikime dhe rezervime: www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_cescr.htm

Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Civile dhe Politike (CCPR)

Në Internet:

Për tekst, ratifikime dhe rezervime: www.unhchr.ch/html/menu3/b/a_ccpr.htm

Konventa Shtesë për Zhdukjen e Skllavërisë, Tregtisë së Skllëvërve, dhe Institucioneve dhe Praktikave të Ngjashme me Skllavërinë (CAS)

Në internet:

Për tekst dhe ratifikime: www.unhchr.ch/html/menu3/b/30.htm

Konventa për Shuarjen e Trafikimit të Njerëzve dhe të Shfrytëzimit të Prostitutimit të Tjerëve (CSTP)

Në internet:

Për tekst dhe ratifikime: www.unhchr.ch/html/menu3/b/33.htm

Marrëveshja Globale e OKB

Në internet: <http://www.unglobalcompact.org/>

**Punëdhënësit për punën e fëmijëve
Byroja e ILO-së për aktivitetet e Punëdhënësve (ACT/EMP)**

Në internet: www.ilo.org/public/english/dialogue/actemp/index.htm

Organizata Ndërkombëtare e Punëmarrësve (IOE)

Në internet: www.ioe-emp.org/ioe_emp/papers_statement/papers_statments_home.htm

**Punëtorët për punën e fëmijëve
Byroja e ILO-së për aktivitetet e Punëtorëve (ACTRAV)**

Në internet: www.ilo.org/public/english/dialogue/actrav/genact/child/

Programi për Aktivitetet e Punëtorëve në Qendrën Ndërkombëtare të Trajnimit të ILO-së në Turin, Itali

Në internet: www.itcilo.it/english/actrav/

Organizatat Ndërkombëtare të Sindikatave (Lista e)

Në internet:

http://www.ilo.org/public/english/dialogue/actrav/genact/child/part2_c/intern_org.htm

Konfederata Ndërkombëtare e Sindikatave të Pavarura (ICFTU)

Në internet: www.icftu.org/focus.asp?Issue=childlabour&Language=EN

Konfederata Botërore e Punës (WCL)

Në internet: www.cmt-wcl.org/en/pubs/childl.html

Edukimi Ndërkombëtar (EI)

Në internet: <http://www.ei-ie.org/action/english/Childlabour/etrchildlabor.htm>

Federata Ndërkombëtare e Ndërtimit dhe Punëtorëve të Drurit (IFBWW)

Në internet: <http://195.144.54.85/ifbww/index.html>

Unioni Ndërkombëtar i Ushqimit, Bujqësisë, Hoteleve, Restorantëve, Furnizimit me Ushqime, Duhanit dhe Shoqatave Aleatë të Punëtorëve (IUF)

Në internet: www.iuf.org/iuf/ChildLabour/

Shërbimet Publike Ndërkombëtare (PSI)

Në internet: <http://www.world-psi.org/psi.nsf?Open>

Marshi Global kundër Punës së Fëmijëve

Në internet: <http://www.globalmarch.org/>

Mbi qëndrimet e marrura në vitet e fundit nga Unioni Ndër-Parlamentar për çështjet e fëmijëve

Në internet: www.ipu.org *Kopje fizike:* Dokumenti CONF/106/4-Doc.Inf.4, i datës 23 Gusht 2001, përmban një përmbledhje të fragmenteve relevante nga rezolutat e IPU dhe dokumentët e tjera, gjatë periudhës 1985 - 2001, të cilat shprehin qëndrimin e Anëtarëve të IPU për çështje të ndryshme që kanë të bëjnë me fëmijë.

Afrikë

KAMERUN

Bureau de l'OIT
Boitë postale No. 13
Yaoundé
Tel: (237) (2) 20 50 44
Faks: (237) (2) 20 29 06
E-mail: yaounde@ilo.org

BREGU I FILDISHTE

Bureau régional de l'OIT pour
l'Afrique
01 B.P. 3960
Abidjan 01
Tel: (225) 20 31 89 00
Faks: (225) 20 21 28 80
E-mail: abidjan@ilo.org

ETIOPI

Zyra e ILO-së
P.O. Box 2788
Addis Ababa
Tel: (251) (1) 51 03 46
Faks: (251) (1) 51 36 33
E-mail: iloaddis@ilo.org

MADAGASKAR

Bureau de l'OIT
Boitë postale 683
101 Antananarivo
Tel: (261) (20) 22 266 15
Faks: (261) (20) 22 258 94
E-mail: antananarivo@ilo.org

NIGERI

Zyra e ILO-së
P.O. Box 2331
Lagos
Tel: (234) (1) 269 39 16
Faks: (234) (1) 269 07 17
E-mail: lagos@ilo.org

REPUBLIKA DEMOKRATIKE E KONGO

Bureau de l'OIT
B.P. 7248
Kinshasa 1
Tel: (243) (12) 33 407
Faks: (243) (12) 880 54 07
E-mail: kinshasa@wfp.or.ug

SENEGAL

Bureau de l'OIT
B.P. 414
Dakar
Tel: (221) 823 17 89
Faks: (221) 821 09 56
E-mail: dak_admin@ilo.org

AFRIKA E JUGUT

Zyra e ILO-së
P.O. Box 40254
Arcadia 0007
Pretoria
Tel: (27) (12) 341 21 70
Faks: (27) (12) 341 21 59
E-mail: pretoria@ilo.org

REPUBLIKA E BASHKUAR E TANZANISË

Zyra e ILO-së
P.O. Box 9212
Dar es Salaam
Tel: (255) (22) 212 66 31
Faks: (255) (22) 212 66 27
E-mail: daressalaam@ilodar.or.tz

ZAMBI

Zyra e ILO-së
P.O. Box 32181
ZA 10101 Lusaka
Tel: (260) (1) 22 80 71
Faks: (260) (1) 22 32 77
E-mail: lusaka@ilo.org

ZIMBAVE

ILO/SAMAT
P.O. Box 210
Harare
Tel: (263) (4) 36 98 05
Faks: (263) (4) 75 98 13
E-mail: harare@ilo.org

Amerikë

ARGJENTIN

Oficina de la OIT
Avenida Córdoba 950
Piso 13 y 14
1054 Buenos Aires
Tel: (54) (11) 43 93 70 76
Faks: (54) (11) 43 93 70 62
E-mail: buenosaires@oit.org.ar

BRAZIL

Escritório da OIT
SEN Lotê 35
Brasília – DF 70800-400
Tel: (55) (61) 225 80 15
Faks: (55) (61) 322 43 52
E-mail: brasilia@ilo.org

KILI

(OIT/ETM)
Casilla 19034, Correo 19
Santiago
Tel: (56) (2) 201 27 27
Faks: (56) (2) 201 20 31
E-mail: etm@oit Chile.cl

KOSTA RIKË

Oficina de la OIT
Apartado postal 10170
San José 1000
Tel: (506) 253 76 67
Faks: (506) 224 26 78
E-mail: sanjose@oit.or.cr

MEKSIKË

Oficina de la OIT
Darwin No. 31
Col. Anzures
11590 Mexico D.F.
Tel: (52) (5) 250 32 24
Faks: (52) (5) 250 32 67
E-mail: mexico@ilo.org

PERU

Oficina regional de la OIT
para América Latina y el
Caribe
P.O. Box 14-124, Lince
Lima 14
Tel: (51) (1) 221 25 65
Faks: (51) (1) 421 52 92
E-mail: oit@oit.org.pe

TRINIDAD DHE TOBAGO

Zyra e ILO-së në Karaibe
P.O. Box 1201
Port-of-Spain
Tel: (1) (868) 628 14 53
Faks: (1) (868) 628 24 33
E-mail: portofspain@ilo.org

SHETET E BASHKUARA TË AMERIKËS

Degë e Zyrës së ILO-së
1828 L Street NW.
Suitë 600
Washington, D.C. 20036
Tel: (1) (202) 653 76 52
Faks: (1) (202) 653 76 87
E-mail: washilo@ilowbo.org
Zyra Ndërlidhëse e ILO-së me
Kombet e Bashkuara
220 East 42nd Street, Suite 3101
New York, N.Y. 10017-5806
Tel: (1) (212) 697.01.50
Faks: (1) (212) 697.52.18
E-mail: newyork@ilo.org

URUGUAJ

CINTËRFOR

Avda. Uruguay, 1238
Casilla de Correo 1761
Montevideo
Tel: (598) (2) 902 05 57
Faks: (598) (2) 902 13 05
E-mail: dirmvd@cintërfor.org.uy

Azi dhe Paqësor

BANGLADESH

Zyra e ILO-së
GPO Box 2061
Ramna, Dhaka
Tel: (880) (2) 911 28 36
Faks: (880) (2) 811 42 11
E-mail: dhaka@lodhaka.org

KINË

Zyra e ILO-së
1-10-1 Tayuan Diplomatic
Office Building
100600 Beijing
Tel: (86) (10) 65 32 50 91
Faks: (86) (10) 65 32 14 20
E-mail: beijing@ilobj.org

FIXHI

Zyra e ILO-së
P.O. Box 14500
Suva
Tel: (679) 31 34 10
Faks: (679) 30 02 48
E-mail: suva@ilo.org

INDI

Zyra e ILO-së
Theatre Court (3rd floor)
India Habitat Centre
Lodi Road
New Delhi 110 003
Tel: (9 1) (11) 460 21 01
Faks: (91) (11) 460 21 11
E-mail: delhi@ilo.org

INDONEZI

Zyra e ILO
P.O. Box 1075
Jakarta 10010
Tel: (62) (21) 315 55 75
Faks: (62) (21) 310 07 66
E-mail: jakarta@ilo.org

JAPONI

Degë e Zyrës së ILO
Unitëd Nations University
Headquartërs Building 53-70
Jingumae 5-chome,
Shibuya-Ku
Tokyo 150-0001
Tel: (81) (3) 54 67 27 01
Faks: (81) (3) 54 67 27 00
E-mail: tokyo@ilo.org

NEPAL

Aktivitetet e ILO
P.O. Box 8971
Kathmandu
Tel: (977) (1) 52 85 14
Faks: (977) (1) 53 13 32
E-mail: kathmandu@ilo.org

PAKISTAN

Zyra e ILO
P.O. Box 1047
Islamabad
Tel: (92) (51) 227 64 56
Faks: (92) (51) 227 91 81
E-mail: islamabad@ilo.org

FILIPINE

Zyra e ILO-së
MCPO Box 959
1289 Makati City
Tel: (63) (2) 815 23 54
Faks: (63) (2) 812 6143
E-mail: manila@ilo.org

SRI LANKA

Zyra e ILO-së
P.O. Box 1505
Colombo
Tel: (94) (1) 59 25 25
Faks: (94) (1) 50 08 65
E-mail: colombo@ilo.org

TAILANDË

Zyra Rajonale e ILO-së për Azi
dhe Paqësor
P.O. Box 2-349
Rajdamnern Avenue
Bangkok 10200
Tel: (66) (2) 288 12 34
Faks: (66) (2) 280 30 62
E-mail: bangkok@ilobkk.or.th

Evropë

SHQIPËRI

Njësia Mbështetese e ILO-së
Instituti Sigurimeve Shoqërore
Rruga Durrësit, Nr. 83
Tirana
Tel: (355) 38 20 26 750 (mobile)
Faks: (355) (42) 276 81
E-mail: alfred@albnet.net

BELLARUSI

Korrespondent Kombëtar i
ILO-së
Ministria e Punës z. 406
23/2 Masherov Avenue
220004 Minsk
Tel: (375) (17) 206 37 98
Faks: (375) (17) 206 37 98
E-mail: tolmachev@home.by

BELGJIKA

Bureau de Liaison de l'OIT
avec les Communautés
européennes et les pays
du BENELUX
40, rue Aimé Smekens
B-1030 Bruxelles
Tél: (32) (2) 736 59 42
Faks: (32) (2) 735 48 25
E-mail: brussels@ilo.org

BOSNJA DHE HERCEGOVINA

Korrespondent Kombëtar i
ILO-së
Marsala Tita 48
71000 Sarajevo
Tel: (387) (33) 27 68 71
Faks: (387) (33) 27 68 73
E-mail: itanovic@ilo.ba

BULLGARIA

Korrespondent Kombëtar i ILO-së
Ministria e Punës dhe Çështjeve
Sociale
2 Triaditza Str.
Sofia 1000
Tel: (359) (2) 980 20 76
Faks: (359) (2) 980 20 76
E-mail: pmarkova@ttm.bg

ESTONI

Korrespondent Kombëtar i
ILO-së
Ministria e Çështjeve Sociale
29 Gonsiori Street
15027 Tallinn
Tel: (372) 626.97.76
Faks: (372) 626.97.78
E-mail: eike@sm.ee

FRANCË

Bureau de correspondance
du BIT
1, rue Miollis
F-75732 Paris Cédex 15
Tél: (33) (1) 45 68 32 50
Faks: (33) (1) 45 67 20 04
E-mail: paris@ilo.org

GJERMANI

Degë e Zyrës së ILO-së
Hohenzollernstrasse 21
D-53173 Bonn
Tel: (49) (228) 36 23 22
Faks: (49) (228) 35 21 86
E-mail: bonn@ilo.org

HUNGARI

Zyra Rajonale e ILO-së
Pf. 936
H-1386 Budapest
Tél: (36) (1) 301 49 00
Faks: (36) (1) 353 36 83
E-mail: budapest@ilo.org

ITALI

Ufficio di corrispondenza
dell'OIL
Villa Aldobrandini
Via Panisperna, 28
I-00184 Roma
Tel: (39) (06) 678 43 34
Faks: (39) (06) 679 21 97
E-mail: rome@ilo.org
Centre international de
formation de l'OIT
10 Viale Maestri del Lavoro
I-10127 Torino
Tél : (39) (011) 693 61 11
Faks: (39) (011) 693 88.42
E-mail: pubinfo@itcilo.it

KAZAKISTAN

Korrespondent Kombëtar i ILO-së
Zyra e Kombeve të Bashkuara
ILO NC Office
67, Tole Bi Str
480091 Almaty
Tel: (732) (72) 58 26 46
Faks: (732) (72) 50 59 07

POLONI

Korrespondent Kombëtar i ILO-së
1/3 Nowogrodzka St., Room
616
00-513 Warszawa
Tel: (48) (2) 621 40 19
Faks: (48) (2) 661 06 50
E-mail: lowarsaw@mpips.gov.pl

RUMANI

Correspondant national de l'OIT
Str. Ministerului no. 1-3
Intrarea D et V, camera 574,
Sect. I
Bucuresti
Tél: (40) (1) 312 52 72
Faks: (40) (1) 312 52 72
E-mail: ilorom@rnc.ro

FEDERATA RUSE

Zyra Rajonale e ILO-së
Petrovka 15, Apt. 23
103 031 Moskva
Tel: (7) (095) 933 08 10
Faks: (7) (095) 933 08 20
E-mail: moscow@ilo.ru

SLLOVAKI

Korrespondent Kombëtar i
ILO-së
Ministria e Punës, Çështje
Sociale dhe Familjare
Spitalska ul. C. 6
816 43 Bratislava
Tel: (421.7) 59 75 24 10
Faks: (421.7) 52 96 21 50
E-mail:
vavro@employment.gov.sk

SPANJË

Oficina de correspondencia
de la OIT
Min. Trabajo y Asuntos
Sociales
Oficina de la OIT
C. Agustin de Bethencourt 4
28071 Madrid
Tel: (34) (91) 363.07.58
Faks: (34) (91) 534.68.36
E-mail: madrid@ilomad.mtas.es

ZVICËR

Selia Qendrore e ILO-së
ILO Gjenevë
CH-1211 Geneva 22
Tel: (41) (22) 799 61 11
Faks: (41) (22) 799 60 61
E-mail: webinfo@ilo.org

TURQI

Zyra e ILO-së
P.K. 407
06043 Ulus
Ankara
Tel: (90) (312) 491 98 73
Faks: (90) (312) 491 99 45
E-mail: ankara@ilo.org

UKRAINË

Korrespondent Kombëtar i
ILO-së Ministria e Punës dhe
Politikave Sociale të Ukrainës
Esplanadna Str. 8/10
01023 Kyiv
Tel: (380) (44) 220.80.94
Faks: (380) (44) 220.41.41
E-mail:
kostryts@ilo.freenet.kiev.ua

MBRETËRIA E BASHKUAR

Degë e Zyrës ILO-së
Millbank Tower, 5th floor
21-24 Millbank
GB-London, SW1P 4QP
Tel: (44) (207) 828 64 01
Faks: (44) (207) 233 59 25
E-mail: London@ilo.org

Lindje e Mesme dhe Afrikë Veriore

ALGJERI

Bureau de zone de l'OIT
B.P. 226
Alger-gare
Tél: (213) (21) 69 13 24
Faks: (213) (21) 23 97 86
E-mail: registry@alger.ilo.sita.net

EGJIPT

Zyra e ILO-së
9, Taha Hussein Street
11561 Azamalek
Cairo
Tel: (20) (2) 735 01 23
Faks: (20) (2) 736 08 89
E-mail: cairo@ilo.org

KUVAJT

Aktivitetet e ILO-së për Kuvajt
P.O. Box 27966 Safat
13140 Kuwait
Tel: (965) 243 87 67
Faks: (965) 240 09 31
E-mail: ilokuwait@ilo.org

LEBAN

Zyra Rajonale e ILO-së për
Shtetet Arabe
P.O. Box 11-4088
Riad el Solh Beirut
Tel: (+961.1) 75 24 00
Faks: (+961.1) 75.24.05
E-mail: beirut@ilo.org

Organizata Ndërkombëtare e Punës (ILO)

Organizata Ndërkombëtare e Punës (ILO) është një agjenci e specializuar e Kombeve të Bashkuara që kërkon promovimin e drejtësisë shoqërore dhe që njeh të drejtat e njeriut dhe të punës. Është krijuar në vitin 1919 dhe është i vetmi krijimi i mbijetuar i Traktatit të Versajës që solli Lidhjen e Kombeve dhe u bë agjencia e parë e specializuar e Kombeve të Bashkuara në vitin 1946.

ILO përpilon standardet ndërkombëtare të punës në formën e Konventave dhe të Rekomandimeve duke vendosur standarde minimale të të drejtave bazë të punës: liria e shoqatave, e drejta për t'u organizuar, debatë kolektive, zhdukja e punës së detyruar, shanse të barabarta si dhe standarde të tjera që rregullojnë kushtet përmes të gjithë spektrit të çështjeve lidhur me punën. Ajo jep asistencë teknike, së pari, në fushat e kualifikimit profesional dhe të rehabilitimit profesional; të politikave të punësimit; të administratës së punës; të ligjeve të punës dhe të marrëdhënieve industriale; të kushteve të punës; të zhvillimit drejtues; të kooperativave; të sigurisë sociale; të statistikave të punës dhe të sigurisë së profesioneve në fushën e shëndetësisë. Ajo ndihmon zhvillimin e pavarur të organizatave të punëdhënësve dhe të punëtorëve, si dhe organizon kualifikime dhe shërbime këshillimore për këto organizata. Brenda sistemit të Kombeve të Bashkuara, ILO ka një strukturë trepalëshe me pjesëmarrjen e punëtorëve dhe të punëdhënësve si partnerë të barabartë me qeveritë në organet drejtuese.

Në vitin 1992, u krijua Programi Ndërkombëtar për Eliminimin e Punës së fëmijëve (IPEC) i ILO-së. Qëllimi i IPEC-ut është të punojë për eliminimit progresiv të punës së fëmijëve, duke filluar me format më të këqija të saj, duke forcuar kapacitetët kombëtare për trajtimin e problemeve të punës së fëmijëve; duke shtuar njohuritë për punën e fëmijëve, si duke krijuar një lëvizje mbarë botërore për ta luftuar atë. IPEC mbështetet në një koalicion të 100 partnerëve, duke përfshirë edhe vendet anëtarë që kanë ftuar IPEC-un të ngrejë programe vendore, qeveritë donatore, si dhe organizata të tjera qeveritare dhe jo-qeveritare kontribuuese. Grupet e synuara parësore të Programit janë fëmijët e përfshirë në format më të këqija të punës së fëmijëve, vajzat që punojnë dhe fëmijët e përfshirë në format e fshehta të punës.

Bashkimi Ndërpametar (IPU)

I krijuar në vitin 1889, Bashkimi Ndërpametar është organizatë ndërkombëtare që mbledh së bashku përfaqësues të Parlamentëve të shteteve sovraane.

Në janar të vitit 2002, janë përfaqësuar parlamentët e 143 vendeve.

Bashkimi Ndërpametar punon për paqe dhe bashkëpunim ndërmjet popujve për të forcuar institucionet e tyre përfaqësuese.

Për këtë qëllim, ai:

- forcon kontaktet, bashkëpunimin dhe shkëmbimin e përvojës ndërmjet parlamentëve dhe parlamentarëve të të gjitha vendeve;
- konsideron çështje me interes ndërkombëtar dhe shpreh mendimet e tij për këto çështje me qëllim që ato të trajtohen nga parlamentët dhe nga anëtarët e tyre;
- kontribuon në mbrojtjen dhe promovimin e të drejtave të njeriut, të cilat janë universale në qëllimet e tyre, si një faktor thelbësor i demokracisë parlamentare dhe i zhvillimit;
- kontribuon në një njohje të mirë të institucioneve përfaqësuese, si dhe në forcimin dhe në zhvillimin e mënyrave të tyre të veprimit;

bashkimi Ndërpametar përkrah qëllimet e Kombeve të Bashkuara, mbështetpërpjekjet e tyre dhe punon në bashkëpunim të ngushtë me to;

Ai bashkëpunon, gjithashtu, edhe me organizata ndërpametarë rajonale, si dhe me organizata ndërkombëtare, ndërqeveritare dhe joqeveritare të cilat janë të motivuara nga të njëjtat ideale.

“Një fëmijë

në rrezik

është një fëmijë që nuk mund të presë.”

Kofi A. Annan

Sekretar i Përgjithshëm i Kombeve të Bashkuara

